

**Quo vadis,
avagy merre tartasz
település?**

Az építészet az igazságosság művészete | László Tamás építész

---

Az elfeledett övezet | Ekler Dezső építész

Városról, vidékről – a közös nevező: a föld | Varga-Ötvös Béla közgazdász

---

Dél-dunántúli helyzetjelentés | Horváth András építész

Tokaj város építészeti múltja | Bodonyi Csaba építész

A jövő formálása | EFAP konferencia Dublinban

OIKOS OIKOS OIKOS OIKOS OIKOS OIKOS

Ha műemlék, akkor is **OIKOS**, engedjenek meg ennyi elfogultságot Velence, Róma, Bologna palotáinak restaurálása után. A magyar példák is rangosak, azok az épületek, amelyek felújításánál az **OIKOS** termékeit is használták: Ybl-palota, Gresham-palota, Sándor-palota, New York-palota... A paloták után színházak, mint a Miskolci Nemzeti Színház, a székesfehérvári Vörösmarty Színház, a budapesti Thália Színház, és mozik, mint a Puskin, és hangversenytermek, mint a Zeneakadémia, de patinás kávéházak és éttermek tucatjai, valamint egész történelmi városrészek Miskolcon vagy Esztergomban. Az **OIKOS** gyártmányai között egy teljes termékcsalád szolgálja a műemléki felújításokat. Alapanyaguk természetes mész, különlegességük, hogy a többszörös kiégetés következtében nagy a színezhetőségük és a színtartósságuk. A kőhatású anyagok között is elsősorban a **MARMORINO NATURALE**, a **TRAVERTINO ROMANO**, a **COCCIO ANTICO**, a **RAFFAELLO VELENCEI STUKKO** és a **RAFFAELLO MADREPERLATO** érdemelte ki az építészek kitüntetett figyelmét. Ezek a glett-technikával felhordható anyagok rendelkeznek a kőfelületek szépségével, kiemelt tartósságával, jelentős terhelhetőségével. Vékonyabb rendszerben és sokkal kisebb súlyban kerülnek a felületekre, jelentős előnyük a mereven megmunkálható kővel szemben, hogy ívekre, oszlopokra, díszítő ornamensekre is felhordhatóak. Ezeknél az anyagoknál a természetes márványt vagy egyéb kőörleményt keverik érett, oltott mésszel. Talán a legfontosabb érv a sokféle előnyös tulajdonságuk mellett az áruk, mivel jelentősen olcsóbbak, mint a természetes kőfelületek. Bízunk benne, hogy az eddig kevésbé ismert és alkalmazott műemléki anyagok, mint a **PITTURA ALLA CALCE** kül- és beltéri, gyönyörű, klasszikus és mediterrán színekben készülő mészfesték, valamint ennek antikoló anyaga, a szilikátoknál stabilabb, ellenállóbb, természetes alapanyagokból készülő **VELATURA ALLA CALCE**, az **INTONACO ANTICO**, mely dekoratív, antikhatású, mészbázisú bevonat, vagy a **DECORSIL** sziloxán alapú nemesvakolat-család: **FIRENZE, VELENCE, BOLOGNA, RÓMA** elnevezésű különböző szemcsenagyságú anyagai is elnyerik az építészek és megrendelőik tetszését. Reméljük, következő terveik előkészítésekor segítségükre lehetünk, találkozhatunk az **OIKOS** bemutatótermében. **1113 BUDAPEST, DIÓSZEGI ÚT 39. TEL.: 372 6116, FAX: 372 6123, EMAIL: oikos@chello.hu**

OIKOS OIKOS OIKOS OIKOS OIKOS OIKOS

Tartalom

04 Elnöki bevezető**05 Közlönytől közlönyig****11 Quo vadis, avagy merre tartasz?**

Kérdések a városról és a vidékről

Az építészet az igazságosság művészete | Az önzonosság-tudatról, a mentális építészeti térképről, és még sok egyébről 2. rész

Az elfelejtett övezet | Másiképpen szemlélve a várost és a társadalmat – 2. rész

Városról, vidékről – a közös nevező: a föld | A föld azé, aki értékén hasznosítja

Dél-dunántúli helyzetjelentés | Építész szakmai folyamatokról és Pécs 2010 utáni életéről

Ma már majdnem háromputtonyos | Tokaj város építészeti múltja – 1. rész

38 Szakmagyakorlás

A jövő formálása – a kultúra hozzájárulása a fenntartható fejlődéshez | EFAP* konferencia Dublinban 2013. május 8-10.

40 Építészet külföldön

Üvegkaleidoszkóp a kikötőben | Mies van der Rohe-díj 2013

44 MÉK Hírek

A MÉK elnökségének határozatai | 2013. március 01 – 2013. május 14.

A MÉK küldöttgyűlésének határozatai | 2013. április 5.

Jogszábflyfigyelő | Jog, kötelesség, szabály, figyelem

48 Kamarák életéből

Életképek a közelmúltból | A Hajdú-Bihar megyei Építész Kamara tudósítása

Az ÉTDR-től az Év Háza Komárom-Esztergom Megyében kiállításig | A Komárom-Esztergom Megyei Építész Kamara beszámolója 2013 első félévéről

Egy éve újult meg az Építész Közlöny Műhely

Hosszú idő óta először jelzett növekedést a statisztika az építőiparban. Az első negyedévre vonatkozó adatok biztatóak, némi növekedést mutatnak. Kis szépséghiba, hogy az építésbe a felmérések beleértik az útépitést is, s az elmozdulás

inkább ennek, mint a tényleges magasépítési tevékenység beindulásának tudható be. De bízunk benne, hogy ez is hamarosan bekövetkezik, s a számok ezen a területen is sikerekről, tényleges eredményekről szólnak majd.

Apróbb sikerek azért történnek, s ezeket érdemes észrevenni, még akkor is, ha talán nem is befolyásolják alapvetően szakmagyakorlásunk menetét. Gondolnánk mindenképp előtt erre a magazinra, amit éppen a kezükben tartanak, és amely az elmúlt egy évben nagy erőfeszítéseket tett azért, hogy az építész kamara tagjainak a szakmáról mértékadó információkat közvetítsen. A legutóbbi hat számban közel negyven, tematikusan szerkesztett interjú közzét, építészekkel, egyetemi oktatókkal, legkülönbözőbb szintű és területet képviselő döntéshozókkal. Ismerjük az öndicséretre szóló mondást, magunktól nem is gondoltunk volna arra, hogy az Építész Közlöny Műhely lapszámaival „dicsekedjünk”, de a változást lassan-lassan az építészek maguk kezdték el érzékelni, visszajelzéseikből legalábbis erre következtethetünk.

Az igazi áttörést mintha az előző, áprilisi szám jelentette volna, annak is Quo vadis? rovata, amely a Várost állította középpontjába, s faggatta a várossal különböző szinten és megközelítésben foglalkozó gondolkodókat és gyakorló építészeket. Krikovszky Péter építész Gondolatok a tervtárban címmel, hosszú olvasói levélben reflektált az összeállításban elhangzottakra, arra keresve a választ, hogy miképpen jutott abba a vigasztalan helyzetbe a Város – jelesül Budapest –, amelyben most találhatik. Hosszú évek tapasztalatát tükröző leveléből (mely a www.mek.hu oldalon teljes terjedelmében olvasható) most csak egy rövid, helyzetértékelő részletet emelnénk ki: „Talán joggal mondhatjuk, hogy az építőipar mélypontra jutását nem a gazdasági válság okozta, hanem a mértéktelen, rosszul szabályozott lakásépítés is hozzájárult annak kialakulásához! És ebben bizony nekünk, település tervezőknek, építészeknek, főépítészeknek is megvan a felelősségünk! A főváros szabályozási terve nem tartalmazott szociológiai, demográfiai helyzetfelmérést, sem más, kapcsolódó vizsgálati munkarészt sem, idő- és pénzhányra hivatkozva. (Azóta ezek egy része a kerületi szabályzatok kapcsán többé-kevésbé pótlásra került.) A 2004–05 években a metróhálózat fejlesztéséhez (a szentendrei és a ráckevei HÉV vonalak összekötéséhez)

készült egy tanulmány. Ennek eredményeként megállapítást nyert, hogy a fővárosi kerületek hatályos szabályozási tervei és előírásai alapján egy 6 millió lakosú (!) várost lehet építeni Budapesten. (Hasonló eredményt hozott egy benzinkutakat üzemeltető cég megbízására készült tanulmány, csak az dicséretesen, felölelte az agglomerációt is, és kiterjedt az iroda- és munkahelyi funkciók területi lehetőségeinek vizsgálatára is.)

Nem kell különösebben bizonyítani, hogy így a város fejlődése a befektetők martaléka lett. Az óriási ingatlan- (jórészt lakás-) fejlesztési kínálatból számos lakópark épült a város zöldövezeteiben, maga után vonva az infrastruktúra hálózatok (közművek, közlekedés) nagy volumenű, gazdaságtalan fejlesztését. De beszélhetnénk a fővárost elárasztó benzinkutakról, bevásárló központokról, melyek ügyében az intézkedések szintén elkéstek, már nem tudták megakadályozni a város rombolását...”

Épp hogy megkaptuk e levelet, amikor arról értesültünk, hogy az áprilisi számban Ekler Dezsővel megjelent interjú olyan izgalmasnak találták az *Urban Land Institute* (ULI) európai tagozatának szervezői, hogy a június 17–18-án Budapestről és a Dunáról szóló, kétnapos *Városstratégiai konferencia és workshop* rendezvényre felkérték a megintertjűvölt Ybl díjas építész a cikkben kifejtett gondolatainak nagyobb, nemzetközi plénum előtti ismertetésére.* És akkor úgy éreztük, valami történt, hogy elindult valami, nevezük egyszerűen jobbító szándékú szakmai párbeszédnek. Tudjuk, mindez effektív nem könnyíti meg az építészek életét, nem hoz munkát és nem jelent kenyérkeresetet, ám a maga eszközeivel mindent megtesz, amit az építészek és az építész szakma érdekében egy jobbító szándékú magazin megtehet.

Egy kis eredmény, egy kis siker, egy kis remény.

Noll Tamás
MÉK elnök

*További információ a konferenciáról:
www.mek.hu (Meghívó az ULI konferenciájára)

Az Év Tájépítésze 2013-ban

Dr. Balogh Péter István és Mohácsi Sándor

Idén áprilisban második alkalommal ítélték oda az Év Tájépítésze díjat, amelyet a Magyar Építész Kamara Táj- és Kertépítész Tagozata, a Semmelrock Stein+Design Burkolatkő Kft. és a Magyar Tájépítészek Szövetsége közösen alapított, két kategóriában. Senior kategóriába jelöléssel kerülhettek be egyéni és társas alkotók. A megmérettésen nem csak megvalósult munkákat vagy csak szabdter-építészeti projekteket lehetett bemutatni, hiszen a tájépítészeti képviselői jóval szélesebb spektrumban (regionális tervezés, településtervezés, stratégiai anyagok, kutatások) tevékenykednek. Ennek megfelelően a végül döntőbe került öt pályázat elmúlt öt évet bemutató portfóliójában is megjelentek még csak terv alakban létező, illetve inkább kutatási és stratégiai célú anyagok is. Junior kategóriában kis településeket foglalkoztató valós, megoldandó problémákra fókuszálva, Visonta település partakparti zöldfelületeinek megtervezésével, anonim ötletpályázat keretében szállhattak ringbe a földjért a szakma legfiatalabb képviselői. Továbbá mód volt internetes szavazásra is, amelynek eredményeként közösségdíjat kapott a legnépszerűbb alkotó.

A zsűri előválogatása után versenyben maradt öt legjobb senior jelölt munkásságát öt médiaszemélyiség mutatta be a közönségnek és a szakmai zsűrinek. A zsűri csak Kovács Dániel (hg.hu), Örfi József (MNO – Égigérő blog), Pásztor Erika Katalina (epiteszforum.hu), Ránki Júlia (Fuga Rádió), Rózsa Péter (Fuga Rádió) laudációinak elhangzása után ítélte az egymillió forintos fődíjért és Kiss Zsombor Krisztián által tervezett beton plakettől. A kilenc tagú szakmai zsűri Dr. Balogh Péter István és Mohácsi Sándor (s73) közös pályázatát értékelte a legmagasabbra, és kettejüknek ítélte a rangos szakmai díjat.

A Dr. Balogh Péter István – Mohácsi Sándor szerzőpáros pályázatában azt a hatalmas utat mutatta be, amelyet végigjártak a Budapest Szíve fejlesztésekben a koncepcionális elképzelésektől a megvalósult részletekig (a

forgalomcsillapított, humanizált Belváros koncepciója, a Kálvin tér rekonstrukciója, a K-kő születése, a Belváros új főutcája egyes ütemei). Ugyanez az út volt nyomon követhető pályázatukban a Pécsi EKF szabadterei (Széchenyi tér, Tettye park, Havihegyi Kápolna, Zsolnai Negyed) kapcsán is.

Az Év Junior Tájépítésze Csillag Katalin lett, aki Visonta településre készített, a kortárs tájépítészeti minden eszköztárát felvillantó, rendkívül funkciógazdag és mutatós ötletpályázati tervével nyerte el a szakmai zsűri tetszését.

Az interneten lebonyolított közönségsvavazást Kun Zoltán győri tájépítész nyerte, aki az európai természetszerű erdők megmentéséért és természeti kezeléséért, valamint az ezzel kapcsolatos európai szakpolitikák létrehozásáért fáradozik a PanParks nevű nemzetközi szervezetben.

www.evtajepitesze.hu

Burkolás professzionális anyagokkal

Hideg- és melegburkolatok Ausztriából

A több mint ötven éve alapított és a mai napig családi vállalkozásként működő osztrák ARDEX cég kiváló minőségű, környezet- és felhasználóbarát termékeket állít elő hideg- és melegburkolatokhoz. Európa-szerte bevásárlóközpontok, hotelek, múzeumok, oktatási intézmények, irodaházak, illetve privát villák sora jelzi az ARDEX termékeinek professzionálisát. A cég folyamatos innovációját a burkolati- és márványragasztók, a szigetelő- és fugázó anyagok, a szilikonok, illetve a por alakú parkettaragasztók, az előkenők és a tapadó hidak kiváló minősége bizonyítja. Mindezek mellett fali- és homlokzati simító- és glettanyagok és utólagos hőszigetelésre alkalmas ragasztó tapaszok bővítik az ARDEX termékpalettáját. Speciális termék a teraszok és erkélyek száz százalékos védelmét, nyílászárók esetén az akadálymentes közlekedést biztosító Gutjahr vízvezető és esőcsatorna rendszer, illetve a sokoldalú PANDOMO fal- és padlóbevonat, amely egyaránt alkalmazható betonra, gipszkartonra, fára, vakolatra és csempére.

A gazdaságos felhasználású anyagok megkönnyítik a szakemberek munkáját, de a gyorsan száradó gyors aljzatkiegyenlítő, a gyorskötő esztrich-cementek vagy a betonkozmetikumok egyben jelentősen meg is gyorsítják a munkafolyamatokat. E gyorsaságra egy példa a sok közül: az ARDURAPID cement, amely már 24 óra múlva parkettázható felület biztosít.

Az ARDEX Baustoff GmbH magyarországi vezérképviselete az ARDEX Építőanyag Kft., amely az osztrák cég termékeit kizárólag autorizált márkakereskedőkön keresztül forgalmazza. További információ: www.ardex.hu

Elérhetőség: 2045 Törökbálint SCB, Torbágy u. 15.
Tel.: 06 30/2021928, E-mail: pomper@ardex.hu

Creaton építészeti pályázat eredményei

A pályázat folytatódik

A Creaton, mint a magyar tetőcserép piac meghatározó szereplője, azzal a céllal hirdette meg kétfordulós pályázatát építészek számára, hogy felhívja a figyelmet a kerámia tetőcserép középületeken történő használatának gazdag lehetőségeire. Az első fordulóra a különleges műszaki megoldásokat bemutató vagy a praktikusság, az esztétikum jegyében alkalmazott, Creaton kerámia tetőcseréppel fedett, még tervezés vagy kivitelezés alatt álló középületekkel lehetett nevezni. A kétfordulós építész pályázat első szakaszára 13 pályamű érkezett be, a nyertes Félix Zsolt DLA és Fialovszky Tamás bodrogkeresztúri Füleky Kúria borászati fogóépülete lett, melynek felújítását tervezte a két építész. Ahogy a díjátadón a zsűri elnöke, Marosi Miklós is kiemelte, a két tervező, miközben a műemléki épület rekonstrukciójánál szigorúan ragaszkodott az eredeti formavilághoz, a tetőtér kialakításával az épület jelenkori hasznosítására is gondolt. Ám az építészek mindezt úgy tették, hogy a tetőzettel nem bontották meg az épület eredeti formavilágát. Elképzelésükhöz a Creaton antik, egyenes vágású, kézi mintázású, gépi bordázású, kefélt, hornyolt tetőcserépet választották. Munkájuk erénye a homogén, egyszerű szerkesztés, és ebben az értelemben az ilyen jellegű, régi épületek megőrzésének fontos példájaként is szolgál.

A zsűri egy megosztott második díjat és egy különdíjat is odaítélt. A második díjat megosztva Gutowski Robert, a tápi Bencés Erdei Iskola tervezéséért (Creaton Róna hornyolt egyenes vágású tetőcserép) és Czégány Sándor, a helvéciai református templom tervezéséért kapta (Klassik natúrvörös, hód farkú tetőcserép). A különdíjat a „különleges megoldások” kategóriában Karlovecz Zoltán építész érdemelte ki, a pécsi műemléki környezetben épített ötlakásos társasház tervezéséért, a homlokzatra átforduló sík kerámia tetőcserép (Creaton Dominó cserép) alkalmazásáért.

A pályázat folytatódik, a második fordulóra már elkészült, használatbavételi engedéllyel rendelkező épületekkel lehet nevezni 2013. november 12-ig. A díjátadó 2014. januárjában lesz, a tetőfedők számára kiírt és már hagyományokkal rendelkező Creaton Tetőszépségverseny pályázatának eredményhirdetésével együtt.

További információ: www.akcio.creaton.hu

Elektronikus építési napló bevezetése

2013. október 1.

Az elektronikus építési napló bevezetése a 2013. október 1-t követően induló kivitelezések dokumentálásában és ellenőrzésében alapvető változást, minőségi ugrást fog jelenteni.

■ Csökkennek az adminisztratív terhek.

Egy építési beruházáshoz a több papír alapú napló helyett csak egy elektronikus építési napló fog tartozni. Az elektronikus építési napló könnyen olvasható, a módosítások, a javítások követhetők.

■ Távoli eléréssel is láthatóvá és átláthatóbbá válik a kivitelezési folyamat.

Az építető és a fővállalkozó kivitelező irányítási, összehangolási és ellenőrzési feladatai egyszerűsödnek.

A kivitelezés teljes folyamata nyomon követhető, távolról is figyelemmel kísérhető az egyes építkezések készültségi foka, az épp folyó építési tevékenységek.

■ Az elektronikus építési napló bárhonnán, a nap bármely szakában és egyidejűleg több szereplő számára is elérhető!

■ Megszűnik a kivitelezés megkezdéséhez kapcsolódó adat-szolgáltatási kötelezettség és tudomásul vételi eljárás.

■ Az elektronikus építési napló használata segíti a szabályos építési napló vezetést.

Amit feltétlenül tudni kell az elektronikus építési napló bevezetéséről:

■ Az alkalmazás számítógépet és internet kapcsolatot igényel, de lehetőség lesz offline (internet kapcsolat nélküli) naplóvezetésre is, maximum 3 naponkénti kötelező internetes feltöltéssel.

■ Ügyfélkapun keresztül történik a napi jelentések, eseti bejegyzések, napló mellékletek, offline naplórészek feltöltése.

■ Az építési napló vezetési kötelezettség köre nem változik: továbbra is minden építésügyi hatósági engedélyhez vagy tudomásulvételi eljáráshoz kötött, valamint a közbe-

szerzésről szóló törvény hatálya alá tartozó építőipari kivitelezési tevékenység végzéséről építési naplót kell vezetni.

- Az építési napló vezetésére, tartalmára vonatkozó szabályok nem változnak meg.
- Az elektronikus naplóvezetés az általános és a sajátos építmény fajtákra egyaránt kiterjed.
- A 2013. október 1-t követően induló kivitelezések esetében kötelező elektronikusan vezetni az építési naplót, de akik 2013. október 1. előtt már papíron kezdték el a naplóvezetést, azok papír alapon is befejezhetik.

Az év belsőépítésze 2012-ben

Fülöp Krisztina és Glavanovics Orsolya

Május végén 15. alkalommal adták át a Laki Péter által 1998-ban alapított „Az év belsőépítésze” díjat. Az elismerést a Magyar Építész Kamara Belsőépítészeti Tagozata évente ítéli oda az általa kiemelkedőnek tartott, különleges tervezői értékkel bíró belsőépítészeti munka alkotójának. A díjátadó és egyben a pályamunkákból rendezett kiállítás helyszíne Magyar Állami Operaház volt, ahol Halász János kultúráért felelős államtitkár, Ertsey Attila, a Magyar Építész Kamara alelnöke, Fekete György, a Magyar Művészeti Akadémia elnöke és Finta József Kossuth-díjas építész, a zsűri elnöke köszöntötte a megjelenteket. A pályázatra 15 érvényes pályamunka érkezett be – köztük volt szálloda, iroda, étterem és közintézmény –, ez a szám nagyságrendileg megegyezik az előző évekével. A szakmai zsűri örömmel állapította meg, hogy az építészet általános állapota, katasztrófális válsága ellenére a 2012. évi pályázatra beérkező munkák igen magas színvonalúak voltak, ami magyar belsőépítészek életrealitását jelzi.

2012-ben Az év belsőépítésze címet a Fülöp Krisztina és Glavanovics Orsolya nyerte el az eredetileg 1913-ban, Tauszig Béla és Róth Zsigmond építészek által tervezett budapesti Manninger Villa belsőépítészetével, mely „szellemi finomságával, ízlésével, mesterségbeli tudásával, eleganciájával emelkedett ki” a pályázatok közül. „Tervezőként elsődleges célunk a villa értékeinek

megóvása és hangsúlyozása volt – fogalmazták meg a tervezők. Az új belsőépítészeti elemek megformálásánál fontos szempont volt számunkra, hogy azok arányaikkal és részleteik aprólékos kialakításával harmonikusan illeszkedjenek az épület egységébe. Ezzel egyidejűleg az anyag- és technológia választás okán is tisztán megkülönböztethetőek is legyenek a védendő, eredeti motívumoktól, szerkezetektől.”

A díjazottak, a kitüntetést tanúsító aranyozott bronz emléklapok mellett átvehették az alapítótól, Laki Péter-től, a Laki Épületszobrász Zrt. elnök-vezérigazgatójától az egymillió forintos jutalmat is. www.lakinet.hu

Az Év háza 2013

Pályázati felhívás

Június 20-ig pályázhatnak a családi házak és kis társasházak tervezői a 2013-as Év háza díjra, amelynek fő támogatója a Baumit, a fődíja pedig 500 000 Ft. Az Év háza Kuratóriuma a Magyar Művészeti Akadémia, a Magyar Építőművészek Szövetsége és a Magyar Építész Kamara szakmai támogatásával 2013. évben országos, nyílt és nyilvános pályázatot hirdet megépült lakóépületek építész tervezői részére, valamint, az elmúlt évekhez hasonlóan, e pályázat segítségével keresi a Visegrádi Négyek Családi házai utazó kiállítás magyar résztvevőit is.

Az előző évben a pályázat nyertese Kovács Csaba és Ásztai Bálint pécsi vendégháza lett.

A 2013-ban már hatodik alkalommal meghirdetésre kerülő Év háza pályázaton ismét megmérettetnek a családi házak, a nyaralók és a maximum 4 lakásos lakóépületek. Az Év háza díj az első olyan, fiatalok, pályakezdők, amely külföldi bemutatkozásra is alkalmas ad a Magyar Építőművészek Szövetsége által gondozott Visegrádi Négyek Családi Házai kiállítás kapcsán, melynek magyar anyagát a beérkező pályázatok közül választja ki a neves építészekből álló Bíráló Bizottság. A pályázat célja, hogy megismertesse, számba vegye azokat a minőségi építészeti alkotásokat, amelyek

környezeti és gazdasági szempontból egyaránt tükrözik a ma építészetét. 2012-ben egyszerűsödött a pályázati kiírás annak érdekében, hogy minél több építésznek legyen lehetősége megmérettetnie családi házáat, kis társasházát.

A pályaművek beadása: 2013. június 20. 16 óra.

Eredményhirdetés és díjkiosztás:

2012. október 7-én, az Építészet Világnapján

A részletes pályázati kiírás letölthető

a www.buildrendezvenyek.hu oldalról.

Műemléki Világnap

ICOMOS-díjak és elismerések

2013. április 18-án, a 30. jubileumi Műemlékvédelmi Világnap alkalmából az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága két ICOMOS-díjat adományozott. A 2013. évi ICOMOS Díj egyikét a pécsi Zsolnay Kulturális Negyed (tervezők: MCXVI Kft. Herczeg László, Csaba Kata, Pintér Tamás vezető tervezők, kivitelezés: Reneszánsz Zrt. és Magyar Építők Zrt.) és Zsolnay mauzóleum (tervező: Müller Mária) különleges értékű ipari együttese kapta, kiemelkedő és példamutató hasznosítása, helyreállítása és revitalizációja elismeréseként. A mási díjat a budapesti Szent Lukács Gyógyfürdő kapta, a gyógyfürdő-együttes kiemelkedő és példamutató helyreállításáért.

A pécsi beruházás 35 ezer négyzetmétert, 33 épületet, ebből 16 műemléket érintett, s nagy erénye – szölt az indoklás –, hogy a beruházó, Pécs Város Önkormányzata, „kellő időt engedett a sokféle kihívást jelentő feladat kellően átgondolt előkészítésére és méltó színvonalú kivitelezésére”. Illetve, hogy a beruházás „sokoldalú, jellemzően közösségi és azon belül is elsősorban kulturális funkciót adott a helyszínnek, azt az oktatás és közművelődés szolgálatába állítva (egyetemi művészeti karok, bábszínház, kávézó, kiállítóterem, turisztikai központ, üzletek, szálláshelyek, koncertterem), amelyek együttesen biztosítják azt, hogy az egykori gyár mára pezsgő élettérré válhatott.”

A Lukács Gyógyfürdő felújítás az elmúlt év végén befejeződött be. „A Lukács rekonstrukció szakmailag azért emelkedik ki a többi, az elmúlt években lezajlott budapesti gyógyfürdő felújítások közül, mert itt, ezen az aránylag szűkös, zezugos térszerkezetű területen sikerült a legtöbb és legkorszerűbb plusz szolgáltatást megvalósítani, olyan tervezési koncepcióval, amely megőrizte a Lukács jellegzetes épületeinek helyről-helyre változó stílusát, bonyolult térszerkezetét és léptékét. Ugyanakkor a modern építészet lehetőségeinek kihasználásával, jó arányérzékkel fejlesztették az együttest” – hallhattuk az indoklásban. A sikeres felújítás többek között a tulajdonos, a Budapest Gyógyfürdői és Hévízei Zrt. szemléletváltozását is jelzi, és példaértékű lehet a további hasonló munkák számára. Ugyanez alkalommal adományozták oda a Műemlékvédelmi Citrom-díjakat is. E díjakkal az ICOMOS MNB fel kívánja hívni a hazai közvélemény figyelmét az értékek pusztulására, azokra az esetekre, amikor jogszabályokra való hivatkozással, a többszörös védettség ellenére, Világörökségi területről tűnik el egy épület. 2013. évi Műemlékvédelmi Citrom-díjat kapott a Kölesd, Felsőhídvég-pusztán található Hiemer-Jeszenszky kastély az értékes épület felhárborító elhanyagolásáért, a hasznosítás és helyreállítás hiányáért, különös tekintettel a végveszélyben lévő falképeinek állapotáért. Az együttest 1760 körül építtette Hiemer Ignác, székesfehérvári kereskedő Fejér megye alispánja, és valamivel később készült el a lakóépület rokokó kifestése. A terület jelenlegi tulajdonosa, a Dalmandi Mezőgazdasági Zrt., az ország egyik legnagyobb és legismertebb mezőgazdasági nagyüzeme, bizonyíthatóan rossz gazdája a műemlékileg kiemelt együttesnek. A másik Műemlékvédelmi Citrom-díjat a Budapest V. kerület, Hercegprimás utca 5. szám alatti épület kapta, az értékes épület helyreállítás helyett, hasznosítása ürügyén,

életveszélyre hivatkozó bontásáért. A Pollack Mihály tervei alapján 1836-ban épült, 1870 körül koraeklektikus stílusban átalakított, majd 1988-ban helyreállított épületet a pesti Belváros kellős közepén, a Szent István Bazilikától egy sarokra azért bontották le, hogy helyére szállodát építsenek. Az épület megmentéséhez sem a világörökségi zóna, sem a műemléki jelentőségű terület, sem a szomszéd műemlék ház miatti műemléki környezet, sem a kerületi utcaképi védelem, sőt az V. kerület szabályozási terve sem volt elegendő. Idén első alkalommal osztották ki a „Példaadó Műemlékgondozásért Díj”-at, melyben három projekt részesült. Így a tápiószőlősi Hollandi-ház (üzemeltetője a Ganz ÁSZ Kft.) a műemlék felújításáért, környezetének alkalmas megújításáért és az azzal összhangban lévő fenntartás szemléletéért. Továbbá a Falufejlesztési Társaságot a régi mesterségek továbbörökítéséért szervezett „Nagyapám háza” mester-inas program megvalósításáért, végül Terény község önkormányzatát a település értékmentő megújulása segítségével a hagyományos kultúra felélesztéséért és élővé tételéért létrehozott programért.

16. Bioépítészeti Napok Szegeden

Felhívás jelentkezésre

Október 8-10-e között Szegeden kerülnek megrendezésre a bioépítészeti napok. A rendezvény programjában, annak címétől kissé eltérve, az ökológikus, környezettudatos építés és építészet tárgykörében hangzanak el előadások, illetve egy október 19-ig látogatható kiállítás várja az érdeklődőket. Az előadások és a kiállítás az energia- és környezettudatos anyagok, szerkezetek, technológiák felhasználásával tervezett épületeket és épületterveket, műszaki megoldásokat, az építészeti megformálás lehetőségeit kívánják bemutatni, különös tekintettel a megépült, megvalósult példákra. A szervezők továbbá fel szeretnék hívni a figyelmet az öko-város alapelvekre, a település-szintű ökológiai kérdésekre, a fenntartható építészet kérdéseire, illetve lehetőséget biztosítani arra, hogy építetők és szakemberek egyaránt megismerjék az alternatív, környezettudatos, energiatakarékos

megoldásokat. A szakmai tapasztalatcserére is alkalmas rendezvény várja azoknak a jelentkezését, akik előadóként vagy kiállítóként szívesen vennének részt a nagy hagyományokkal bíró eseményen. Jelentkezés: 2013. szeptember 1-ig, a következő címeken: balint.muvhaz@int.ritek.hu, monostory.peter@t-online.hu

Román András Nyári Egyetem

2013. június 27 – július 3.

„Műemlékvédelem – Fenntarthatóság Megőrzés és Hasznosítás” címmel hirdette meg idei programját a 43. Román András Műemlékvédelmi Nyári Egyetem, melyet 2013. június 27 és július 3-a között tartanak Síkfőkúton (Noszvaj). A Fejérdy Tamás elnökletével zajló eseményen Dávid Ferenc, Tamás Pál és Fejérdy Tamás elméleti előadásait, orosz, osztrák és finn szakemberek külföldi tapasztalatait, illetve általában a műemlékek fenntarthatóságát taglaló témákat hallgathatják meg az érdeklődők, illetve esettanulmányokat ismerhetnek meg. De az előadók között lesz Eleőd Ákos, aki a programalkotás szerepéről és jelentőségéről beszél, Nagy Gergely, aki a „kiépítés, felépítés” kísértése és veszélyei címmel tart előadást. Mezős Tamás pedig az értékel-tárak tudományos és gyakorlati szerepe és jelentősége témában lesz hallható. Az ICOMOS MNB ebben az évben is pályázatot hirdetett a Hallgatók Fórumán elhangzó, a nyári egyetem témájához kapcsolódó, 8-10 perces kiselőadásokra. További információ kérhető: secretariat@icomos.hu

Helyreigazítás

Az Építész Közlöny Műhely legutóbbi, április számában az Ybl díjjal kitüntetett Kravár Ágneszt köszöntő írásunk mellett egy, nem általa tervezett épület fotója jelent meg. Az érintettől elnézést kérünk és mellékelve közöljük a díj odaítélésben is kiemelten említett munkájának, a pécsváradai István király Szállodának a fotóját.

Fémlemezfedések az építészetben

Az első forduló eredményhirdetése

2013-ban harmadik alkalommal hirdette meg a Prefa Hungária Kft. a „Fémlemezfedések az építészetben” című pályázatát. A tetőfedési és homlokzatburkolati rendszerek gyártásával és fejlesztésével foglalkozó cég a minőségi fémlemezfedések és burkolatok széleskörű és időálló felhasználását kívánta díjazni és bemutatni. Két kategóriában összesen 21 pályamű érkezett, melyek kiválóan illusztrálták a fémlemezfedések és burkolatok esztétikus, praktikus és különleges felhasználási lehetőségeit. Idén először két kategóriában érkezhettek a pályázatra anyagok. A szakmai zsűri így 1-1 fődíjat és összesen 8 különdíjat adott át. A *ma építészei* kategóriában minden olyan műemléki vagy modern, köz- vagy lakóépülettel lehetett pályázni, melyet Prefa anyaggal fedtek vagy burkoltak. Ebben a kategóriában a 250 ezer forint pénzzutalomból és két napos ausztriai tanulmányútból álló fődíjat a Zsolnay Negyedben található Pécsi Tudományegyetem Kommunikáció és Médiatudományi Tanszék, Szociológia Tanszék épülete kapta, melyet a s.m.all design építészműterem kft. jegyzett, tervezői Koós Marianna, Sztojka Gábor és Donkó Eszter voltak. Ugyanebben a kategóriában további hat építészeti alkotás rangsorolás nélküli különdíjban részesült.

Idén először építészhallgatók is nevezhettek tervpályázataikkal, szabadon választott köz- vagy lakóépületen mutatva be a Prefa termékek alkalmazásával tervezett különleges építészeti elképzeléseiket. A *jövő építészei* nevet viselő kategóriában az 50 ezer forint pénzzutalmat és két napos ausztriai tanulmányutat tartalmazó fődíjat Wimmer György nyerte el a Győri Jazz klub épülettervével. A szakmai zsűri különdíjjal jutalmazta Havanecz Márk és Tóth Levente pályaművét. További információ: www.prefa.hu, info@buildmarketing.hu

Eredeti tervező keresése

Keresem a Budapest, II. kerület Csörsz u. 3. szám alatti épület tervezőjét, tudomásom szerint Pogány Istvánt, vagy jogutódját, hogy hozzájárulását kérjem az épület áttervezéséhez.

Bényei István, + 36 30 9311613
istvan.benyei@benyei.hu

Keresem a Balatonfüred Esterházy strand főépület (HRSZ 378/2) építész tervezőjének, Dobó Jánosnak az elérhetőségét.

Rüll Tibor, + 36 20 5469020
rull.tibor@probiort.hu

Kérjük, hogy amennyiben valaki ismeri a Budapest IV. Váci út 15. szám alatti, jelenleg irodaként működő, két ('A' és 'B' épület) épület eredeti vagy beavatkozó tervezőit, jelezze nekünk.

Lukács István és Vikár András,
 Vikár és Lukács Építész Stúdió,
 +36 1 4850765, vikluk@vikluk.hu

Keresem az eredeti tervezőjét a jelenlegi Zenevár Óvodának. (Budapest, XVIII. kerület, Reviczky utca 52-56.)
 Kérem, jelentkezzen 15 munkanapon belül, hogy a hozzájárulását kérjem az épület áttervezéséhez.

Szilágyi Erzsébet, építész
 +36 30 2745952
sziler.studio@gmail.com

Keresem az eredeti tervezőit a Dombóvár, Szabadság utca 12. (9. hr.) szám alatti épületeknek.
 Kérem, június végéig jelentkezzenek, hogy az áttervezéshez hozzájárulásukat rendezhessük.

Marosy László, építész
 Fontan Art Kft., 7633 Pécs, Tüzér u. 8.
 Tel.: +36 30 9393885, +36 72 516261
marosy@fontanart.hu

Quo vadis, avagy merre tartasz település?

Kérdések a városról és a vidékről

E rovat írásai között találni olyanokat, amelyek az Építész Közlöny Műhely áprilisi számában megjelent cikkek folytatásaiként (is) olvashatók. Akkor a Város, és azon belül elsősorban Budapest került terítékre. Mások mellett közöltünk egy interjút a XV. kerület polgármesterével és egyben országgyűlési képviselővel, László Tamással, akire nem csak azért esett a választásunk, mert építész végzettséggel és építési tapasztalattal rendelkezik, és mert településképét tekintve egy meglehetősen összetett kerületet irányít. Hanem, mert gondolkodásában és döntéseiben, talán mindenki másnál erőteljesebben a közösségteremtésre fókuszál és ezt, mint rendezőelvet érvényesíti a rábízott kerület alakításában. Ezt látni a nagyvárosra jellemző lakótelep (Újpalota) és a kisvárosi életformát mutató településrészek (Rákospalota és Pestújhely) problémáinak kezelésénél is. A lakótelepről az első beszélgetésünkben esett szó, míg az említett két településről, azok történetéről és fejlesztési irányáról ez alkalommal közlünk beszámolót.

Egyébként a XV. kerületet, más külső kerületekkel egyetemben, 1950-ben csatolták a fővároshoz. Ezeknek a sorsa, a fővároson belüli helyzete került terítékre az Ekler Dezső építésszel folytatott beszélgetésben is, amely szintén folytatása az áprilisi számunkban olvasható interjúnak. Ekler *elfeledett területnek* nevezi ezeket a külső kerületeket, amelyek mára az agglomerációhoz hasonló alvó, valódi élet nélküli városrészekké váltak. A főváros most terítéken lévő területfejlesztési koncepciója kétségtelenül foglalkozik a külső kerületek és a kertvárosias beépítés által felvetett problémákkal, amikor többek között a kompakt városról beszél, nagy kérdés azonban, hogy ténylegesen milyen megoldásokat fog ezekre találni. Minden esetre Ekler Dezső nem csak ezeknek a külső, családi házas területeknek a történetét és a fővároshoz való ambivalens viszonyát vázolja fel, hanem egy biztató jövőképet is, amely egyébként potenciálként mindig megvolt és ma is megtalálható bennük, csak végre észre kellene vennünk.

A Varga-Ötvös Bélával készített interjú rendhagyónak tekinthető, amennyiben egy közgazdással készült, de talán a témáját nézve is. A földhöz, a területhez kapcsolódó régi-új gondolatokat elevenít fel, régi-új fogalmakkal ismerteti meg, amelyek a települések sorsát, mások mellett az ingatlanok értékét, de a város és a vidék viszonyát is érintik. Amikor az előrejelzések a városokba koncentrálódó jövőképet vetítenek elénk, és valójában mindenki erről vizionál, a beszélgetésben felvetődik egy másfajta irány, amelyben a vidéknek is kiemelkedő szerep jut.

A következő interjúkban pedig megérkezünk *Vidékre*, igaz, maradunk városi szinten. 2010-ben Pécsnek, mint Európa Kulturális Fővárosának, kiemelt figyelem jutott. Horváth András építészt, a Dél-dunántúli Építész Kamara elnökét arról faggattuk, hogy milyen az élet a városban az azóta eltelt három évben, illetve az akkori fejlesztések miképpen befolyásolják Pécs városának jelenkori életét. Bodonyi Csabát pedig Tokajról kérdeztük, amelynek hosszú éveig főépítésze volt, és amely az ő víziója nyomán vált értékeit és építészeti múltját is megőrző, de egyben a mai elvárásoknak is keretet biztosító, élhető várossá, és nem mellékesen 2002 óta az UNESCO világörökségi helyszínévé. De Bodonyi Csabát nem csak Tokajról faggattuk, hanem a *Vidékről* is, az úgynevezett *Tanyabokor koncepcióról*, ám ezt már csak az Építész Közlöny Műhely augusztusi, a vidék településfejlesztési kérdéseire fókuszáló számában olvashatják.

Rubóczki Erzsébet

Az építészet az igazságosság művészete

Az önazonosság-tudatról, a mentális építészeti térképről, és még sok egyébéről 2.

Az Építész Közlöny Műhely előző, 227. számában olvasható egy interjú László Tamással, a XV. kerület építész és városépítési szakmérnöki végzettségű polgármesterével. Ebben számos, az építészet feladatát és lehetőségeit firtató kérdésre kerestük a választ a kerület legnagyobb városrészének, a hetvenes években épült újpalotai lakótelepnek a kapcsán. A fókuszba akkor is és most, az interjú folytatásában is – amikor a kerület másik két részéről szólnunk – az építészet és a közösség viszonya került.

Ulrich Tamás: Előző beszélgetésünkben az újpalotai lakótelep építészeti problémáival foglalkoztunk. Következzék most a kerület másik két, jellegében és történetében is nagyon eltérő részének, a vidéki hangulatokat is őrző, kisvárosias jellegű Rákospalota, illetve a kertvárosi hagyományú Pestújhely feltérképezése.

László Tamás: Fontos, hogy egy településnek legyen valamilyen markáns szervezőereje, amit egységnek lehet mondani. Akad, aki úgy véli, ezt valamilyen vezérgondolat „erőltetésével” lehet elérni, de szerintem ez egyáltalán nem

járható út. A XV. kerületben, ahol nagyon sok elemből áll össze a „képlet” – és ráadásul úgy tűnik, hogy az egyes daraboknak kevés közük van egymáshoz –, egészen biztosan nem. Én hiszem, hogy egységet úgy lehet teremteni, ha minden résznek sokkal erőteljesebb önazonosság-tudatot biztosítunk és egyben azt a lehetőséget is, hogy ebben folyamatosan fejlődjön. Szerintem ez a kulcsa bármilyen település fejlődésének, ezt kívánjuk megteremteni a ma 34–35 ezer lakosú, számtalan részből álló kisvárosias Rákospalotán és a jóval kisebb, mintegy 8–10 ezer főt számláló Pestújhelyen is.

UT: Kezdjük Rákospalotával, mi jellemzi a XV. kerületnek ezt a városrészét?

LT: Hogy nagyon sok részből áll, éppen ezért az említett önazonosság megteremtését, ami kellemessé és szeretethetővé teheti az itteni életet, nagy kihívásként éljük meg. Legkorábbi része az Ófalu, ami eredetileg egy paraszti gazdálkodó világ volt, nagy telkekkel, állattartással és olyan melléképületekkel, ahol hentesboltot nyitottak vagy különböző mezőgazdasági feldolgozó kultúrák jelentek meg. Mellette helyezkedik el a nagy kiterjedésű, a vasúttal párhuzamosan, hosszan elnyúló, zártosított beépítésű, egyenletes, szép utcaképekkel rendelkező Palota Újfalú, amely 1880–tól 1930–ig települt be, és ahol többször annyian laktak, mint az Ófaluban. Az itt élő paraszt-polgárok sok olyan megoldást kipróbáltak, amikkel valójában élhetőbb földszintes települést hoztak létre, mint amit a belvárosi gangos városrészek kínál-

tak. Többlakásos házakat, U-alakú beépítéssel, az utcai fronton két vagy kétszer két lakással, a befelé forduló szárnyakban kisebb lakások sorozatával, jó benapozással és kis kertekkel, amelyek nagyon alkalmasak voltak lakóközösségek kialakítására. De a vasútnak köszönhetően kialakult egy másik, nagyon izgalmas rész is, a Nyaralótelep, benne szép villaépületekkel és szép történetekkel. Ellátogatott ide Liszt Ferenc is 80 évesen, hogy utolsó szerelmét zongorázni tanítsa és lakott itt egy darabig Bartók Béla is. Idővel Palota Újfaluhoz csatlakozott a Benkő István református lelkész által alapított Benkőtelep, része lett az ezektől markánsan elkülönülő, más szociológiájú István-telek, illetve a rákospalotai szőlők helyén létrejött MÁV-telep is, amely, az én meglátásom szerint, a 19. század végi angol és amerikai ún. paternalista lakótelepeknél szociológiájában, felépítésében, építészetében és kultúrájában egyaránt jobb minőséget kínált. Továbbá van a Pótlék-dűlő, egy villanegyed északon és Rákospalota-kertváros is. Ezek alkotják tehát Rákospalotát, és ezek mindegyike olyan, önálló identitást hordozó területrész, szomszédsági egység, amelynél ezeket a szomszédságokat kell erősíteni.

UT: Milyen eszközei lehetnek erre vezetőként, illetve mit tud tenni az építészet ennek elérésében?

LT: Alapvető a lakosság érdeklődésének a felkeltése. Rákospalotán (és Újpalotán) klasszikus városi tér nem sok van, de a térképek alapján 28 kis teret, térszituációt, teresedést találunk. Ezen terek lakóközösségei számára 2011-ben „Miénk a tér” címmel egymillió forint díjazású pályázatot írtunk ki – majd a nyertesek további 1 millió forintot kaptak a megvalósításra is – és azt kértük, hogy a lakóközösségek az adott tér „működését” is találják ki. Azt tapasztaltuk, hogy a pályázat robbanásszerű változást eredményezett. Voltak, akik gyerekek által készített terveket adtak be, és szemmel láthatóan nagyon élvezték az együttgondolkodást. Volt olyan terv, amit a közösség megtervezett, majd felkért egy kertészmérnököt, aki annak alapján profi kerttervet készített. A lényeg a közös munka, a „közös tervezni” gondolat lett. De egy-egy sikeres pályázattal nem ért véget a feladat, bevontuk a lakosságot a kivitelezésbe is, ami által jobban a magukénak érezték a teret. Az valóban az övék lett, jobban vigyáznak rá, arra és úgy használják, ahogyan elgondolták. Ilyen közös munkával készült el a Palotás tér, amit az ott élők együtt kövezték le, azóta is közösen locsolják a növényeket és mindenféle rendezvényeket szerveznek a térre. A Tarpai téren többek között egy fűzfa lugast készítettek, ami egy „csodaépítmény” lett, de sportpálya is épül, és mindezt az itt élők együtt csinálják. Idén harmadszor írtuk ki a „Miénk a tér” pályázatunkat, amiben megszólítottuk azokat is, akik már részt vettek ebben, és azokat, akik csak most szerveződnek.

Fotó: Civertan Bt.

*Rákospalota
Városközpont
a Nagytemplommal*

UT: Mi lett azzal a tavalyi „A vasúttól a sportcélú városközpontig” című építészeti ötletpályázattal, amit Rákospalota városközpontjára írt ki a kerületi önkormányzat?

LT: A pályázat célja az volt, hogy helyes válaszokat találjunk arra, hogy miképpen alakítsuk ki ennek a sokféle részből álló területnek a központját. Ehhez nagyon sok mindent meg kellett ismernie a pályázóknak, többek között e terület múltját is. Rákospalota első említése 1281-ből való, és azóta aránylag folyamatos a jelenléte. A török idők alatti elnéptelenedés után a betelepítés a legerőteljesebb a 19. század elején volt, amikor 30–40 család telepedett ide, de nagyon nagy telepítő erővel bírt a 19. századi vasútépítés is. (*A Pest-Vác közötti vasútvonalat 1846-ban adták át - a szerk.*) Először a már említett Nyaralótelep jött létre, majd a vasúttal párhuzamosan Palota Újfalú, később az Istvántelki- és a Palota vasútállomás, amit ma Rákospalota-Újpest vasútállomás néven ismerünk. A település 1923-ban vált megyei jogú várossá, de a várossá nyilvánítás után 15 év kellett

ahhoz, hogy a városközpont létrehozására 1938-ban egy tervpályázatot írjanak ki. Akkor a díjnyertes terv – ami nem valósult meg – a klasszikus, három egységből álló erőter építését javasolta a Nagytemplommal, a Városházával és a piactérrel. Ezt vette volna körül a nyugalmas, kicsit magasabb intenzitású beépítés a Nagytemplom és a régi Fóti út közötti területen, ott, ahol ma a Budai II. Stadion van. Urbanisztikai szempontból botrányos, hogy Budapest harmadik legnagyobb temploma és a régi Fóti úti templomsor közé, a római katolikus Nagytemplom apszisánál egy futballpályát építettek fel a szocializmus idején. Nem vitás, hogy ezzel nekünk kezdeni kell valamit. A városközpont Rákospalota-Újpest vasútállomástól tart a régi Fóti útig. Itt van az említett stadion – mint egy hatalmas lyuk –, egy olyan helyen, ahol egyébként sűrűsödésnek kellene lennie és olyan intézményeknek, amelyek képesek lennének egy komplex és integrált városközponti helyet teremteni. Az említett városépítészeti ötletpályázatban arra kerestük és vártuk a választ,

Ezen az oldalon a „Miénk a tér!” pályázatra beérkezett munka, Rákospalota – Palotás tér felújításának látványtervei és modellje láthatók

hogyan vajon ez a stadion alkalmas-e arra, hogy a környezetében egy igazi városközpont legyen. Tény, hogy a 25 benyújtott tervből egy sem adott erre a kérdésre teljes körű választ, de ezekből mégis összerakható lett az a válasz-együttes, amelynek alapján megindulhat a kívánt városközpont kialakítása. A szabályozási tervhez ugyanis az összes pályázatot egymásra rajzoltuk, és ebből születtek meg az alapvető – az összefüggésekre, a térfal alakítási elképzelésekre, a forgalomcsillapításra stb. vonatkozó – gondolatok.

UT: Önt hallgatva, felmerül bennem a kérdés, hogy az igény erre a városközpontra a lakosság részéről is megfogalmazódott-e? Eddig ugyanis éppen arról beszélünk, hogy csak a lakosság bevonásával és egyetértésével lehet sikeres egy ilyen, az emberek mindennapjait érintő változás. Mennyire érzi polgármesterként, építészként szakmailag megalapozottnak a városközpont kialakításának az igényét?

LT: Nagyon jó kérdés, magunk is valójában minden nap erre keressük a helyes választ. Tény, hogy a lakosságunknak nincs átfogó víziója a városrészről, ugyanakkor van víziója a szegmensekről és a mi feladatunk, hogy ezeket összerakjuk. Például azt határozottan megfogalmazzák a lakók, hogy legyen stadion és futballpálya, és egyéb sportolási lehetőség. Mostanában rendeztük meg például a Bozsik-program keretében a 9–11 éves gyerekek futballtornáját, amelyen kb. ezer ember, több száz gyerek és szülő sorakozott föl. Ha ennek mi kellő infrastruktúrát tudnánk adni, ez a hely nem csak egy futballpálya lehetne. A másik véglet a vasút, amit az itt élők szívesen használnának, de nincs rá lehetőség, mert az állomás jelenlegi megközelítése szinte lehetetlen.

Amikor tervpályázat kapcsán a pályázókkal bejártuk a helyszínt, arra kértem őket, hogy olvassák el Pilinszky Jánosnak *A mélypont ünnepélye* című versét,

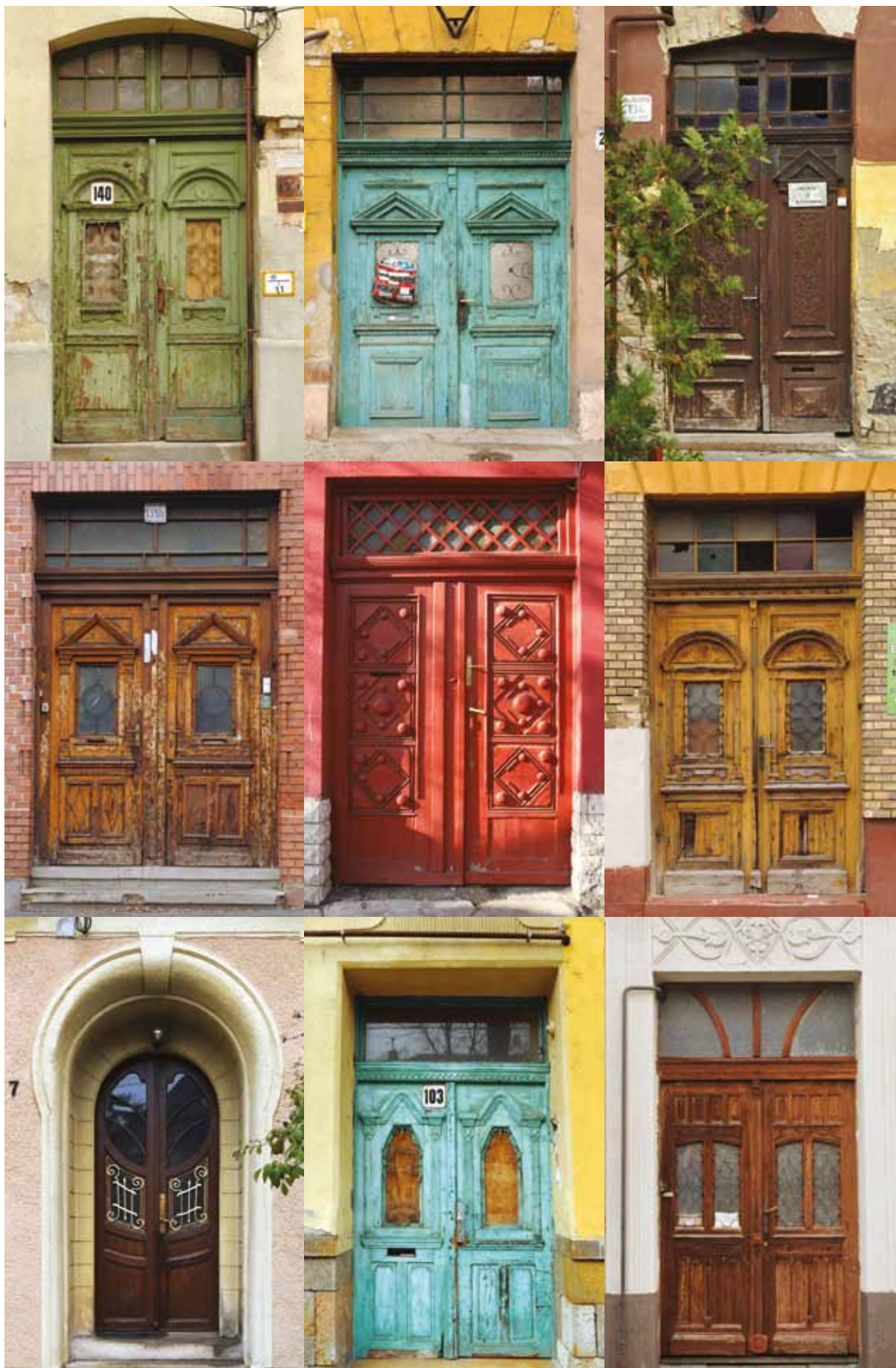
ami kicsit erről a kietlen világról is szól. Mi itt olyan problémacsomagokat, olyan megoldatlan helyzeteket és olyan „maradék világokat” szeretnénk összekapcsolni az ő pályaműveik által, amit leginkább ez a vers fejez ki. Rákospalota önállósága 1950-ben szűnt meg, azóta gyakorlatilag az identitása is elcsökevényesedett. Kevesen őrzik a „rákospalotaiságot”, és kevesen érzékelik, hogy ennek milyen nagyon komoly felhajtó ereje lehetne. Úgy gondolom, minden ráerősítés erre az identitás-tudatra képes arra, hogy felkeltse a helybeliek érdeklődését. Hogy mire gondolok?

Egy régi, emblemikus épület megmentése, mint például a városközpontban álló hajdani katolikus plébánia, amelyben jelenleg bölcsőde működik. Az előző önkormányzat le akarta bontani, mi viszont úgy gondoltuk, hogy ez egy olyan rétege a városnak, amit feltétlenül meg kell egy őrizni, rendbe kell tenni. Maradt tehát a bölcsőde, mi több, kibővítjük és olyan közösségi részeket alakítunk ki benne, baba-mama klubot, szobát, ahova családokat is be lehet csalogatni és külsősök is használhatják. A rákospalotaiak pedig boldogok, hogy nemcsak megmaradt valami a múltból, amit szeretnek, hanem az meg is újul.

UT: Ugyanezen elképzelések hogyan működnek a száz éves Pestújhely esetében?

LT: Pestújhely eredeti lakói „beamterek”, vagyis tisztviselők voltak: városból kiköltöző értelmiségiek, munkásemberek, postatisztviselők és a szolgáltató szektorban dolgozók. Furcsa, kétarcú település volt, benne egy „úri párttal” és egy „munkáspárttal”. A választásokon mindig a „munkáspárt” győzött, de a község vezetését mégis átengedte az „úri pártnak”, mert bölcsen belátta, hogy az „úri párt” lesz képes a község irányítására. A falunak négy alapító atyja volt, három olyan személyiség, akik jól tudtak együttműködni. Dr. Bezilla Nándor (1868–1917–szerk.) ügyvéd és

*Régi kapuk
a pestújhelyi
városrészben –
elfeledett érté-
kekre hívják fel
a figyelemet*

Rákospalota –
Palotás tér
„Miénk a tér!”
pályázat
eredményeként
készült el

Foto: Linnert Napragó – Búdos Tamás

érezkeljük a várost, hogyan tájékozódunk, hogyan élünk benne, érhető-e, ezáltal élhető-e számunkra az adott település. Rákospalotának a mentális térképe ma szegényes, az egyik feladatunk éppen az, hogy ezt a mentális térképet minél gazdagabbá tegyük, hogy a lokális helyeket szépnek, biztonságosnak, harmonikusnak érezzük, és hogy mindez egy láncolattá, hálózattá sűrűsödjön össze.

A másik nagy egyéniség Christopher Alexander (1936, Bécs – szerk.), aki egy mintanyelvről beszél, és felsorol körülbelül 250 szituációt a városban, az emberi elhelyezkedéstől kezdve az épületek tornácát, a kapukat, az ablakokat említve, egyszerűen azokat a helyeket, ahol valami történik velünk. (*A Pattern Language: Towns, Buildings, Construction, 1977. – szerk.*) Arra inspirál, hogy újra és újra átnézzük a várost, a városunkat... Ezt mindenkinek meg kellene tennie, rendszeresen végig járni és átgondolnia, hogy hol és miképpen tud javítani, képes-e élhetőbb helyeket és összefüggéseket teremteni, tud-e igényeket felkelteni és azokat ki tudja-e elégíteni. Mert ma az igény fölkelése éppen úgy feladat, mint hogy ezzel egyetértsen a majdani felhasználó. Mi ezért csináltuk meg az értéktérképünket, és azt az értékvédelmi rendeletünket, amiben nem csak egyes épületeket – több mint százat –, de zárt sorú beépítésű utcásokat is helyi értékvédelem alá helyeztünk, amelyekből Palota Újfaluban kilométer hosszú utcaink vannak. Ez az értéktérkép kezdeményezésünk világosan megmutatta, hogy a hosszú utcások még töredezettségük ellenére is értékeket hordoznak, és utalnak egyben a mögöttes kertek világára is. Gyönyörű kertek vannak ezeken a tömbökön belül, ez az egyik nagy értéke ennek a vidéknek. Az értékvédelmi rendeletet követte néhány plakát, az egyiken a rákospalotai ablakokat, a másikon a kapukat gyűjtöttük össze és olyan rejtett értékekre hívtuk fel a figyelmet, amik így, összegyűjtve megdöbbentő hatásúak.

UT: Mi szerepel még a terveik között Rákospalota számára?

LT: Most készülünk a Rákospalotai Múzeum építészeti ötletpályázatára, amelyet a Nagytemplom előterében,

a Kossuth szobor mögötti telken szeretnénk elhelyezni. Ezt a beszélgetésünk elején említett – az önazonosság-tudat ápolása – motiválja. A rákospalotaiak több mint ötven éve alapították a helytörténeti gyűjteményt, amelyet érdemes volna végleges helyen, közművelődési helyszíneként kialakítani. Ezt a pályázatot – hasonlóan a korábbiakhoz – nagy „építész ünnepnek” szeretnénk.

Az alábbiakban az interjúban említett verset közöljük.

Pilinszky János:
A mélypont ünnepéye

*Az ólak véres melegében
ki mer olvasni?
És ki mer
a lemenő nap szálkamezejében,
az ég dagálya és
a föld apálya idején
útrakelni, akárhová?*

*Ki mer
csukott szemmel megállani
ama mélyponton,
ott, ahol
mindig akad egy utolsó legyintés,
háztető,
gyönyörű arc, vagy akár
egyetlen kéz, fejbólintás, kézmozdulat?*

*Ki tud
nyugodt szívvel belesimulni
az álomba, mely túlcsap a gyerekkor
keservein s a tengert
marék vízként arcához emeli?*

(Szálkák 1971–72)

Az elfelejtett övezet

Másképpen szemlélve a várost és a társadalmat – 2. rész

Az Építész Közlöny Műhely előző számában hosszabb interjúban faggattam Budapestről Ekler Dezső építészt. Be kell vallanom, akkor a Belváros problémáinak boncolgatásánál nem jutottunk tovább. Így a másik nagy téma, a külső kerületek – amelyeket Ekler találóan „elfeledett övezet”-ként aposztrofál – helyzete az alábbiakban kerül terítékre.

Rubóczki Erzsébet: Sarkosan fogalmazott a városról, Budapestről előző beszélgetésünkben, amikor a határain kívül terjeszkedő, nagy területen szétfolyó falunak, sajátos genetikai hibákkal bíró városnak nevezte, amely nem úgy fejlődött és nem úgy fejlődik jelenleg sem, ahogy az európai nagyvárosok többsége. Beszélgetésünk második részében erről a szétterülő városról, a külvárosi területekről és a szuburbanizáció sajátosságairól kérdez-ném, melyekről szintén kritikusan gondolkodik.

Ekler Dezső: Valóban, amiről beszélünk, talán a legfontosabb kérdése Budapest történetének. A mai külső kerületek léte és egész alkata a város genetikai hibájára utal, arra, hogy a város belül túl sűrűn, kívül túl ritkán lakott. Budapest a 20. században nem volt képes városiasan fejlődni, ezért a város-határon kívül kezdett tovább épülni. Aki ezzel nem számol, az nem fog jól dönteni a fejlesztési kérdésekben. Ebből a tudattalanunkba szorított tényből ered a város számos betegsége, melyekben ma is szenved.

RE: Hogy érti azt, hogy szenved?

ED: Abból kell kiindulni, hogy egy fejlesztés mindig társadalmi nyereségre törekszik – ez alapelv –, de ennek megfelelően mindig számolnunk kell a társadalmi veszteségek lehetőségével is. Köztudott, hogy nemcsak GDP van, hanem ennek kontrájaként elkönnyvelhető veszteség is, amely miatt például a közös jövedelem nem tud valódi nyereséggé válni. Francis Fukuyama (1952–; *amerikai politikai közgazdász és filozófus – a szerk.*) használja ezt a kifejezést például a falfirkákra, a gondozatlanságra, egyáltalán a szlömösödére és mindarra utalva, ami leértékeli az ingatlanokat, és amitől akár egy egész városrész tud leértékelődni. Azt kell látni, hogy Budapest szétterültsége és falusias mivolta hosszú távú társadalmi veszteséget generál.

De miről is beszélünk? A 19. században kialakult klasszikus Budapestnek az 1890-es évektől az 1920–1940-es évekig megépült egy lélekszámban hasonló, szegényes, kisvárosias és falusias párja, a városon kívül. A városhoz vonzott migráns tömegek ugyanis nem találtak alkalmas lakóhelyet magában a városban, ezért a határain kívül kényszerültek letelepedni, és ott kezdték élni budapestinek számító életüket. Vagyis már az I. világháborút megelőző

évtizedtől a város többé nem urbanizálódott, hanem szuburbanizálódott. A háború, Trianon és a gazdasági válság mindezt tömegessé és véglegessé tette. A mai külső kerületek ennek a század eleji exodusnak a teremtményei. Ez a végeláthatatlan falugyűrű pedig sajátos társadalmi veszteséget konzervál: a nagyváros szolgáltatásaitól és kényelmétől megfosztott szegényes élethelyzetet.

RE: Hosszú évtizedek alatt kialakult és a jelent is meghatározó szituációról adott most helyzetértékelést, amit tovább súlyosbított az elmúlt húsz év: a város közepéből a külső területekre, illetve a környéki településekre kiköltöző további több százezer fő „fejelte meg” az addigiakat.

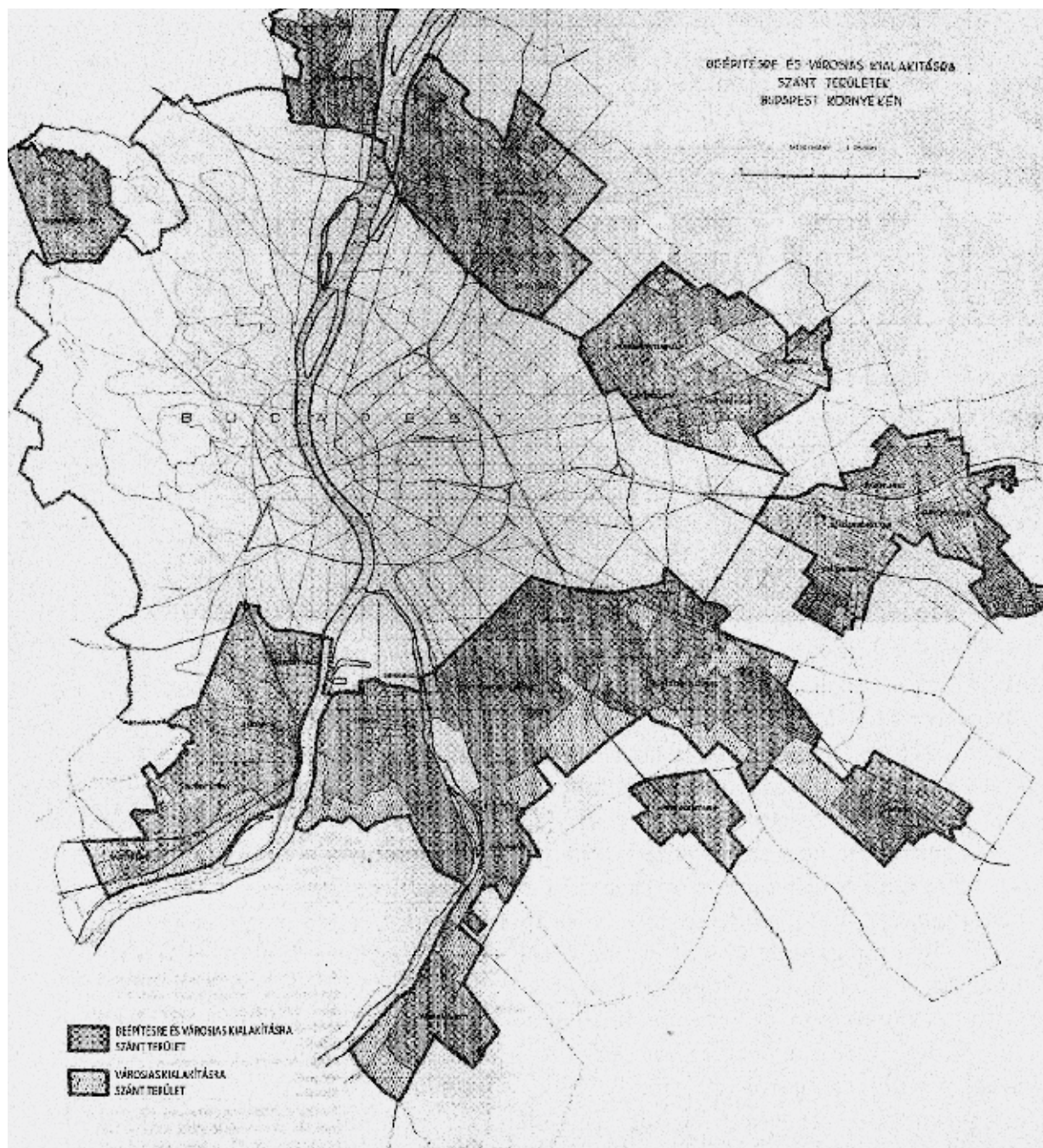
ED: Mindaz most, száz évvel később megismétlődött, és ez igazi tragédia. Az elmúlt, nagyjából két évtizedben hasonló következményekkel járó szuburbanizáció zajlott, mint az előző század elején. És nemcsak a belvárosból, hanem az egész kétmillió városból költözött ki az a három-négyszázezer ember, akik így megfosztották magukat a városiasság előnyeitől. Kényszeresen ismétlődni látszik a folyamat, amely tartósítja a vesztes élethelyzetet. S erről megint nem nagyon beszélünk. Sőt, körvonalazódni látszik egy újabb hibás döntés – a főváros most elfogadott hosszú távú fejlesztési elképzelésére gondolok –, mely a megoldást továbbra is a rozsdá-övezetek benépesítésében látja. Holott vélhetően nem ez volna a megoldás kulcsa, hiszen a kiköltözést sem az átmeneti övezet beépíthetlensége determinálta, sokkal inkább a külső övezet, a Budapesthez 1950-ben csatolt egykori peremközségek sora, amellyel az elmúlt évtizedekben nem sok minden történt.

RE: Most ugyan Budapestről beszélünk, de általánosítható-e ez a helyzet a nagyvárosok és környezetük viszonyára is? Illetve mennyire speciálisan fővárosi vagy hazai jelenség például a „szétterülés”?

ED: A városok és azok külterjes részeinek, egyáltalán agglomerációjának a viszonya általánosan vet fel kérdéseket, azt mondanám, országosan kellene ezzel foglalkozni, mert ez a jövő egyik alapkérdése. Gondoljon az ökológiai szempontokra és a takarékosagra. Ez a fajta szétterülés magyar sajátosság, Prága, Bécs és Zágráb a húszas évektől nagyjából tovább tudta folytatni a belülről kifelé történő városiasodás trendjét. Budapest erre képtelen volt, társadalmi és politikai konfliktusai meg a tőkehiány miatt, s ez torz városszerkezetet eredményezett. A leértékelt, városon kívüli családi házas lét tartósan fennmaradt, és nem véletlen, hogy az elmúlt húsz évben megismétlődött a kiköltözés.

Itt persze azokat az alapkérdéseket kellene tisztán látni, hogy vajon a családi házas szuburbán létformához kötődő álmok és vágyak nálunk mennyire reálisak, és vajon mennyiben erednek a szegénységből, s mennyiben teremti őket a vélt vagy a valós gazdagodás.

1. Beépítésre
és városias
kialakításra
szánt területek
Budapest
környékén,
1943

Én az előbbire voksolnék. Amerikában a szuburbán életformát a II. világháború utáni hatalmas, tervszerű intervenció kormányprogram indította be. Állami pénzen épített autópályákat, gyártott családi házakat, támogatott autógyártást, gyakorlatilag nem másért, mint hogy fenntartsa Amerika háborút nyerő logisztikai készségeit. Miért is építették volna le az iparukat, amely hadtápcélokot szolgáló fejlesztések eredménye volt? Iszonyatos méretű állami szubvencióval, hitelekkel, támogatott benzinnárrakkal építették ki kontinensnyi méretben a várostalan életformát. Azt az életformát, amely – s ezt mindenki tudja – a földi civilizáció ökológiailag legpusztítóbb találmánya, és mellel olyan gazdag hadiállam kell a fenntartásához, mint Amerika. Nálunk a hasonlóan tehetős kevesek engedhetik meg maguknak ezt az életmódot, ők azok, akik ma a főváros

nyugati határán túli jómódú községekben élnek. Egy olyan országban, ahol az autózás drága, ahol nem tudnak utat építeni, ahol hitellel nem támogatják a parcellázásokat, és nincsen ipari és szolgáltató háttérre a terjeszteni kívánt „város előtti” életformának, ott mindez nem a gazdagsággal lesz egyenlő, hanem az elszegényedéssel. Ezt éli most meg a többség, aki ebben a szétterülő agglomerációban él, és egyébként már szívesen jönne befele.

Ám ennek nincs meg a helye és a lehetősége. Nemhogy az agglomerációban, de a városon belül sem. Sőt, a dolog itt is éppen ellenkező irányba látszik fordulni, mert például a korábban kisvárosias jegyeket mutató külső kerületek is kezdik elveszíteni ezeket a készségeiket. Egyfunkciós autós alvóvárosokká kezdenek válni, holott változatlanul a korábbi, kisvárosi karakterükre predesztinálná őket térbeli és piaci pozíciójuk is. Mintha tévesen

ítelnék meg a külső lakóövezetet, és nem látnánk jól a benne rejlő lehetőségeket. Ha ezt tisztázzuk, talán jobban értjük majd Budapestet is (1. ábra).

RE: Úgy érzem, nagyon súlyos diagnózist vázolt fel, de van-e elképzelése arra, hogy ez miképpen oldható meg?

ED: A kérdés jogos, a problémát érzékelték az elődeink is, és a megoldást is megtalálták rá, már az 1940–1943 között kidolgozott városfejlesztési programban! Ekkor született meg az a terv, amelyet alapos előkészítő munkával a Magyar Zoltán-féle legendás társadalomtudós, földrajzos társaság állított elő, és amelynek térképén látható, hogy a külső, becsatolandó kerületeket „városias kialakításra szánt terület”-ként említi. A városhatáron kívüli teljes övezetről – a mai külső kerületekről – tehát már akkor úgy döntöttek, hogy azokat városiasítani kell.

RE: De ez nem történt meg sem akkor, sem azóta.

ED: Nem bizony, ezért a feladat ma is ugyanaz, vagyis a külső övezetek városiasítása volna, pontosabban lett volna. Mi pedig éppen az ellenkező irányba megyünk. Mindenki a rozsdáövezeten „matat”, amivel semmi tennivaló nincs, mert beépíthetetlenül nagy terület, s tekintve a piaci viszonyokat, megfelelő beruházó és építő szervezet sem igazán képzelhető most mögé. Úgy látom, hogy az egyetlen „önjáró” lehetőség a külső kerületek városiasítása volna, akár egyetlen szabályozási tollvonással.

RE: Milyen tollvonásra gondol?

ED: Egyszerűen a külső kerületekre vonatkozó építési szabályok módosítására. Ám, mielőtt érvelnék mellette, engedje meg, hogy kicsit bővebben összefoglaljam e kerületek helyzetét, s azt, hogy milyen politikák vezettek ehhez. A külső övezet családi házaiban közel annyi ember lakik ma, mint a belvárosban. A „száz éve” itt élők a társadalom szerényebb státuszába sorolhatók, soha nem lakott itt nagypolgárság, s az értelmiség sem volt korábban számottevő, őket az utóbbi húsz év hozta ide. Mit gondol, mikor került először ez a zóna a politika homlokterébe? Nos, a szélsőjobb harmincas évek végi előretörésekor. Ekkor erősödtek fel a külső községgyűrűt a fővárossal egyesítő kezdeményezések. Mégis Rákosi lett az, aki a vörössé lett helységeket 1950-ben Budapesthez csatolta, és ezzel megvalósította a megelőző fél évszázad polgári politikusainak Nagy-Budapest álmát.* A kékcédulás szavazást Pesten eldöntő, sajátosan szegregált, hol potenciálisan nyilas-, aztán meg kommunistaszimpatizáns „város előtti” réteg tehát 1950 óta Budapest lakója. Viszonzásképpen azonban szinte semmit nem kapott. A párt magára hagyta az új kerületek zömét, kisebb lakótelepekkel csak a Duna menti munkás-exvárosokat jutalmazta. A kispolgári negyedek a szocialista érában mindvégig fejlesztések nélkül maradtak, s a hetvenes évek lakótelepeit leszámítva, városiasítás szempontjából a várospolitikusok máig megfélemlenek róluk. Pontosabban, a lakótelep-építés utolsó hullámának tízemeletes paneljei a becsatolt Duna-közeli kisvárosok infrastruktúráját „rabolták” ki Óbudán, Újpesten, Kispesten, Erzsébeten, Csepelen, Budafokon, és a monstertelepekkel a városkák eredeti központjait voltaképp elpusztították.

Még ha a hetvenes és nyolcvanas évek produkáltak is valamennyi városiasodást a családirház-tengerben – általános iskolákkal, némi kereskedelemmel, kultúr-

házakkal –, de gimnáziumot már ritkán, s a városiasság további, magasabb fokú intézményeit, attribútumait még kisebb eséllyel szerezhették meg. Gyakran utcaburkolatra és csatornára sem futotta; nem egy rákospalotai, csillaghegyi utcát csak a kilencvenes években csatornáztak és aszfaltoztak le. Vagyis alapvetően megmaradtak a csóró, egyfunkciós kertvárosias létben, közepükön egyfunkciós lakótelepekkel.

Ha azt kérdezi, hogy mit kezdett a Demszky-éra a sivár, külterjes kerületekkel, azt kell mondanom, szinte semmit. Pontosabban, kaptak hatalmas plázákat a szomszédos rozsdáövezetben és kinn a mezőkön, hogy oda járhasanak vásárolni autóval, busszal, minek következtében maradék vagy éppen éledő boltjaik és vendéglőik, mozijuk rendre elsovadtak. A régi községközpontok és polgárosult vásárlóutcák eltűnésével eredeti komplexitásukat végképp elveszíthetik ezek a területek (2. ábra).

RE: Ha jól értem, a külső, családi házas részek kezdene az agglomeráció autózós telepeihez hasonlítani.

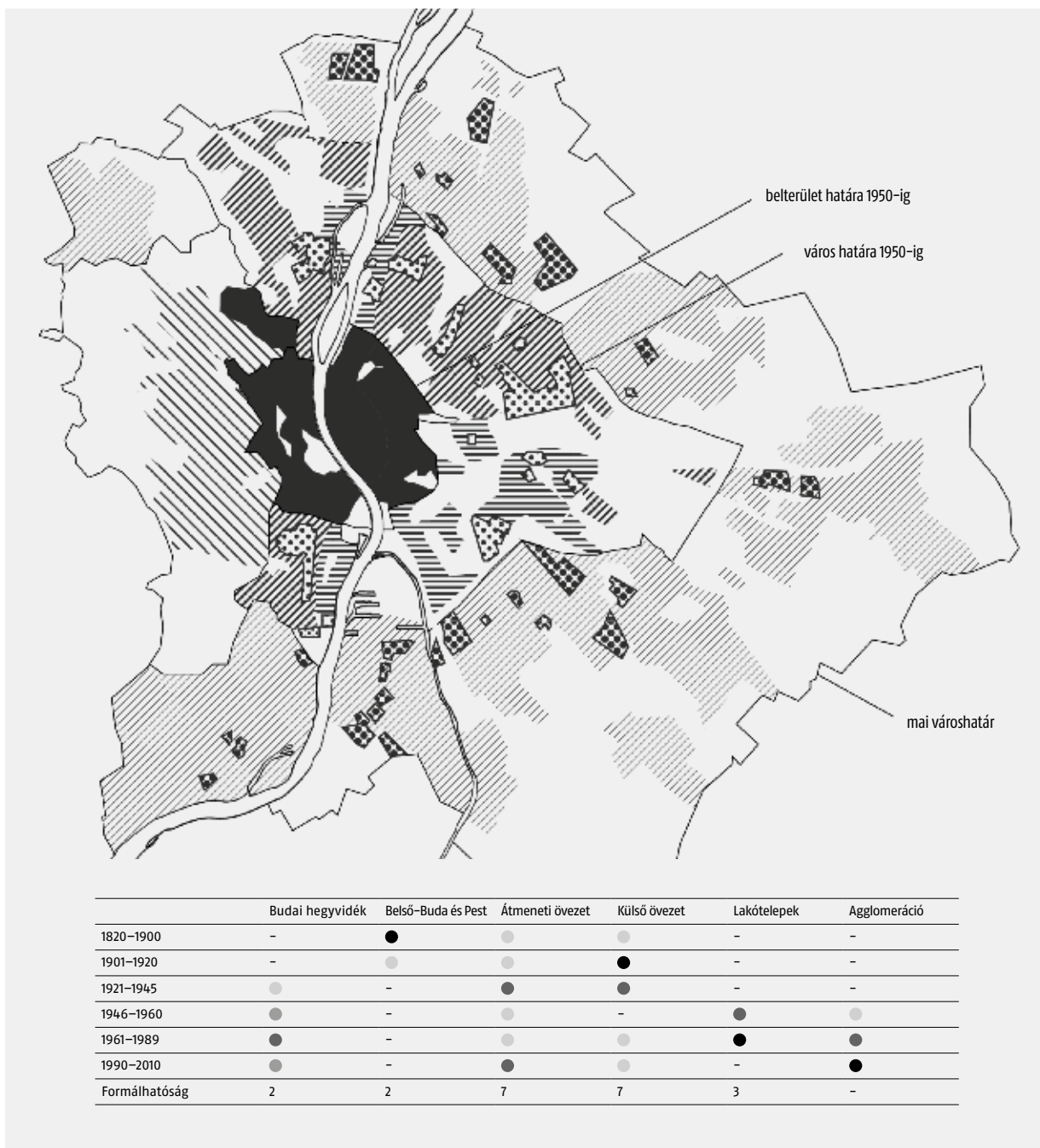
DE: Hogyan függ össze mindez a tömeges kiköltözéssel?

ED: Megkockáztatható, hogy a tömeges költözés többek közt azért következhetett be, mert a város olyan mértékben maradt egyszerre túl- és alulurbanizált, hogy nem volt hova költöznie a városon belül családot alapító és kertés házakba vágyó fiataloknak. Egyszerűen nem volt privát kertés házakból kínálat, és ma sincsen.

Látni kell viszont, hogy most a külső övezetet „lépte át” a kiköltözési hullám úgy, ahogy évszázaddal korábban az átmeneti zónát. Az elmúlt húsz évben vákuumos, azaz új népeiséget nem vonzó területté lett a külső övezet is, s a város egészével együtt lélekszámában fogyatkozott, miközben az agglomeráció ugyanilyen tempóban gyarapodott. A külső övezet nem volt fogadóképes, átépülése, városiasítása nem volt előkészítve, ezért az újabb kimenekülés, s ezáltal a város kudarca is, mondhatni, kódolva volt. Ideje szembenézni ezzel az ismétlődő hibával, hisz kikerülhetetlen kérdése a város fejlődésének, hogy miként tudná a távlatilag prognosztizált népességfogyást mérsékelni és a metropolisztársaságban várható növekményből valamennyit lefölözni.

Sokan látják, hogy a szuburbanizáció többszörösen is dzsentrifikál, azaz közvetve szegényít. Budapest társadalmi és demográfiai státusza folyamatosan gyengül azáltal, hogy a fiatal és képzetesebb rétegei kiköltöznek, s az idősebbek és képzetlenebbek maradnak. A kiköltözőknek viszont a városi léthez mért státusza romlik hosszú távon, mert megfosztják magukat a város előnyeitől. A nagy távolságok miatt elesnek a városi szolgáltatásoktól, gyerekeik kényelmes és nívós iskoláztatásától, egyszóval a közösség és közelség előnyeitől. Sokan írják, hogy mindez ökológiai értelemben is hihetetlenül pazarló, és nemcsak privát, hanem közösségi vonatkozásban is drága, illetve nehezen fenntartható létforma. Az ésszerűség a sűrítést, a könnyű elérhetőséget, az autó nélküli életformát, a gyerekek gyalogos életformáját feltételezné, mindeközben az autózás rabjai lettek azok, akik a hitelt sem tudják fizetni a házaik után, nemhogy két autót fenntartani. Ugyanolyan katasztrofális leértékelése ez a városhoz költöző fiatal, kisgyerekes népesség életvitelének, mint a száz évvel ezelőtti kívül rekedés volt. S bár nem az agglomeráció kérdéseiről beszélgetünk, be kell látnunk, hogy a demográfiai egyedül életképes

2. Budapest övezetei és a fejlődés fázisai övezetenként

településgyűrű sorsdöntő hatással lesz a város fejlesztésére, és viszont (3. ábra).

De beszélnünk kell a főváros körüli régió egészéről, az úgynevezett metropolisztársaságról is. Már most is, de hosszú távon is a demográfia jövője, hogy az országnak bizonyos részei teljesen elhalnak, kiürülnek, és mindenki a nagyvárosok köré igyekszik költözni: többek között Győr környékére, Székesfehérvárra, Szeged köré, és leginkább a budapesti agglomeráció körüli régióba.

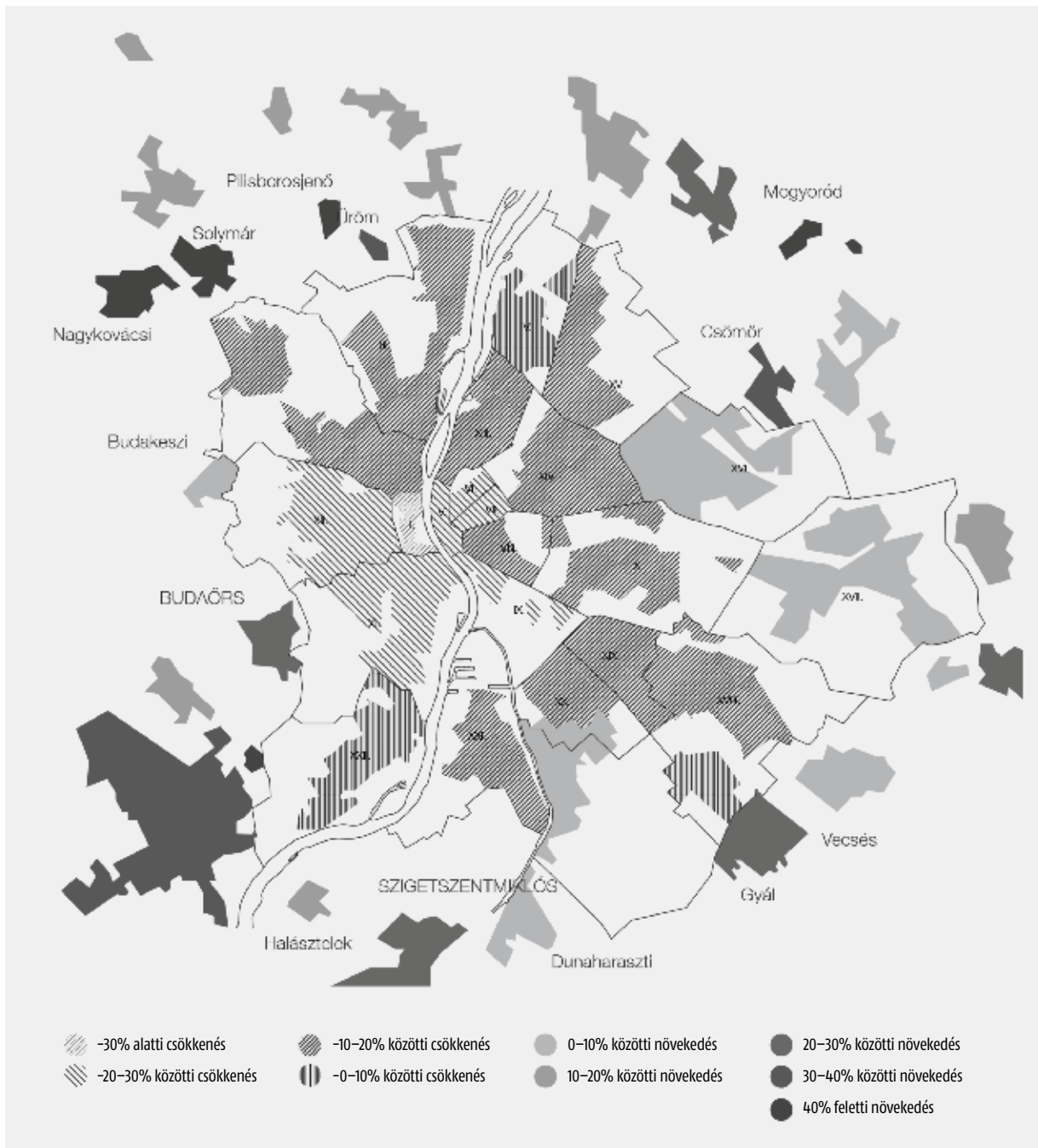
Ezekben a nagyváros körül kialakuló gyűrűkben van Magyarország jövője a következő harminc évben.

Ezt a jövőt szorítja ki még ma is a budapesti fejlesztési politika a városból, miközben megállíthatatlanul települ köré az egész ország, sőt a Kárpát-medence vándorló magyarsága.

Véleményem szerint megérett az idő arra, hogy a város állást foglaljon abban a kérdésben, milyen sorsot szán a külső övezetnek. Hiszen szinte önmagát kínálja a konkúzió, hogy ez az övezet lehetne a megoldás kulcsa. A drámai migrációs folyamatok hatására a főváros külső kerületei jól láthatóan kezdenek felértékelődni, és ez bizony új alternatívák megfogalmazását igényli (4. ábra).

RE: Ahogy magát hallgatom, azon töprengek, hogy miért olyan nehéz meglátni a várható történéseket? Vagy inkább azt kérdezem, kinek kellene látnia, tudnia, gondolkodnia arról, hogy mi várható? És most nem jósokra gondolnék, akik üveggömbből, a madarak röptéből vagy bármi másból olvassák ki a jövőt.

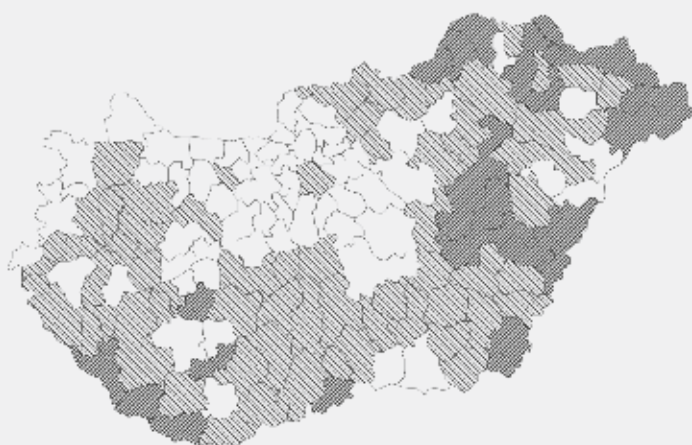
ED: Hajtsunk végre egy gondolat kísérletet! Mi történt volna, ha az 1943-as terv szerint az akkor még csak Budapesthez csatolni kívánt, „potenciális budapestiekkel” lakott külső

3. Budapest városfejlesztési koncepció – összefoglaló, 2003. (forrás: Fővárosi Polgármesteri Hivatal Főépítész Iroda)

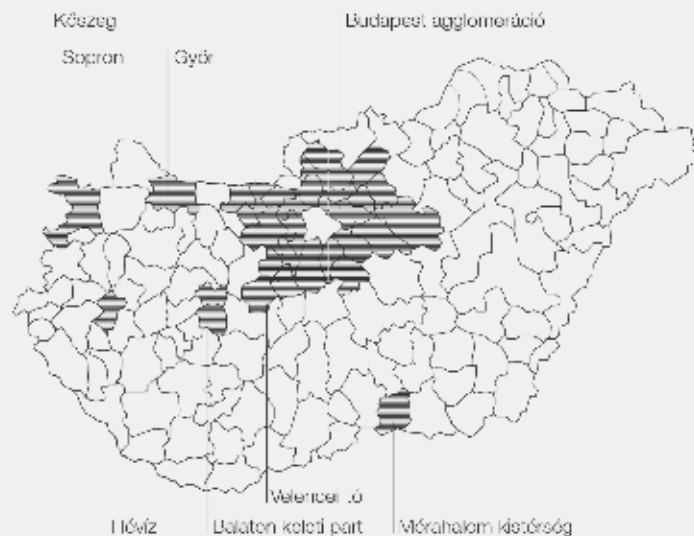
kerületeket valóban elkezdték volna városiasítani úgy, ahogy jónak gondolták. Vagyis nem lakótelepeket építettek volna, hanem egyszerűen megváltoztatták volna a szabályozást, a 20 százalék helyett akár 40 százalékos, emeletes beépítést támogatva, vagyis ahol addig csak családi házakat lehetett építeni, építhettek volna bérházat vagy emeletes társasházakat. Bárhol jár ma a külső kerületekben, nyomokban találhat mementóként ilyen, harmincas-negyvenes években épített házakat. Csillaghegyen, ahol élek, itt állnak a Rómain, a régi város határán az emeletes, kapualjas, városias házak, alul üzletekkel. És ha ez átépült volna az ötvenes-hatvanas években, akkor talán nem költöztek volna ki annyian a városból, hanem kisvárosias formában, kereskedelemmel, iskolával ellátott, sokkal ökológusabb és takarékosabb körülmények között, kétszer-háromszor akkora népesség lakna ma itt.

Miért nem történt meg ez? Mert Rákosi-rendszer volt, és miután beszavaztak a kékcédulás választásba, bűnös lett, akinek magántelke, családi háza volt. Miért nem épült meg a hatvanas években? Mert akkor csak lakótelepet lehetett építeni. Miért nem épült meg a hetvenes-nyolcvanas években? Mert társasházat építeni csak korlátozottan, a budai és zuglói középosztályi negyedekben engedtek. Mert helyette a tízemeletes panelokba investált az állam, szubvencionálva az állami építőipart. No és a kilencvenes években, a kétezres években miért nem kezdték el átépíteni a Rákospalotákat, Pesterzsébeteket? A behatárolt szemléletű tervezési és építésügyi hivatalok miatt, amelyek beleragadtak abba az előítéletes szabályozásba, hogy aki a város alatt lakik kertesházban, ha lebontja is azt, és újat épít, vagy eladja, változatlanul csak négy és fél méter párkánymagas-

Ahonnán elköltöznek

Diagonal hatching: Az elvándorlásból leginkább súrtott térségek
 Cross-hatching: Negatív vándorlás-egyenlegű térségek

Ahova költöznek

Horizontal hatching: Növekedendő erővel rendelkező régiók (pozitív vándorlási egyenlegű kistérségek az elmúlt évtizedben)

4. A magyarok belföldi vándorlása (forrás: Heti Válasz XII. évfolyam 28. szám, 2011 július 14.)

sággal meg 20 százalék körüli beépítéssel teheti. Lakjon padláson a magyar, ha már kertbe vágyik! A méregdrága telekre bájos kulipintyót tehet, véglegesítve ezzel, hogy e térségek továbbra is csóró alvóvárosok maradjanak. Igaz, hogy közben kivágják az összes fát, és tujákat ültetnek a helyükre! Ha megnézi a Google Earth-öt, a légi felvételeken jól látható, amit egyébként kevesen gondolnának, hogy valójában ezek lettek, lesznek most a rozsdaovezetek. A hozzáértők tudják, hogy az elmúlt két évtizedben a főváros kertvárosi zónáiban csökkent a legjobban az úgynevezett zöldfelületi borítottság. Ha összevetjük a „leszólt” lakótelepekkel, azok oázisoknak látszanak a családi kertekhez képest (5. ábra).

Holott már régen háromszorta többet kellene érnie itt minden teleknek, és a társasházak biznisznek régen pörögnie kellene, mint pörgött Budán húsz-harminc éve! Hatalmas potenciális társasházak telekállományról és kiépült infrastruktúráról van szó, amely többször ennyi lakost viselne el. Aki megvenne egy ilyen telket, építhetne rá négylakásos társasházat, 120 négyzetméteres, jó adottságú és magas színvonalú lakásokkal, hozzájuk kis fákkal árnyékolt kerttel, ahova örömmel költöznének be fiatal, gyerekes házaspárok.

RE: Ám kiköltözött háromszázezer ember, mert ilyen lakások nem voltak, és ma sincsenek. Holott a lehetőség itt lett volna, és valójában itt van ma is.

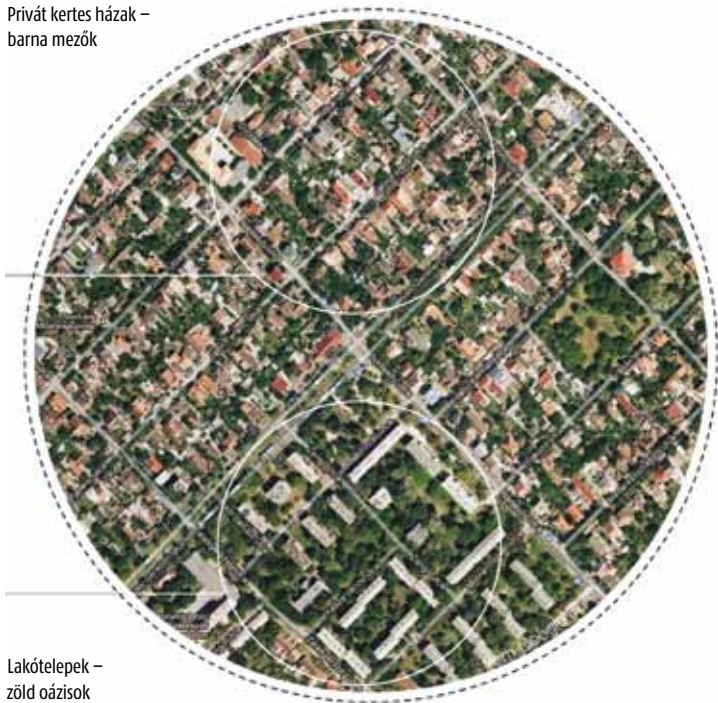
ED: Az elmúlt öt év mindezt igazolni látszik. 2008 óta nem nagyon költöznek az agglomerációba, nem parcelláznak, senki nem szalad Piliscsaba külterületére csatornás utat fejleszteni és telkeket eladni. Mindenki jönne befele, de ugyanúgy nem talál a középosztály még most sem a városban belül gyereknevelésre alkalmas

lakástípust, ahogy húsz éve sem. Nem fog Zuglóba menni az ezerlakásos lakóparkba, hanem keresné az intímebb életteret biztosító városias, mégis kertes otthont, ám csak a kulipintyókat találja. Mert a szűk látókörű szabályozás következtében társasházak helyett most a mediterrán bizniss jön, vagyis az igazi földszintes építészeti, ami azt jelenti, hogy fele áron, huszonnolcmillióért a vállalkozó ideteszi készen az épületet – ha már olyan drágán, negyven-ötvenmillióért vette meg a telket a család! Ezzel nem csak az ingatlanpiacot értékeli le, hanem láthatóvá teszi a városrészt leértékelő szabályozás ostobaságát is, s a társadalmi veszteséget. Hiszen itt emeletes, zártosuló társasházaknak kellene állniuk, amelyek három-négyszeresére növelnék a lakásszámot, ezáltal a közlekedés hossza, a csatorna hossza és minden egyéb ésszerűbbé válna. Gyalogos, biciklis életet tennének lehetővé, a földszinteken – már csak a megnövekedett népesség miatt is – közfunkciókkal, kereskedelemmel.

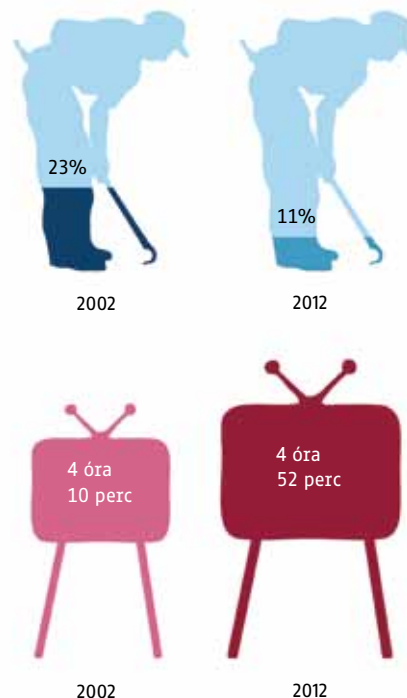
RE: Nagyon logikusnak tűnik az elképzelése, de miért van ennyire egyedül vele? Miért nem történt sehol semmi, ami csak egy kicsit is hasonlítana erre? Miért olyan nehéz meghúzni ezt a tollvonást?

ED: A politika, a várostervezők és a bürokrácia egyszerűen nem látja, mi történik. Pedig nyilvánvalóan tűnik, hogy a külső övezet ma a szuburbanizáció célterületévé kezd válni, s a következő tíz évben várhatóan át fog épülni a családi házak nagyobb része. A várospolitikának ezt a keresletként jelentkező nyomást bizony illene kihasználnia. Ha most körbesétálnánk itt, Csillaghegyen (mint ahogy ezt később meg is tettük – a szerk.), tipikus történetet látna. Az elmúlt pár évben majd' minden harmadik ház „lecserlődött”: megvették, átépítették,

Privát kertes házak –
barna mezők

Lakótelepek –
zöld oázisok

◀◀ 5. A Google Earth felvételen jól látható, hogy a lakótelepek zölddebbek mint a zöldnek hitt kertes családi házak övezete

◀ 6. Önellátó kertgazdálkodás és a TV előtt töltött idő/fő az országban (forrás: AMB, Nielsen Közönségmérés)

vagy lebontották és a helyére újat építettek. Mi történik megint? Száz évre ismét bebetonozzák a külterjes életformát, amiről eddig beszéltünk, s ezzel tartósítják a társadalmi veszteséget. A társadalmi nyereség helyett, ami kínálná magát. Nincs Közép-Európában nagyváros, amely ezzel az övezetével így gazdálkodna.

RE: Megszámlálhatatlanul sok szakember foglalkozik a legkülönbözőbb aspektusokból a várossal. 1943 óta soha fel sem merült senkiben, hogy érdemes lenne ebbe az irányba mozdulni?

ED: A mai várospolitika, úgy látszik, azt hiszi, hogy a beépítés megszokott szabályozásával mindent megoldott, és nem mer belemenni abba, hogy a piac kihívásait követve átminősítsen már beállt területeket. Talán mert nincs hozzászokva ahhoz, hogy magántranzakciók sora újjá tud építeni egy várost. Pedig többek közt így jött létre a régi Pest! És így épült át a budai hegyvidék is nemrég társasházásra. Nem eléggé kímódolt ehhez a várospolitika, és félénk is talán, ezért aztán a kialakult helyzetet konzerválja. Pedig elegendő lenne a statisztikákat figyelni, amelyek szerint az emberek nem családi házra vágnak, hanem megfelelő méretű, kertes társasházi lakásra, amiből viszont nincs kínálat. Az elmúlt tíz évben a Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint 23 százalékról 11 százalékra zuhant a saját célú kertművelés az országban, miközben átlagosan majd' egy órával nőtt a napi tévénézés hossza. A városi lakáshoz tartozó kert tehát látványkertté vált, ahova legfeljebb a gyerek megy ki játszani. Ehhez nem kell családi ház, annak összes terhével és nyűgével együtt (6. ábra).

RE: Mennyire veszett fejsze nyele, amiről beszélünk?

ED: Holnap meg lehetne csinálni. S hogy mi történné? Az ingatlanpiac, amely még ma is élénk az övezetben – különben hogyan épülne át ennyi ház –, olyan gellert

kapna a potenciális értéknövekmény következtében, hogy építési lázzá fokozná a mai cserélődést. Mindenki igyekezne társasházat fejleszteni a telkén. Ez olyan folyamatot gerjesztene, amit nyugodtan lehetne betterment adóztatni. A telkek értékének a szabályozásváltozás következtében előállt növekményéből vehetné le a kerület a növekményadót, és ebből befejezhetné az útkorszerűsítéseit, a közművek beruházásait, fásíthatna, rendbe tehetné az amúgy züllő köztereket. Az új társasházak negyed pedig szinte magától épülne, és olyan lakásállományt hozna létre, amely megélné az ingatlanpiacot, és vonzaná a fiatalságot, amely költözni próbál a városból, illetve amely a város körüli térségbe vándorol fel vidékről. Ezáltal lassulna a népességfogyás. A társasházak pedig egészen biztosan megtartanák a nagy diófákat a kertben.

* Sipos András: *A jövő Budapestje, 1930–1960. Városfejlesztési programok és rendezési tervek*, Napvilág Kiadó, Budapest, 2011, p. 70.

3D örömök

Szimbólumok a világhálóról az ARCAD v12 programban!

A számos építész által használt ARCAD Építészeti Tervezőrendszer legújabb 12-es változatában már importálhatók a Google SketchUp program által készített ún. SKP fájlok.

Az ARCAD Építészeti Tervezőrendszer 12 verziója az igen gazdag könyvtárkészlete és 3D MODELER modulja mellett kezeli és fogadja az Interneten elérhető Google SketchUp SKP fájlokat és megoldja ezek könyvtári kezelését. Ennek kiszolgálására a sok újdonság mellett három új funkció került kidolgozásra:

- Google SketchUp SKP fájlok könyvtárba fűzése
- vonalas vagy festett kép megjelenítése, tetszőleges nézeti kép használata az alaprajzon,
- SKP fájlok 3D megjelenítése

minőségűek, melyek egy része fizetős, azonban célzott kereséssel rengeteg ingyenesen letölthető SKP szimbólumot is találhatunk, pl. a <http://sketchup.google.com/3dwarehouse/> weboldalon.

Ez a kép ilyen SKP elemekből készült néhány perc alatt – mindössze a szimbólumok letöltésére és az ARCAD könyvtárba illesztésére volt szükség.

A másik képen egy kis nyaraló tervezett teraszát megszínesítettük egy SKP-objektum napozóágygal. A méretek, színek szabadon változtathatóak, a rugalmas alkalmazás útjában semmi sem áll. Be lehet állítani a színárnyalatokat, felületi textúrákat, az áttetszőséget, a tükröződés arányát.

A világhálón megtalálható hatalmas mennyiségű 3D elemek immár kényelmesen befűzhetők tervezőfelületünk könyvtárába. Miért érdekes ez? Az ARCAD szimbólumkönyvtárában sok-sok belső és külső elemből válogathatunk. Mostantól azonban a már meglévő könyvtári elemek tetszőlegesen kiegészíthetők a világhálóról importálható objektumokkal. Fényképek is befűzhetők szimbólumokként, ezek azonban mindig csak szemből látszódhatnak, szemben az SKP 3D objektumokkal. Korábban, ha a felhasználó nem talált megfelelő könyvtári szimbólumot, az ARCAD 3D MODELER moduljával maga elkészíthette azt, mint pl. magam az itt látható 1955-ös Hammond M3 orgonát. Az új verzióban azonban már nem feltétlenül kell a felhasználónak saját térbeli elemeket létrehoznia. Az SKP fájlok általában rendkívül magas vizuális

Ezzel a 3D-s SKP import-lehetőséggel jóval magasabb szintű látványtervet lehet létrehozni az ARCAD program legújabb 12-es változatával. Mindenkinek nagyon javaslom a kipróbálását!

Szabó Zsolt, építész

DesignSoft

ARCAD Építészeti Tervezőrendszer

fejlesztője és forgalmazója:

DesignSoft Kft., 1068 Budapest, Benczúr u. 11

Tel.: (1) 269-1206, Fax: (1) 332-7777

www.designsoftware.com | arcadfull@gmail.com

Városról, vidékről – a közös nevező: a föld

A föld azé, aki értékén hasznosítja

Rendhagyónak ígérkezik az alábbi interjú, amelyben egy közgazdással, Varga-Ötvös Bélával beszélgettünk a város és a vidék több évszázados egyensúlyi viszonyának felborulásáról, illetve újraértékelésének szükségességéről. Mindeközben felmerültek a földhöz kapcsolódó fogalmak a múltból, mások mellett a területérték-alapú közgazdaság, a földérték-adó, a georgizmus, melyek izgalmas példákkal szolgálnak ma is, amikor a városról és a vidékről gondolkodunk.

Rubóczki Erzsébet: Szakmai önéletrajza szerint nagyjából a kilencvenes évektől foglalkozik Budapesttel. Közgazdászként milyen feladatokat látott meg a városban?

Varga-Ötvös Béla: Hivatalosan a kilencvenes évektől, nem hivatalosan nagyjából öt éves koromtól foglalkozom a várossal. Budapesten felnőtt harmadik generációs „ganglakó” vagyok, aki gyerekként „várost játszott”. Ami annyit jelentett, hogy bármi történt Budapesten – kiöntött a Duna, delegáció érkezett a Szovjetunióból vagy futballmérkőzés volt a Népstadionban –, azt a nappalink nagy szőnyegén „lejátsoztam”. Később, de még mindig gyerekfejjel, szenvedélyesen utaztam a városban belül: felszálltam az összes buszra, villamosra és HÉV-re, keresztül-kasul bejártam Budapestet. Miközben otthon azt gondolták, csavargok, én „csak” a várost fedeztem fel.

RE: Ez egy nagyon szépen induló történet: mintha genetikailag kódolták volna magába a várost, amellyel ma is intenzíven foglalkozik. Többek között egyik résztvevője volt Budapest hosszú távú (*azóta elfogadott – a szerk.*) fejlesztési koncepciójának, amelyben a gazdasági fejezetet koordinálta. Mi izgatja a városban, illetve a vidék-város viszonyában és általában a településfejlesztési kérdésekben?

VÖB: Lehet, hogy ez valóban kódoltság, de tény, hogy a közgazdasági egyetemen is a területi tervezés érdekelt, azon belül is a területi folyamatok vizsgálata, például, hogy miképpen változik egy település, régió a gazdasági és társadalmi folyamatok során, mi a hatása az infrastruktúra-fejlesztéseknek, milyenek ezek gazdaságpolitikai és földrajzi összefüggései. A gazdaságpolitikát és a településgazdaságot mindig összekötöttem. Az egyetemi diplomamunkám is e kérdéskörrel szolgált. Városépítéssel nem foglalkoztunk, de szociológiával, közigazgatással – a korabeli viszonyoknak megfelelő szinten és minőségben – igen, miként hatékonysági számításokkal, és persze gazdaságföldrajzi, társadalmi tanulmányokkal is. A komplex megközelítés mindig alapmotívum volt számomra, most is az. Kedvemre való volt, amikor telepíteni kellett, mondjuk, egy gyárat, és a különböző összetevőket – munkaerő, anyag, szállítás, energia, kereslet-kínálat, gazdasági hatások stb., – kellett

végiggondolni. Minden érdekelt, ami a településtervezéshez kapcsolódott: a jog, a szociológia, az urbanisztika, a táj, a gazdaság. A műszaki dolgok is, de azok távolabb álltak a tanulmányaimtól.

RE: Sokat foglalkozik a város és vidék közötti újragondolandó kapcsolattal is, és egyrészt azt mondja, hogy vidéken ugyanolyan minőségű élet teremthető, mint a városban, illetve hogy a város sem az a futurisztikus világ lesz, mint amit többen vizionálnak, hanem sokkal zöldebb és élhetőbb.

VÖB: Rendkívül mesterségesnek tartottam mindig a város-vidék szembeállítását. Úgy gondolom, hogy ember van, és környezet. Eredendően a vidéknek volt városa, és nem a városnak vidéke. Nem értek egyet azzal a szerintem mára elavult szemlélettel, amely azt kutatja, hogy a lakosság hány százaléka lesz városlakó 2050-re. Bekövetkező valóságként prognosztizálják, hogy minimum 80 százalék, és ebből kiindulva próbálják elképzelni az urbanizációs fejlesztések irányát, ami csak zsúfolt és futurisztikus lehet. Ha igaz az, hogy már ma másfél Földre lenne szükségünk az élet fenntartásához, mely „szükségletet” a nagyvárosi életmód táplálja, akkor azt kell mondanunk, hogy ez tarthatatlan! Az emberiség négyötöde nem élhet a mai fogalmaink szerinti városokban. Én azt képviselem – épp a technikai fejlődés alapján –, hogy vidéken is ugyanolyan életet lehet majd élni, mint a városokban, és éppen ezért nincs igazán értelme arról beszélni, hogy a lakosság hány százaléka él majd itt vagy ott. A nagyvárosi kiáramlás szociológiai összetétele is ezt igazolja. Amíg a hetvenes-nyolcvanas években még azt vizsgáltuk, mennyi a telefonos lakások aránya a városokban, vagy a vezetékes víz hány százalékra nőjön vidéken x év alatt, mára ez a megközelítés okafogyottá vált. Világos, hogy vidéki környezetben szintén lehetőség van technikai értelemben is minőségi lakhatóság kialakítására. Valójában meglehetősen meglehetősen, hogy erről és így beszélünk, hiszen a falu, a mezőváros és a táj együttélése a természetes, míg a nagyváros a mesterséges képződmény. Anakronisztikus, hogy a városi fogyasztói és hulladéktermelő életmódot tartjuk fejlettebbnek, haladónak.

RE: Mennyire általános vagy elfogadott ez a felfogás a szakmai közvéleményben? Lehet-e valamilyen közgazdasági iskolához sorolni ezeket a gondolatokat?

VÖB: Nagyon hiányolom, hogy a közgazdaság-tudományban nálunk nem érvényesülnek különböző iskolák, mint ahogy az építészetben, a jogban vagy az orvostudományban, ahol több iskola létezik egymás mellett. Amit én igyekszem képviselni, az a területérték-alapú vagy szerves közgazdaság, amely abból indul ki, hogy egyetlen Földünk van. Henry Fordnak tulajdonítják azt a mondást, hogy „a föld gyártása befejeződött”. Ezt a földet – a Föld földjét – kell megművelni, de hogy is másként, mint az értékén! Az érték meghatározása persze komplex ügy, tele szubjektív elemmel, hiszen az érték abszolút emberi (halandó, mulandó)

Verziók London jövőjére a sokak által használt Oyster közlekedési kártyákon. Ön melyiket választaná?

kategória. Érték az, amit az ember vagy egy közösség annak tart. A földterület értéke összefügg annak szükséglet-kielégítésben játszott szerepével, életadó, életmegtartó képességével. Természetesen azzal a feltétellel, hogy a területhasználat során ezt a képességét maradéktalanul megtartsa, ne történjen túlhasználát. Ezért a közösségnek szabályoznia kell a területhasználatot a választott értékei szerint, de serkentenie is a megfelelő – értékén történő – hasznosításra. A „föld” fogalom sokrétű, mivel benne van a víz, az ásványkincsek, a termőföld, az erdő, telekként a lakó- és a munkahely, a közterületek. A felszín alatti javak köztulajdont, nemzeti vagyont képeznek. A föld valójában minden ember alapvető szükségleti jószág – ahogy ezt a közgazdaságtanban mondják. Mindezt persze korlátozzák a tulajdon- és a politikai viszonyok, a közigazgatási határok. Ha iskolába sorolnánk, leginkább az ökológiai közgazdasághoz tartozik, amolyan öko-ökotan, az ökológiai fenntarthatóság ökonómiája.

RE: Miközben mindez logikusnak tűnik, egyben idealistának is érzem, éppen ezért muszáj kérdeznem e gondolatok realitásáról. Vissza lehet-e billenteni, meg lehet-e állítani és vissza lehet-e fordítani azt, ami a jelen pillanatban teljesen megállíthatatlannak és visszafordíthatatlannak látszik, vagyis a városok túlnépesedését?

VÖB: Azt gondolom, hogy vissza fog billenni a folyamat, de nagy károk és veszteségek árán. Mi az alternatíva? A pusztulás? A föld létfontosságú az élet szempontjából, de korlátozott elem, és ez a fő probléma. Kenneth Bouldingnak (1910–1993; Nobel-díjas angol közgazdász, társadalomkutató – a szerk.) van egy híres mondása, amely szerint, aki azt gondolja, hogy

egy zárt rendszerben, mint például a föld, lehet korlátlan növekedés, az vagy bolond, vagy közgazdász. Ez rendkívül fontos tétel. Azt gondolom, hogy korunk egyik legfenyegetőbb veszélye, hogy a föld jelentősége autentikus erőforrásként nem épül be sem az egyéni érdekekbe, sem a közösségi gondolkodásba, nem immanens része rövid(látó), fogyasztáscentrikus és intenzív életünk motivációs rendszerének.

Hogy ez idealizmus-e? Nem gondolnám. Egy földünk van, amely nélkülözhetetlen, pótolhatatlan, nem bővíthető, sőt a beépítések, a rossz területhasználat révén folyamatosan szűkítjük használhatóságát. Tehát egy szűkös, minden embert érintő forrásról van szó, amely ab ovo egyre értékesebbé válik. A föld (telek) másmilyen vagyon, másmilyen ingatlan, mint bármilyen építmény. Ezért a használata közügy, még ha egyéni érdekek mozgatják is a hasznosítás folyamatát. A szűkös azonban magában hordja a monopóliumképződést, amit közösségi erővel szükséges szabályozni. A terület- és városfejlesztési, illetve –rendezési tervek kiváló intézmények lehetnek erre. A tervek a közös életkörülmények alakulását fogalmazzák meg, az értékválasztáson, a célkijelöléseken alapulnak, és ezek alapján rendezik a funkciókat, a területfelhasználást. Ez a műfaj sajátja, de hogy a valóságban hogyan alakul, az teljesen más történet. A megvalósítás annál relevánsabb, minél megalapozottabb a fejlesztést–rendezést megelőző közös értékválasztás és célmeghatározás, minél szélesebb körű a társadalmi felhatalmazás, a visszacsatolás és a korrekció lehetőségével. Az értékválasztásra konkrét példák Budapest esetében, hogy legyenek-e magasházak, s ha igen, hol, milyen mértékben, legyen-e belterületbe vonás, zöldmezős beruházás (a jelen budapesti koncepcióban prioritás, hogy ne legyen, és a városfejlesztés a meglévő beépített területek, valamint a barnamezők minél jobb hasznosításával történjen). Vagy: milyen legyen a Duna és a Duna mente hasznosítása: sétálósz, teraszos, városi „üdüloövezet”, illetőleg pakoljunk-e rá még közlekedést? Legyenek-e újabb belvárosi hidak, vagy inkább az intenzív hajóközlekedést preferáljuk a két oldal között? Folytatódjon a centralizáció, vagy inkább decentralizálás legyen, sok kompakt városnegyeddel? Hogyan alakuljon a közösségi kontra egyéni közlekedés aránya? De nagy kérdés a megújuló energiahasználat ügye, a lakótelepek sorsa is. A felsoroltak nagy léptékű értékválasztások, de ez megtörténhet (látenszen meg is történik) utca-, tömb-, városrész- vagy kerületi szinten. A lényeg, hogy az értékválasztás alakítja a terület piaci hasznosíthatóságát.

RE: A föld, a vidék és a város viszonyáról gazdag a szakirodalom. Az egyik igen erős és valójában ma is létező iskola az úgynevezett „georgistáké”, ha már iskolákat említettük az előbb. Hozzájuk kötődik a „földérték-adó” vagy „telekérték-adó” fogalma, amelyet egyetlen adóként (singletax) képzeltek el. Mondana erről a gondolatrendszeréről kicsit többet?

VÖB: Henry George (1839–1897) gyáros, majd közgazdász, társadalomtudós és teológus volt, akinek 1879-ben Haladás és szegénység (Progress and Poverty) címmel megjelent könyvét akkoriban a Biblia után a második legtöbb példányban adták ki. Ebben George azt mondja, hogy a termőföld a legfontosabb kincs, amely viszont csak korlátozott mennyiségben áll rendelkezésünkre. S mert maga a földi élet és benne minden ember Isten teremtménye, ezért minden élőnek, így az éppen most, illetve a későbbiekben születetteknek is éppen úgy joguk van a földhöz és annak életető erejéhez, mint a naphoz, a levegőhöz. Tehát a földhöz,

annak gyümölcseihez való jog egyetemes, antropológiai, természetjogi. Ám számolni kell a tulajdonjoggal, a magán-tulajdonnal is, amelyet szintén szent dolognak tartunk.

Azt bizonygatja, hogy a szegénység a földbirtoklás monopóliumból fakad, ami által a javak szűk körben koncentrálnak, és e „túlhatalom” miatt nem lehetséges az arányos eloszlásuk. Felteszi a kérdést, hogy miképpen lehet a magántulajdon jog megtartása mellett annak gazdasági tartalmát „fölszabadítani”. Úgy közérdekűvé tenni, hogy a magántulajdonos is jól járjon, például értékesebbé váljon a vagyona, élhetőbb legyen a környezete. A válasza pedig az, hogy egyetlen adóval, az úgynevezett „földérték-adóval” (vagy telek-, illetve területérték-adóval).

Azonnal közbeszúrok két dolgot. Az egyik, hogy itt csupán vázolni lehet a gondolatiságot, csak kiemelni tudunk egy-egy részletet. A másik, hogy ez nem olyan adó, amelyet sápnak, költségvetést kiigazító vagy büntető adónak tekintünk, amely majd eltűnik a „nagy kalapban”. Ez egyetemes, mondhatni, földgazdálkodási adó. És nem arról van szó, hogy újabb adót sóznánk az emberek nyakába. Ennek ki kell váltania a jelenlegi, például a helyi ingatlan- és az iparüzési adókat. A bevezetés csak fokozatos lehet, ami reális, hiszen szerves, arányos adómértékről van szó.

Az értékarányos adó (föld)értékben gondolkodásra készlet. Motiválja a hasznosítót, hogy kiaknázza a területben rejlő lehetőségeket, ami magasabb jövedelmet, vagyont, igaz, több, de fajlagosan kevesebb költséget (adót) is eredményez. Tehát George szerint nem a magántulajdon kell megszüntetni, és ez fundamentális különbség a kommunizmus totális „társadalmi tulajdon” eszményével, pláne gyakorlatával, hanem a földtulajdon az értékén, arányosan kell megadóztatni. Ez a singletax, a földterület (telek) x százaléka. Az adó méltányos, érték- és teljesítményarányos. Aki nem tudja az értékén megművelni a földet, hasznosítani a városi telket – vagyis nem hozza ki belőle, ami az értéke alapján kihozható lenne –, az előbb-utóbb nem kívánja fizetni ezt az adót. Eladja a nagyobb értékű területét, és tud venni egy neki megfelelőbbet, amelynek az adója arányosan kevesebb lesz. Az eladás helyett társulhat is, azaz megoszthatja a vagyont. Ez az alapséma, amely lehetővé teszi, hogy a föld (telek) annak a birtokában és használatában legyen, aki az értékén megműveli. S mindez városban, a városi telken is értelmezhető.

A javak, szolgáltatások előállítását nem korlátozza a tulajdonos gazdálkodási korlátja. Ez első hallásra szigorúnak hat, de nem kell mindenkinek homo oeconomicusnak lennie. A területérték-változások nem hektikusak, a földterület immobil, az értékváltozás társadalmi-gazdasági hatások következménye, ami lassú folyamat. Ezért az értékváltozások követhetők. Tudatosodik, része lesz a napi életnek. Mivel egy telek értéke – fekvése, infrastrukturális ellátottsága mellett – szubjektív és objektív elemek kombinációjából áll össze, és a környezet többi telkének, közterületének a használata, a társadalmi-gazdasági közeg működése, valamint a piac által meghatározott, ezért az adóváltozás egyben jelzi is az értékváltozást. A monopóliumképződés ellen is hat, mivel azon a területen, ahol monopólium alakul ki, hatékonyságmérés áll be, amely tükröződik az „értékteréken”, károkat okozva a birtokosnak. (Természetesen, a politikai jellegű vagy más erőszakos beavatkozás által létrejövő monopólium ellen más orvosság kell.) Egy ismert, egyszerű séma az értékarányos telekhasználatra: Az utcában van három telek. Az egyik üres; a másikon van egy rozoga ház, lakójának a felújításra sincs pénze; a har-

madikon áll egy többszintes épület, benne fényes üzletekkel, drága bérű irodákkal és lakásokkal. Mai felfogásunk szerint a harmadikat kellene jól megadóztatni telkestül, épületestül, jövedelmestül (a „gazdagját, neki van miből adót fizetni”), és támogatni a másik két szerencsétlen telektulajdonost. Telekérték-adó esetén e két telektulajdonosról is kiderül, milyen gazdagok potenciálisan. Az értékalapú adófizetés esetén motiváltak a telek hasznosítására. A minta is adott. Ha ők is üzleteket, irodákat, lakásokat létesítenek – társulnak fejlesztőkkel –, akkor nő a jövedelmük, értékesebb lesz a vagyoniuk, az adóteher kis tétel lesz. A társadalmi-gazdasági hatás: nő az üzlet-, iroda- és lakáskínálat, mérséklődnek az árak, a bérleti díjak, munkahelyek létesülnek, bővül az adóbevétel, melyből a visszainvesztálás révén fejlesztik, használhatóbbá, értékesebbé teszik környezetüket.

RE: Említette, mennyire népszerű volt a georgizmus, de a gyakorlatban is bizonyított, vagy csak elmélet maradt?
VÖB: A 19. század végén elinduló gondolatokból olyan erős irányzat lett, hogy az I. világháborút megelőzően egy sor német városban be is vezették a telekérték-adót. Budapesten is 1917-ben, és még jó néhány vidéki nagyvárosban, ami azért érdekes, mert háborús idők voltak, és mégis felhajtóereje volt. Magyarországon Pikler J. Gyula munkássága kiemelkedő volt a témában. Ha az értékarányos telekadó szóba kerül, az ellenzők az érték meghatározás módjának feltételezett komplikáltóságára hivatkoznak. De 1917-ben Budapesten (amelynek kb. egymillió lakosa volt már akkor) Pikler J. Gyula és néhány munkatársa egy nagyszerű módszerrel három hónap alatt felmérte az értékállományt! Nem telkenként becsülték meg az értéket, mint ahogy a mai ellenvetők gondolják, ami gyakorlatilag finanszírozhatatlan lenne, hanem fix pontok meghatározásával, övezeti elvet alkalmazva. Az övezeti értékek az adásvételek nyomán folyamatosan változnak, így az adó nagysága is. Az I. világháború utáni zűrzavarban megfeledtek róla, nem vonták vissza, csak nem éltek vele. Gyakorlatilag egykulcsos adó volt, és az lenne most is, ha bevezetnék. A jelenlegi egykulcsos adórendszernek lenne a területi párja, más adónemek kiváltásával. A lényege az értékelvű gazdálkodásra inspirálás, ez adja dinamizmusát, szemben az adóelkerülésre csábító, sápjellegű adókkal. Ez a gondolkodás nagyon közel áll a kortárs ökológiai és környezetvédelmi szemlélethez, és az újra és újra felmerülő vagyonadó esetén is bevethető lenne. Hangsúlyozni kell, ez nem a telekre és építményre együtt vonatkozó ingatlanadó, hanem csak területérték-adó. Az építményt – épületet, lakást, üzemet, stb. – nem szabadna megadóztatni, mert egyrészt már adózott jövedelemből létesült, másrészt azt sújtjanánk, aki teljesít, otthont teremt, munkát ad, biztosítja a termelést, teret ad a szolgáltatásoknak. A földterület különleges jószág. Gondoljuk meg, a földterület (telek) után nincs értékcsökkenési leírás, nem számolunk amortizációt. Szemben az épületekkel, úttal, közművel. Sok mindent nem tudunk itt feltárni e kérdéskörrel, félek, kicsit bonyolultnak is tűnik, amit eddig elmondtam. Pedig egyáltalán nem az, csak más a megközelítés. A „földtudat” megvolt a tömegtársadalmak kialakulásáig, tehát még Henry George, Pikler J. Gyula életében is. Többek között e felejtés miatt, a fenntarthatóság korunk talán leglényegesebb ügyévé vált. Hogyan kapcsolódik ehhez a területérték-adó? Az értéken történő számbavétel, komplex értékktaszter elkészítése elkerülhetetlen. Tudnunk kell, mink van. Az értékktaszterre épülő értékarányos területérték-adó biztosítja a hosszú távú tervezést, változása pedig jelzi,

ha valami történik: az adott területet jól vagy nem megfelelően hasznosítják, esetleg más területeket jobban. A lényeg az adónál először is a visszacsatolás, vagyis hogy az adóbevételből visszainvesztálnak a forrás (terület) környezetébe (infrastruktúra, közbiztonság, rehabilitáció, karbantartás stb.). Másodszor pedig a közösségi felhatalmazás, azaz, hogy a fejlesztési és rendezési tervek minél legitímabbak legyenek. Tehát az értékalapú területhasznosítás és az arányos adó együtt autentikus fejlesztési forrás is.

RE: A város válságáról és a vidék jövőjéről szóló írásában* arra utal, hogy a 2008 után kibontakozó válság a városokhoz erősen kötődik, és éppen ezért a városok válságát (is) okozza. De éppen ennek okán, mintha most érkezett volna el az a történelmi pillanat, amikor a 21. század városáról gondolkodva érdemes lenne más irányokba is fordulni, nevezetesen a vidék felé. Kifejtené ezt bővebben?

VÖB: A város válságáról beszélünk, mert a mai krízis a „felbuborékosodott” városi ingatlanpiacról indult el, és azt jelzi, hogy az elszakadtunk a földtől. Valójában korunk életmódjának régóta érelődő válságáról van szó. Egy virtuális világba tévedtünk, naponta lehet hallani hatalmas számokat arról, hogy a reálgazdaság hányszorosa lebeg az elektronikus pénzvilágban. Ám az a virtuális gazdaság, amely a tőzsdei, bróker- és egyéb tevékenységekkel létrejön, egyszer csak elindul lefelé, és „földet fog”. Abban a pillanatban olyan lesz, mint a cunami, és a jelen válság ennek csupán előszele. Ha a városok válságban vannak, felértékelődik a vidék. A megoldást én ebben a felértékelődésben látom, különösen, mert az infrastrukturális, információs és telekommunikációs tartalmat tekintve nem lesz igazán különbség a vidéki és a városi életforma között. Az elektronizáció nagyon erősíti ezt a folyamatot. Az információ, a tudás és a termék utazzon, ne az ember. Az ember munkálkodjon, foglalkozzon a családdal, a közélettel, az önképzéssel stb., s ne ingázzon olyanért, amit helyben is megkaphat.

De a város és a vidék közti különbségek eltüntetéséhez a várost is „vidékiésíteni” kell. Ennek is megvannak a lehetőségei, például a tetők, kis kertek, tömbbelső, közterületek, foghíjak növényesítésével, lakóterületek ritkításával. Nagyobb léptékben pedig meg kell jelennie és meg kell erősödni az önfenntartó tartalomnak, ami azt jelenti, hogy a városok nem fogyasztják el az ökológiai lábnyomuk hat-hét-nyolcszorosát. Lehet, hogy Japán vagy Hollandia példásan hasznosítja és óvja meglévő környezetét, de az ezt lehetővé tevő erőforrások döntő hányadát máshonnan szerzi be. Ma a város elszívja a vidék forrásait, többet vesz el, mint amennyit visszaad. Ez alapproblémája a rendszernek. A megoldást a megújuló erőforrásokra és újrahaznosításra való törekvés mellett valahol abban látom, hogy az ökológiai lábnyom egészüljön ki ökonómiai lábnyommal is, vagyis be tudjunk határolni egy olyan gazdasági egységet, amelynél nagyon erős az önfenntartó, a belső újrahaznosítási tartalom, a földérték-gazdálkodás. A legnagyobb kihívás, hogy miképpen, milyen motivációval lehet a szükségletkielégítési igényt olyan egyensúlyi pályára állítani, amely nem a még nagyobb fogyasztás irányába megy, hanem az önfenntartó egyensúlyi állapot elérésére törekszik.

* Varga-Ötvös Béla: A város válsága – a vidék jövője, in: *Az év esszéi, 2011*, vál. és szerk.: Rosonczy Ildikó, Magyar Napló, Budapest, 2011; valamint in: *Magyar Szemle*, 2010. február (XIX. évf.1-2.), pp. 19–24.

Dél-dunántúli helyzetjelentés

Építész szakmai folyamatokról és Pécs 2010 utáni életéről

Túl az Európa Kulturális Fővárosa 2010 éven (továbbiakban: EKF) Pécsen jelenleg a megújuló középtávú városfejlesztési koncepció tervezési folyamata zajlik. A város EKF utáni állapotáról, a területi kamara fontosságáról és a fenntarthatóság vezérelve mentén szerveződő fejlesztési koncepcióról egyaránt szó esett az alábbi beszélgetésben, melyet Horváth Andrással, a Dél-Dunántúli Építész Kamara elnökével folytattunk május elején, Pécsen.

Molnár Szilvia: Böngészve a Dél-Dunántúli Építész Kamara honlapját, az aktuális tartalmak között elsősorban rövid szakmai híreket olvashattam konferenciákról, szüneteltetési, tagfelvételi, helyreállítási kérelmekről és így tovább. A korábbi években jellemző szakmai vitákat, helyzetértékelő párbeszédet nem. Mi történik ma ebben a kamarában? Különösen, hogy a jelenlegi, jól ismert kritikus helyzetben minduntalan felmerül a kérdés: szükség van-e egyáltalán területi kamarákra?

Horváth András: Az építészek nehéz helyzete ma már mindenki számára ismert, az egzisztenciális ellehetetlenülés nyilván zárkózottabbá teszi a szakma képviselőit. De még így is sok építész van aktívan jelen a kamarákban, olyanok, akik elkötelezettek a hivatásuk és a közélet iránt. Sokat tesznek azért, hogy az építészet, mint társadalmi-gazdasági tényező is megmaradjon, mert sajnos világosan látható, hogy az elmúlt másfél-két évtized óta az építészek szakmai véleménye a döntéshozói szinteken nagyon keveset nyom a latba. Érdekünk, hogy fennmaradjon a területi rendszer, mert most, hogy egyre jobban bedarálják a szakmát, az erős, szakmailag határozott területi képviselőnek van csak esélye a folyamatokban hatékonyan közreműködni. A területi kamarák megmaradása mellett szól az is, hogy a helyi ügyeket itt, helyben lehet és kell megoldani. Tapasztalom, hogy amikor itt, Pécsen leülünk, hogy valamilyen problémát megtárgyaljunk, akkor szűken területi, döntően pécsi és szekszárdi ügyekről beszélünk, nem országos problémákról. Az építészet szempontjainak megjelenítésére tehát ott van lehetőség, ahol a szakmai önszerveződés megjelenik és meg is marad.

MSz: Földrajzi értelemben a Dél-Dunántúli Építész Kamara sajátos „határhelyzetben” van. Pécs évekig, gazdasági és kulturális szempontból a „Balkán kapuja” pozícióra aspirált. A kamara szakmai kapcsolatokat kialakított-e, akár az EKF-hez kapcsolódóan, a déli országok építész szervezeteivel?

HA: Bizonyára a mi hibánk is, de nem alakult ki intenzív szakmai kapcsolat déli szomszédinkkal. Úgy tudom, az egyetemnek (PTE Pollack Mihály Műszaki és Informa-

tikai Kar – szerk.) is inkább Horvátországgal van intenzív kapcsolata, mint Szerbiával vagy a még délebbre fekvő területekkel. A gazdaság gyenge állapota beszűkítette a mozgásteret a kulturális területeken, így a nemzetközi szakmai kapcsolatok területén is. Sokan vannak, akik most nem tudnak az egzisztenciális kérdések horizontján túlra tekinteni. De hozzá kell tennem azt is, hogy nincs jó véleményem az építésztársadalom kulturális érdeklődéséről, nyitottságáról. Tisztelet a kivételnek, de a többség még szakmailag is nagyon beszűkült. Talán

Zsolnay Kulturális Negyed
Generáltervező:
MCXVI Építész-
műterem Kft.
(vezető tervező:
Herczeg László)

Foto: ZSOLNAY Kft.

Zsolnay Kulturális Negyed
E32-es épület
Művészeti Kar
könyvtára
(vezető tervező:
Herczeg László, építész
tervezők:
Weichinger Mónika, Borsos
Melinda, MCXVI
Építész-műte-
rem Kft.)

Foto: ZSOLNAY Kft.

egy korábbi kor ideáját követem, amikor azt gondolom, hogy az építészet olyan hivatás, amelynek a műveléséhez nyitottnak, kíváncsinak kell lenni, ami sok plusz tudást, ismeretet követel.

MSz: Kicsit kanyarodjunk Pécs dolgai felé, hiszen készül az új középtávú városfejlesztési koncepció. A folyamatot élénk szakmai és civil figyelem kíséri, különösen az olyan támogató online oldalaknak köszönhetően, mint a Város-kooperáció (www.varoskoop.peccsivil.hu)

Fotó: ZSÓK Kft.

Zsolnay Kulturális Negyed
E78-as épület
(Építész
tervezők: Papp
Glória, Mórocz
Tamás, építész
munkatárs:
Kanyó Mihály)

– szerk.), vagy az EKF-FAL (www.afal.hu – szerk.). Ezek honlapok közlik a munkaanyagokat, tanulmányokat, kapcsolódó vitákról, eseményekről adnak hírt. Mindkét honlap létrejöttében, működtetésében építésztársával, Patartics Zoránnal közösen, aktív részt vállaltak. Ön a tíztagú Város-kooperáció Civil Társaság egyik résztvevője és tavaly novemberig a koncepció szakmai munkacsoportjának is tagja volt. Mi történt, hogy a koncepcióval kapcsolatos munkában november óta hivatalosan már nem vesz részt?

HA: Nagyjából 2004-ig kell visszamennünk, amikor felmerült az EKF megpályázásának gondolata egy olyan együttműködési formában, ami Magyarországon szinte ismeretlen volt. Hiszen építészek, művészek, közgazdászok, társadalomtudósok, politológusok, megérezve az EKF-ben rejlő lehetőséget, egy roppant komplex fejlesztési koncepciót készítettek elő. Szerveztek konferenciákat, tartottak előadásokat, írtak tanulmányokat. A koncepció jó volt, megnyertük az EKF-pályázatot, majd következett a megvalósítás tipikus magyar története, amelyben a politika görcsösen ragaszkodott ahhoz, hogy egy nagyléptékű fejlesztési projekt körül totális felügyeletet lásson el. Az EKF-év után a város új helyzetbe került: adottak voltak az új kulturális létesítmények, az ehhez tartozó infrastrukturális fejlesztések és jött a válság, ami mindent

felülírt, hiszen a városfejlesztés egy egészséges mértékben növekvő gazdaságra épült, ami hirtelen múlt idejű lett. Szembe kellett néznünk azzal, hogy fenn kell tartani az új, presztízst adó kulturális létesítményeket, amiket egyébként a hibáink miatt nem tudtunk megtölteni olyan kulturális tartalommal, amivel kellett volna. A PÓLUS Program, ami a fejlesztés alapja volt, innovatív iparágakra épített: az egészségipar, a környezetipar és a kulturális ipar bázisaira. Nos, ebből a „három lábából” most csupán a kulturális bázis – az is csak félig – készült el. Pécs 2010 körül rossz gazdasági, demográfiai helyzetbe került, és egyértelművé vált, hogy a városfejlesztést új gyakorlattal kell megalapozni, mely egyenrangúan emeli be a tervezési folyamatba az építészeti, a természeti, a gazdasági és a társadalmi környezetet, valamint a kormányzási tudást. Az öt tudáskör, a társadalom aktív részvételével kiegészítve, együttesen hozza létre azt a városfejlesztési koncepciót, ami az elkövetkező 15–20 évre meghatározza Pécs fejlődését. A fenntarthatóság szemléletének alkalmazása ma már olyan alapelv, ami eszköz a lakható, biztonságos, tehát jól élhető település kialakításához. Eközben alapvetően szakmai viták vezettek oda, hogy tavaly ősszel újjá kellett szervezni a működő szakmai csoportokat, de azt gondolom, hogy most sokkal kiegyensúlyozottabb a tervezői háttér és a megbízói oldal felől is nagyobb a bizalom.

Foto: ZSÓK Kft.

MSz: Miközben a koncepció Munkatervezete paradigma-váltást ígér, vagyis teljesen új szemléletű városfejlesztést, úgy tűnik, mintha a kommunikációban minden a régi lenne. Milyen a párbeszéd a civilek, a szakma és a helyi önkormányzat között? A Munkatervezet bevezetőjéből idézek egy mondatot: „A szakmai csoportok releváns véleménye az anyagok további változataiban felhasználásra kerülhet.” Úgy érzem, ez a feltételes mód nem éppen új szemléletről vall.

HA: Nézzük végig először talán a szereplőket. A szakmai szereplők jelenthetik azokat a szakembereket, akik a városi kormányzat megbízásából elvállaltak valamit, de jelentheti azokat a „civileket” is, akik valamilyen szempontból, tevékenységük, érdeklődésük folytán, kötődnek a városhoz és a városfejlesztési koncepció egyes pontjain szeretnék a véleményüket, az igényeiket „becsatornázni” a tervezési folyamat főáramába. A városfejlesztési koncepció négy szakaszból áll: a helyzetfelmérésből, az elemzésből, az értékelésből és a koncepcióalkotásból. Pillanatnyilag a helyzetelemzés végén vagyunk, most indul a helyzetértékelés, vagyis egy olyan pontján vagyunk a munkának, ahol még nincs szó a „hogyanról”. Az elkészült munkarészek véleményezési folyamata, ha civil kezdeményezésre is, de szerintem nagyon szépen elindult, erre példa a már említett

Város-kooperáció és az EKF-FAL is. Az a fajta komplex rendszere a társadalmisításnak, amit a munka kezdetén elhatároztunk, még nem indult el, úgy tudom, hogy ennek a hivatalos lebonyolítására a város egy új közbeszerzési eljárást fog kiírni. Nagyon bízom benne, hogy ez meg is történik majd, mert továbbra is alapelvem, hogy az egész új városfejlesztési koncepció csak annyit ér, amilyen mértékben ez a folyamat beépül a városlakók és nyilván a városvezetők tudatába.

MSz: Véleménye szerint urbanisztikailag melyek a város legproblematisabb területei?

HA: Azt gondolom, hogy az elkövetkező időkből a használatban lévő területek életben tartásával, rendbetételével kell leginkább foglalkozni. Mert valaha 180 ezer körül volt Pécs lakóinak száma, ez most jelenleg 150 ezer körüli, közülük is sok az itt tanuló diák. Rossz a város korfája, az eltelt évtizedekben jellemző tendencia a fiatal, diplomás értelmiség elvándorlása, mindemellett nagy a munkanélküliség. A város az 1980-90-es években hihetetlen mértékben terjeszkedett, de a közműfejlesztés nem követte le teljes mértékben ezt a térhódítást. Meg kell próbálni elsősorban a városfalon belül, a már kiépült részekben tartani azt a gazdasági potenciált, amire építeni lehet a fejlesztést. Igazán helyzetbe hozni a rosszul kihasznált városrészeket kellene, ezek a város-

*Kodály Központ,
belsőépítészeti:
Rádóczy (f)
László és Tolnai
Zsolt István*

► *Zsolnay Kulturális Negyed
E25 – PTE BTK,
Kommunikáció-
és Médiatudományi Tanszék,
Szociológia
Tanszék
(építész tervezők: Sztojka
Gábor, Koós
Marianna,
s.m.all design)*

►► Zsolnay
Kulturális
Negyed
Gyalogoshíd
(vezető tervező:
Herczeg László,
építész tervező:
Hajdú Gábor,
M CXVI Építész-
műterem Kft.)

►► Zsolnay
Kulturális
Negyed
E02-E22-es
épületek,
Zeneművészeti
Intézet (építész
tervező:
Pethő László,
építészek:
Tolnay Barbara,
Molnár Zsófia,
GEON Építész-
stúdió Kft.)

központtól déli irányban található, itt még van beépítetlen, illetve az ipar által hátrahagyott terület. Rádásul az elhelyezkedése miatt ez a terület nem összekapcsolja, hanem elválasztja egymástól az egyes városnegyedeket, a Belvárostól leszakítja a déli és a keleti városrészeket. Innentől már csak az a kérdés, hogy az önkormányzatnak milyen eszközei vannak erre? Mert a szabályozás önmagában kevés, csak jogi kereteket szab, amin belül, ha tisztán a piac szabályai szerint kezdenek el működni a dolgok, akkor a végeredmény nem városépítészet lesz, legfeljebb területhasználat. Fontos lenne tehát, hogy a város olyan forrásokat találjon, amelyekkel képes befolyásolni a városfejlesztést, amelyek által kulcs-területekhez juthat, és mint a fejlesztésben résztvevő, a folyamatok aktív alakítója lehet. Ez bizonyos garanciát ad arra nézve, hogy a város lakói számára megnyugtató eredmények szülessenek. Ezen túl talán leggyakrabban a Mecsekoldal beépítése kerül szóba. Számomra a Mecsekoldal a város legkülönlegesebb része, érdekes az urbanizációs folyamat, ami a valamikori szőlőültetvények területein és a völgyek dűlőin kiterjedt villanegyedet hozott létre. A szabályozásnak nyilván a korlátozás irányába kell mozdulnia, ugyanakkor lehetőséget kell teremtenie az értékteremtő fejlesztésre is. Ami számomra probléma a Mecsekoldalon, az a gyakori építé-

zeti gondolatlanság, kulturálatlanság, vagyis a nem megfelelő építészeti, építészeti hozzáállás.

MSz: Ön Paks főépítésze, ahol mondjuk Péccsel ellentétben kisebbek a léptékek, de ugyanakkor az atomerőmű miatt gazdaságilag kiszámíthatóbbnak gondolom az építést.

HA: Nyilván kiszámíthatóbb, de a beruházói-építetói kedv Pakson is érezhetően visszaesett a válság kezdete óta. Azt mondhatom egyébként, hogy éppen az átláthatóság, a város mérete miatt nagyon jó Pakson dolgozni. Pécs sokkal összetettebb, gyakran kiismerhetetlen, átláthatatlan. Pakson megértem a viszonyokat és a nélkül lehet működni, hogy morálisan vállalhatatlan helyzetekbe kerülnek. Ez, ismerve a hazai helyzetet, mondanom sem kell, nagyon fontos szempont. Jó a kapcsolat a szakmai szereplőkkel, fontosnak tartják a véleményemet, számítanak rám. Főépítészként mindig lehetőségem van személyesen is konzultálni, megbeszélni szakmai dolgokat az adott tervezővel, így megmarad a személyes kontaktus, ami számomra építészként és főépítészként egyaránt fontos. Sok tervpályázat, sok versenyhelyzet adódott, ezek nyomán igazán jó építészeti született Pakson. Ma már össze lehet szedni egy jó kis építészeti túraanyagot. Ezt jól tükrözi, hogy például a közelmúltban a Mesteriskola hallgatói kimondottan Paks kortárs épületeit járták végig módszeresen.

Ma már majdnem háromputtonyos

Tokaj város építészeti múltja – 1. rész

Tokaj város életében alapvető változások indultak el az 1980-as évek végétől. Az akkor megkezdett, s lényegében ma is tartó urbanisztikai fejlesztések példaértékű építész szakmai és városvezetési együttműködésben születtek meg. De a végrehajtandó feladatok ütemezése, logisztikája és menedzselése – az infrastrukturális-mérnöki beruházásoktól indulva, eljutva az építőművészeti alkotások létrehozásáig – szintúgy modellje lehetne mind a mai napig annak, hogy mit is jelent a gyakorlatban a hosszú távú városfejlesztés. Tokaj metamorfózisának az elmúlt 25 évet összefoglaló történetét Bodonyi Csaba, a város egykor főépítésze mondta el nekünk.

Molnár Szilvia: Ön 25 éven át volt Tokaj főépítésze, egészen pontosan 2011 novemberében történt lemondásáig. Egy negyed század, ami ráadásul egybeesik a rendszerváltás utáni szakmapolitika kialakulásának időszakával. Így talán tekinthetjük a következőket afféle számvetésnek is.

Bodonyi Csaba: Ha időrendben gondolom végig az elmúlt 25 esztendőt, akkor azt mondhatom, hogy a tokaji főépítési időszakom nagy ijedséggel kezdődött 1987-ben. A város elkésztő állapotban volt, hirtelen nem is tudtam, hogy mihez fogok kezdeni

ott. Az alaphelyzet az volt, hogy adott egy, a hatputtonyos aszújáról híres, ugyanakkor építészeti és fogadó-készségében leromlott, porlepte város. Vagyis teljes volt az ellentmondás a nemzetközi híre és az állapota között, és ez a városba érkezők számára markánsan, egyben kiábrándítóan érezhető volt. Ugyanis Tokajt – emblematikus és történelmi, gazdasági szerepéről elfeledkezve – 1948-tól, 40 éven át tudatosan nem fejlesztették. Járási szerepét elvetették, városi címét csak 1986-ban kapta vissza. Ezt követően hívták a helyi vezetők a városba. Nyilvánvaló volt azonban, hogy akadt ennek az állapotnak előnye is, magyarul, hogy Tokaj, ellentétben például Miskolccal, nem volt „tönkrefejlesztve”. A negyvenéves recesszió alatt nem történtek erőszakolt bontások és építések, elmaradtak a város hagyományos szövetét figyelmen kívül hagyó, lakótelepszerű beavatkozások.

MSz: Vagyis mondhatjuk azt, hogy az első lépés a tradíció megfajtása volt?

BCs: Igen, úgy gondoltam, hogy meg kell fejteni ezt a várost, a kultúrtörténetét, a vizuális örökségét, beleértve a településszerkezetet, a település és a természet, a táj kapcsolatát, az épületeket, s az apróságokat, a régi kerítések, a kerítésen átbukó növényeket, kapukat, kéményeket, anyaghasználatot, és így tovább. Ezeket mindenki érezte, de nem mindenki tudatosult a fontosságuk. Fokozatosan tártam fel előttem ennek a kisvárosnak a sajátos városépíté-

szeti értéke, egy idő után egyértelmű volt, hogy a helyes út a saját identitás szerinti fejlesztés. Az volt a verbális ideám, hogy csináljunk a településből egy „hatputtonyos várost”, csökkentve a distanciát a bor és a település minősége között. Persze idővel kiderült, hogy ezt nem olyan könnyű megvalósítani, mint megfogalmazni. Városépítészeti léptékben egy „puttony” egyenlő legalább 10 évi következetes fejlesztési munkával. Helyzetértékelésként azt szoktam mondani, hogy a város ma már majdnem „háromputtonyos”, de a célzott „hatputtonyig” újabb 25 évet kellene rajta dolgozni. Azt mindenestre meggyőződéssel valom, hogy a névadó Tokaj városi minőségének, turisztikai fogadókészségének és kultúrájának a tokaji bor szempontjából nagyon fontos marketing szerepe is van.

A város rejtett értékeit már korábban sokan felismerték, különösen a művészek. Ennek tükré a Tokaji Íróklub létrejötte (1972 nyara óta létező – szerk.) de említhetném a képzőművészeti-, a faragó- táborokat, Makovecz első kézműves- és építőtáborát (az ún. „tokaji házépítés” 1978 és 1979 nyarán – szerk.), az úgynevezett „nomád nemzedék” összejövetelét, vagy Tenkács Tibort (1913 – 1998 – szerk.), akit Tokaj festőjeként tisztelünk, aki ott élte le az életét és műveit mindvégig a város, a táj hangulata inspirálta. Lassan tehát összeállt a kép, hogy Tokaj nem csak a bor, hanem a művészetek, a turizmus városa, ennek a tudásnak a szellemében kezdtük el a munkát Májer János polgármesterrel. Különösen jó volt az együttműködésünk, ami annak köszönhető, hogy meg tudtuk fogalmazni közös

Dombi Sámuel
Kistérségi
Egészségközpont,
Tokaj,
2011, tervező:
Bodonyi Csaba

víziókat és távlati célokat, és egyikünk sem akart okosabb lenni a másik dolgában. Országosan ismert példa volt ez a 25 évig tartó jó munkakapcsolat a helyi politika és az építészeti szakma kreatív és eredményes együttműködésére. Első fázisként áttekintettük az akkor érvényes rendezési tervet, ami nagyon sok ellentmondást tartalmazott, ezért félretettük. Már az elején láttam, hogy Tokaj tradicionális főutcáján hiába újítjuk fel a házak utcai homlokzatait,

A helyreállított tokaji zsinagóga belső tere, ma kulturális és konferencia-központ

a zsinagóga külső képe. A felújítást vezető építész: Farkas Pál, 2006

a kétirányú kamionforgalom okozta káosz, kosz és sár miatt szinte az átadás után kezdhettünk előlről. Felesleges volt az érvényes rendezési terv alapján építészeti problémákkal foglalkoznunk. Elhatároztuk, hogy először a közlekedési és a föld alatti infrastruktúrát rendezzük. Olyan belvárosi elkerülő utat terveztünk, aminek a kiépítésével – az eredeti rendezési tervvel szemben – nem kellett lebontanunk a halászfalut. Egy darabig a gáton kiváltottuk az óvárosi főutcát, majd átvezettük déli irányba, a Bodroggal párhuzamosan futó két egyirányú útra a forgalmat, rögtön egyoldalú leállósávval, a leállási lehetőségre is gondolva. Második lépésként gyalogosítani, „humanizálni” tudtuk a főutcát nagyjából két kilométeres hosszúságban, új közművekkel, térburkolattal. A beton légvezeték tartó oszlopokat régi, hangulatos kandeláberekre cseréltük, megszüntettük a légvezetéseket. A beruházás nem került sokba, mégis minőségi változást hozott: visszaadtuk az embereknek az óvárost. Egyúttal rendeztük a mérnöki vonatkozású hálózatokat is, és csak ezt követően fogtunk bele a rekonstrukcióba, új építésekbe. Ezt követően indulhatott meg például a Belvárosban a Farkas Pál tervezte Takarékpénztár műemléki épületének és az önkormányzati épületnek a rekonstrukciója és a benti részek fejlesztése is. Tokaj kezdte visszanyerni régi atmoszféráját.

MSz: Milyen volt a lakossági visszhangja mindennek?

BCs: Egy idő után a lakosság is fellelkesült, szemléletváltást tapasztaltunk, igényesebbek lettek a tokajiak, olyan esetekben is kértek építészeti tanácsot, amikor az nem volt kötelező és én mentem, segítettem. Tudja, nem vagyok alkalmas hivatalnoknak, a közvetlen emberi kapcsolatokban hiszek, még hivatalos helyzetekben is. Azt gondolom és tapasztalom, hogy érvelve és sok humorral, nyitottsággal tudtunk egymásra hatni. Minden építési szándékot szent dolognak tekin-

tetem, az én szerepem csupán az, hogy az építetővel el tudjam fogadtatni, hogy a létrejövő érték elsősorban az övé, de másodsorban a városé is. A régi, ma védett városok sem előírások, teóriák, rendezési tervek alapján jöttek létre, még csak nem is főépítések, hanem közösségi normák és együttműködés, szaktudás és törvényszerűségek révén. Ma is azt gondolom, hogy egy főépítész akkor működik jól, ha a folyamatok elindítása után kis idővel többé már nincs szükség a munkájára, mert a dolgok haladnak a maguk medrében, helyi kultúráként működve. A főépítészt csupán „citrompótló” ebben a folyamatban ott, ahol az általános építészeti kultúra leépült, ami sajnós, sok helyen megtörtént.

MSz: Miként alakult a régi és az új építészet viszonya a városban?

BCs: Tokajt kisvárosi lépték szerint fejlesztettük, figyelembe véve a térségi szerepeket és a növekvő idegenforgalmat, és arra is ügyeltünk, hogy az új, nagy területű, eltérő léptékű, nagy forgalmat vonzó és nagy parkoló területet kívánó

létesítményeket a város peremén helyezték el, s ne az óváros sűrű szövetében. Ilyen például az idősek otthona vagy a kistérségi szakorvosi rendelő. Azért jártunk el így, hogy az óvárosi településszerkezetet megőrizzük. A város széli új létesítményekkel kialakult településrészek idővel kapcsolatban teremtettek az előzetesen közművesített és lakóterülettel minősített Bodrog-parti víkendtelep és a Belváros között. A vasúti és közúti híd közötti településrész a nagy terjedelmű városi középületek helye lett. A barokk Dessewffy–Rákóczi kastély mellé egy új, 400 fős középiskolai kollégium (tervező: *Pirity Attila – szerk.*), vele szemben egy 6000 négyzetméteres környezetvédelmi gimnázium és szakközépiskola létesült, melyet az ország legkarakteresebben kialakított öko-iskolájának minősítettek. A régi gimnázium helyén pedig a kibővült körzeti általános iskola és városi könyvtár jöhetett létre. Megvalósult az a hármas egység, amely ma jellemzi Tokaj településszerkezetét: áll a tradicionális óvárosi magból, az üdülővárosból és a családi házas kistokaji kertvárosból. És amellet, hogy Tokaj turisztikai vonzerő, nagyon erős oktatási központ is, hiszen a csupán 4500 lakosú városnak három erős középiskolája és egy nagy körzeti általános iskolája van. A turisztikai programnak megfelelően fogtunk hozzá az óvárosban lévő zsinagóga és környéke fejlesztésének, melynek célja egy differenciált konferenciaközpont kialakítása volt. Rekonstruáltuk a műemlék zsinagógát, mely síkpadlós rendezvényházzá és kiállító teremmel alakult. Megvalósítottuk az új színházat, s egyben városi művelődési központot. Vagyis Tokajnak van egy állandó társulattal nem rendelkező, de sok határon túli darabot is befogadó saját színháza, melyet Farkas Pál tervezett. A fejlesztés tervezett harmadik eleme, ami még nem valósult meg, az a műemléki rituális épület megújítása, ami kisebb művelődési szekcióknak ad majd otthont. A konferencia turizmust szolgálja az is, hogy az iskola-rekonstrukciók során minden épület nagy közösségi teret kapott, mely nyáron jól kihasználható. 20 év alatt a vasútállomással szemben új pincesor épült, és most épül a Bodrog-parton, az elhagyott kőbányában, az úgynevezett Fesztiválparkban, egy 2500 főre tervezett szabadterei fesztiválszínház, aminek első terveit én készítettem még 20 évvel ezelőtt. Ez egy nagyszabású, Tokaj–Hegyalját kiszolgáló térségi létesítmény lesz, aminek a turisztikai vonzerejétől sokat várnak. Eközben folyamatosan, a város teljes hosszában megvalósult az út-rekonstrukció, leállósávok parkolókkal, léghéví-mentesítéssel, kísérő kerékpárutakkal és sétányokkal.

MSz: Amit eddig fölvezelt, az a város jelenkori fejlődésében egyértelműen kegyelmi állapot volt. Valami mégis történt, ami a 2011-es lemondásához vezetett.

BCs: Ennek nem szakmai, hanem helyi politikai okai vannak.

MSz: Ám ez kihatótt a szakmára is, nem?

BCs: Annyiban igen, hogy azt a szemléletet, szakmaiságot, amit képviseltem, most senki sem képviseli. Májor János 25 év után is polgármester, de kisebbségbe került a testületen belül. Ez nem helyi pártosodást jelent, inkább egyfajta jövőkép nélküli és kreativitás-mentes „gyűlöletkoalíciót”. Mivel a polgármester szakmai partnere voltam, így abba helyzetbe kerültem, hogy vele együtt engem is támogatni kezdtek, hogy így köszönjék meg 25 évem munkáját. Amikor láttam, hogy a polgármester közvetlen munkatársait sorra küldik el és szétesik az addigi jó együttműködés és munka, akkor megírtam a tiltakozásomat a helyi újságba, ami ugyan cenzúrázva jelent meg, de még így is kiverte a biztosítékot. Ám a történetek ellenére azt tapasztalom, hogy most

is – víziók nélkül is – azt a programot hajtják végre, amit még mi készítettünk elő, bár „teremtett” akadályokkal. De a főépítészségből amúgy elég 25 év, nem? Összességében nagy kihívás volt nekem Tokaj a szakmától függetlenül is, mert én egy szabolcsi tanyasi gyerek vagyok, aki sokáig a messzeségben látta a Tokaji-hegy alföldi síkból kiemelkedő vonulatait, így amikor gyerekként „világgá mentem”, akkor is a tokaji-hegy adott vonzást és irányt. Igyekeztem a legjobb tudásom szerinti szakmai háttérrel adni Tokaj

Tokaji életkép,
Belváros

felemelkedéséhez és úgy érzem – s ebben mások véleménye is megerősít –, hogy a megelőző önkormányzati testületek és a polgármester tevékenysége révén ez a 25 év volt Tokaj életének egyik legprogresszívebb időszaka. Megtisztelő számomra, hogy építésként részt vehettem ebben. A település a városi cím után visszanyerte emblematikus szerepét és 2002 óta a Világörökség része. Felépült intézményei révén kistérségi központ lett, s nemrég visszakapta régi járási rangját is. Hild-éremmel, Kós Károly-díjjal, s az „Év főépítésze” címmel ismerték el a helyi településfejlesztést. S bár építésként több épületet is terveztem Tokajba is, mégis, amikor azt kérdezik, hogy mi a legkedvesebb munkám, akkor azt szoktam mondani, hogy maga Tokaj városa, ahol azért még sok tennivaló lenne.

MSz: Készülőben a „BOR-VIDÉK Tokaj–Hegyalja Nemzeti Program 2012–2020”. Konkrétumokról még keveset lehet tudni.

Őn személy szerint mit gondol, milyen irányt kell vennie a térségfejlesztésnek? Milyen sajátosságokkal kell számolni?

BCs: A térség alatt a világörökségi kultúrtájat kell értsük.

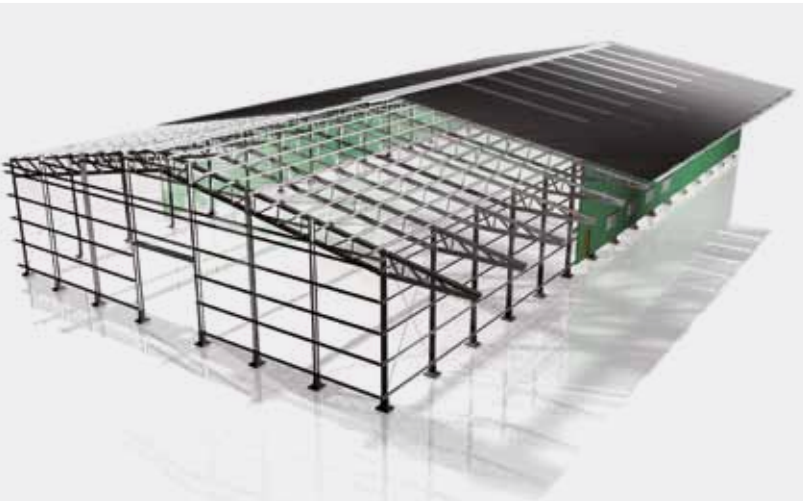
A térségbe tervezett szerencsi erőmű körüli vita megszülette a világörökségi kerettörvényt, megszületett a 10 éven át sürgetett helyi védettség, de nem készült el a kezelési terv, nincs kezelési szerv, illetve gondnokság. Ezen túl, és ezzel egy időben szükség lenne a borvidék térségének regionális tervét is elkészíteni, mely a vidékfejlesztési tervben, a Darányi-tervben szerepel. Az elkészülő kezelési terv alapján egységesen kellene szabályozni a kultúrtáj külterületeit és sajátosan az egyes települések rendezési terveit. Működtetni kellene a jelenleg nem működő építészeti tervtanácsokat. Rendkívül fontos lenne az országos területrendezési tervben szereplő 38–39-es nagy, összevont elkerülő út – hiszen Bodrogkeresztúr és Tokaj (a híd miatt) nem kerülhet el a település szinten. Ez az út, mely hídon át kellene hogy kapcsolódjon az új M3-as autópályához – nagyjából Tiszavasvárnál – stratégiai fontosságú Hegyalja gazdasága, a hortobágyi és tokaj-hegyaljai két világörökségi terület idegenforgalmi összekapcsolásában.

Előregyártott ipari csarnokok

Funkcionalitás és egységiség az acélszarnokok tervezésében

2012 őszén 100, ipari, logisztikai vagy mezőgazdasági csarnokok tervezésével is foglalkozó építész körében elvégzett felmérés eredménye szerint a munkák felénél egyedi szerkezetek kialakítására volt szükség, és a megkérdezettek negyede leggyakrabban egyedi csarnok tervezésére kapott megbízást. Talán meglepő ellentétnek tűnik, de ilyen esetekben különösen érdemes a Frisomat csarnoktípusainak áttekintése.

Bár az ipari, mezőgazdasági csarnokok esetén a funkcionalitás az elsődleges szempont, ma már a beruházói elvárások között szerepelnek esztétikai megfontolások is – mindez természetesen a kivitelezés és a későbbi üzemeltetés gazdaságosságának szemszögéből alaposan megvizsgálva.

A felmérés szerint a tervezői elvárások között fontos szerepet játszik a munkát egyszerűsítő alkalmazástechnikai támogatás, illetve a hely adottságai, a megrendelői és tervezői igény szerint rugalmasan adaptálható termékpaletta.

A megkérdezett szakemberek szerint a leggyakrabban előforduló tervezői feladat, az egyedi csarnok tervezése esetén a belga Frisomat csarnoktípusai között biztosan fellelhető az a szerkezet, amely az elvárthoz a legközelebb áll. Így, az adott típus alapszerkezeti megoldásainak egyszerű és gyors alkalmazásával a tervezőnek csak azokra a szerkezetekre és részletekre szükséges koncentrálnia, amelyek az épületet valóban egyedivé teszik. A Frisomat nyolc különböző alaptípusú csarnokát az elmúlt 30 év tipikus megrendelői igényei hívták életre. A fejlesztések alapjául a különböző méretű, tetőalkalítású csarnokok tipikus funkcióinak és használati követelményeinek elemzése szolgált.

A csarnokok minden egyes, egyedileg fejlesztett és gyártott szerkezeti eleme könnyű, egyszerű összeszerelésük után mégis szilárd szerkezetet kapunk. Magyarországon az elmúlt több mint 20 évben az egyszerű terménytárolótól a bonyolult szerkezetű kereskedelmi épületen át a szép autószalongig vagy a nagyméretű üzemcsarnokig, több száz különböző funkciójú épület készült.

A megrendeléstől számított akár 6-8 hét alatt áll a csarnok

A Frisomat csarnok gazdaságosságának kulcsa, hogy az igények pontos felmérésétől, a tervezővel való szoros együttműködésen és a gyártáson keresztül a helyszíni építésig, aktívan közreműködik a folyamatban.

A cég tervezői támogatás szolgáltatásának része – a teljes tervezési-, gyártási és kivitelezési folyamat végigkísérésén túl –, hogy az adott épületre készített statikai-, villámvédelmi- és tűzvédelmi számításokat is a tervező rendelkezésére bocsájtja.

A standardizált, előregyártott elemekből és profilokból, a szerkezeti elemek határtalan kombinálásával készülő építmények alapanyaga horganyzott, magas minőségű acél. A hosszú élettartamot és a korrózió elleni védelmet a 275 g/m² horganyvastagság garantálja.

A Frisomat bővíti tervezői hálózatát! Legyen a Frisomat Evolúció szakértője és a cég új partnereinek egyike!

A Frisomat bővíti azon tervezői partnerei körét, akikkel üzletileg is szoros kapcsolatban, egymás munkáját támogatva dolgozhat. Küldje el e-mailben szakmai bemutatkozó anyagát az info@buildmarketing.hu címre. A pályázatra jelentkezők közül kerülnek ki azok, akik térítésmentesen részt vehetnek a „Frisomat tervezői hálózat” 2+1 modulból álló képzés-sorozatán. A hálózatba a jelentkezés folyamatos és megfelelő létszám esetén indulnak az alapképzések.

A Frisomat termékeiről további információ: www.frisomat.hu

A Frisomat tervezői hálózatáról további információ: www.buildrendezvenyek.hu

A jövő formálása – a kultúra hozzájárulása a fenntartható fejlődéshez

EFAP* konferencia Dublinban, 2013. május 8–10.

Írország az első EFAP konferenciát 2004-ben rendezte meg. Minthogy Magyarország abban az évben csatlakozott az Európai Unióhoz, akkor a MEK első ízben vett részt a rendezvényen. Idén a második EFAP konferenciát a fenti címmel rendezte meg Írország, utalva a 2008-ban elfogadott Európai Bizottsági dokumentumra (Council Conclusions 2008), mely az építéset, mint elsősorban kulturális tevékenység szerepét volt hivatva méltatni, és erősíteni Európa szerze.

A konferencia megrendezésével Írország azt a célt is kitűzte maga elé, hogy állapotfelmérést készítsen arról, miképpen valósultak meg eddig a bizottsági dokumentumban foglaltak, illetve, hogyan lehetne azt aktualizálni, továbbfejlesztani. Ezért, szakítva a hagyományos konferencia-struktúrával, nem előadások sorozatát hallgathattuk végig, hanem négy, az európai politika és egyben mindennapi életünk

városi fejlődést segítik elő, és 300 millió euró fölötti összeg áll rendelkezésre az Innovatív Városi Akció Programra. Hallottunk a holland építészetpolitika jelenlegi, 2013–17. között érvényes dokumentumáról, „A tervezés jelentőségére építve” címmel. Ez nem csak írott szó, hanem – ahogy ez Hollandiában már kezdettől fogva működik – akciótervek sorozata, melyet az aktuális helyzethez szabtak. Fő vonulatai az infrastruktúra, a megbízás, a tervezés és a létrehozott produktumok minősége, a fiatal építészek munkához juttatása, de új kihívást jelentenek a mobilitás és a vízhez kapcsolatos problémák. Új iránya van a holland politikának is azzal, hogy nem új épületek létrehozását támogatja, hanem a meglévő városrészek és épületállomány helyzetbe hozását, újrahaznosítását, regenerációját, a műemlékek megbecsülését és felújítását. Fontos a megbízók, a tervezők és a használók szoros együttműködése, illetve a kommuni-

Fotó: Sárosi László DLA

Fotó: Sárosi László DLA

◀◀ A Nemzeti Fotóarchívum (National Photographic Archive) épülete
◀ 1816-ból való a Liffey folyó két partját összekötő öntöttvas híd, Ha'penny Bridge

legfontosabb témái köré szervezett kerekasztal-beszélgetés, az azokat bevezető tízperces felszólalások és az elhangzottak summázata jelentette a programot. Az ír elnökség központi témái a stabilitás, munka és gyarapodás voltak. Ezekkel is összefüggött az EFAP konferencia alábbi négy kerekasztal-beszélgetésének főcíme, természetesen mindegyikben az építészet szerepét vizsgálva.

Kohézió és stratégiai keret-politika

Ez a kerekasztal az építészetet a szélesebb európai politikával összefüggésben kívánta szemlélni. Az Európai Bizottság (EB) Regionális és Városi Politika Főigazgatóságának képviselője elmondta, hogy az összes támogatási alap az Európa 2020 programban megjelölt célokat kívánja előmozdítani. Ezek a fenntarthatóság, a társadalmi és demográfiai problémák kezelése, a környezeti- és klímaváltozással összefüggő kérdések, az erőforrások hasznosítása, a gazdasági fellendülés, a munkahelyteremtés, stb. De a város problémái is külön figyelmet kapnak, az Európai Fejlesztési Alap (ERDF) 5%-ával az integrált, fenntartható

káció a politikusok és a lakosság felé olyan nyelven, amely igazán nekik szól, amiből megértik az építészet mindennel összefüggő és mindenre hatást gyakorló természetét. Ebben a szekcióban merült föl annak fontossága, hogy mivel az Európai Parlament tárgyalni fogja a közbeszerzést szabályozó új dokumentumot, abban az európai építésztársadalomnak, pl. az EFAP-on keresztül, érvényre kell juttatnia az érték alapú választás gyakorlatát. Az osztrák kollégák felvetése szerint azt a helytelen gyakorlatot is orvosolni kell, hogy a tervezési díjszabás használatát az EU megszüntette, amivel a minőség csökkenését idézi elő.

Gazdasági növekedés és fenntartható fejlődés

Ezen belül a jelenlegi, 2015-ig érvényes ír kormányzati építészetpolitikáról hallottunk, melynek fő célkitűzései négy kiemelt területen, szintén akcióprogramokban öltöttek testet: a kutatáshoz 5, a minőség témájához 15, a várostervezéshez 7, a tudatosításhoz pedig 23 akciótervet rendeltek hozzá. Írországban is nagy jelentősége van a meglévő épületállomány fenntartásának és újrahazno-

sításának, ehhez egy tervezési segédletet is összeállítottak (Retail Design Manual), s összefoglalták az örökségpolitika jelenlegi elveit is (Heritage Policy Developments 2011-13). A konferenciacsomagban pedig mi is megkaptuk a számos esettanulmányt bemutató, a konferencia címét viselő (Shaping the Future) kötetet, mely az épített örökség mai hasznosításának kiváló példáit mutatja be, hiszen jó példával lehet igazán a minőség emelésére ösztönözni. Német részről elsősorban a várospolitikáról hallottunk, a Lipcsei Karta és a Nemzeti Városfejlesztési Politika végrehajtásáról, de mindenekelőtt arról, hogy mindez közügy, ezért mindent közösen, a politikusok, a szakemberek, a településvezetők és a lakosság párbeszédén és együttműködésén keresztül lehet csak eredményesen megvalósítani. A városfejlesztés manapság ott is a meglévő területek minőségének javítását, újjáélesztését jelenti, s ezzel párhuzamosan az energiahatékonyság megoldása is elsőrendű cél. Az Európa 2020 program tanácsadó bizottságának holland elnöke élethűen ábrázolta Európa helyzetét, amikor kijelentette, hogy a 2000-ig tartó folyamatos növekedés már nem létezik, 2008 óta recesszió, általános kiábrándultság van, finanszírozási és egyéb alapvető problémákkal küzd az egész térség. Ahhoz, hogy nagyobb veszteség nélkül tovább folytathassuk az életet, új attitűdre van szükség, hogy „kevesebb munícióval ugyanazt mégis meg tudjuk csinálni”. A jelenlegi helyzet alkalom arra, hogy lelassítsunk

hogy az építészet és a design a városlakókat egymással és a környezettel is interakcióba lépésre ösztönözze. Hallottunk az új ír lakásépítési programról is, melynek eredményeként összeállították a fenntarthatóságot biztosító Lakásépítési Tervezési Segédletet, de megalkották az Integrált Városfejlesztési Politikát és a Városi Úttervezési Segédletet is. Nem lehetetlen, hogy az ír eredmények hallatán jelentette be a RIBA elnöke is, hogy noha eddig elég sikeresen, több különböző dokumentum és stratégia szinergiájára bízták az építészet ügyét, a közeljövőben Nagy-Britannia is megalkotja a maga építészetpolitikáját.

Tudatosítás és oktatás

Megismertük az ír Közmunkák Irodájának (OPW) széleskörű tevékenységét, mely a tervezéstől (erre saját tervezőirodájuk van: OPW Architectural Services) a műemlék restauráláson át az épületüzemeltetésig terjed, de nagy figyelmet fordítanak arra is, hogy az adófizetők pénzéből finanszírozott projekteket megismertessék, bemutassák az embereknek. Támogatják művészeti alkotások létrejöttét, az épületekről nyílt adatbázist kezelnek, és itt dolgozik az országos főépítész is, aki saját attitűdjét a következőképpen jellemezte: „Úgy kell gondolkodnom, mint egy művésznek, de úgy kell cselekednem, mint egy könyvelőnek” – s ez sok mindent elárul. Sőt, el is mondták, hogy munkájukat úgy kell végezniük, hogy „nincs pénz, nincs pénz, nincs pénz”...

► Látkép a Liffey folyóról és a rajta átívelő, Santiago Calatrava tervezet Harp Bridge-ről

Fotó: Sáros László DLA

►► Custom House Quay, a háttérben a 2002-ben befejezett George's Quay Plazával, tervezője az ír KMD Architecture iroda volt

kicsit, átgondoljuk a helyzetet és a jövőt, és újfajta módon oldjuk meg, szervezzük az életet. Az építészek kreativitására most igen nagy szükség van, a városok pedig az európai élet végvárai – főleg, ha jól vannak kormányozva. Ez a gondolat már átvezetett a harmadik kerekasztal témájához is.

Kreatív Európa – Innováció és kísérletezés

Az EB Oktatás és Kultúra Főigazgatóságának képviselője a Kreatív Európa 2014-20 program fő céljairól beszélt, melyek itt is a bölcs és fenntartható fejlődéssel kezdődnek, és folytatódnak a több pénz bevonásán, a multikulturalitáson, a nemzetközi együttműködésen át az újfajta, kreatív iparágak ösztönzéséig, új díjak és nemzeteken átnyúló kulturális programok alapításáig. Minthogy az építészet a kultúra része, mindez erre a szakmára is értendő. Dublin főépítésze arról az elképzelésről beszélt, hogy Dublint a világ design-fővárosává szeretnék tenni, azt szeretnék, ha a design az emberek mindennapi életében jelen lenne, s annak minőséget adna. Ennek egyik lépése a Parnell Square megújítása lenne oly módon,

Fotó: Sáros László DLA

Az Ír Építészeti Alapítvány, a Művészeti Tanács és az Ír Építés Kamara is kiterjedt népszerűsítő munkát végez azért, hogy az emberekben tudatosuljon az építészetnek a mindennapi életet meghatározó volta, és hogy emiatt alkotó módon tudjanak és akarjanak beleszólni az épített környezet formálásába. Sok esetben ezt a munkát már a gyerekek körében kezdik („Építész az iskolában” című program), de a turizmushoz is kapcsolódnak, az épített környezetet bemutató vezetett séták szervezésével. Örömmel nyugtáztuk, hogy mindez már nálunk is jól bejáratott gyakorlat. A konferencia hallgatósága a program végén elfogadta a Council Conclusions 2008 jelenlegi állapotfelmérését, néhány újabb javaslattal továbbfejlesztett változatában. Ezt a dokumentumot az EFAP a konferencia után megrendezett EU Kulturális Miniszterek Tanácsa ülése elé terjesztette.

Rácz Jolán, MÉK-MÉSZ Külső Bizottság

* EFAP European Forum for Architectural Policy (Európai Építészetpolitikai Fórum)

Üvegkaleidoszkóp a kikötőben

Mies van der Rohe díj-2013

A 2013. évi Mies van der Rohe-díjat az izlandi főváros kikötőnegyedében megépült Harpa Koncertterem és Konferenciaközpont kapta. A 2011 májusában átadott, 28 ezer négyzetméter alapterületű, két, egymásba forduló üvegtömbként megjelenő épületet máris az északi területek egyik legizgalmasabb kortárs műveként jegyzi a szakma. Az épület kétségtelenül leglátványosabb eleme az öt- és hatszögletű sejtekre emlékeztető homlokzat, amelyet acélszerkezetbe feszített, különböző színű üvegpnelekből tervezett a dán-izlandi szobrászművész, Ólafur Eliasson. A rácszat árnyéka az épületen belül határozott, kemény grafikaként jelenik meg, amely az üvegek természetes szín- és fényjátékával társulva ér el dinamikus hatást. Az üveghomlokzaton pedig visszatükröződik a külvilág, a természet, az ég, a nap, a víz, a város, azok folyamatos mozgásával és változásával együtt. Bár az értékelések leginkább az épület üveghomlokzatát emelik ki, az enteriőrök is maradandó nyomot hagynak a látogatókban. Ezeket olyan közösségi térként írják le, amelyekben a látogatók éppen olyan fontos szerepet játszanak, mint az előadók. Az 1800 főt befogadó, három nagyméretű előadóteremből álló, köztük, a szakértők szerint a világ egyik legjobb akusztikájú hangversenytermét is magáénak tudó Harpa tervezője a dán Henning Larsen Architects volt, amely helyi erővel, elsősorban Batteriid Architects-szel működött együtt. Az épület, melynek építése és sorsa a válság miatt sokáig bizonytalannak tűnt, végül az izlandi közvélemény szimpátiájától kísérvé készült el, így a helyiek a kitartás és a nehézségeket leküzdő szívósság jelképeként is tekintenek az izlandi nyelvben hárfát jelentő Harpára.

További információ: www.miesbcn.com

Photo by Nic Lehouk

Photo by Ric Letoux

CPR és az építészek felelőssége

Változások az építész tervezői felelősség területén 2013. július 01-től a CPR-rel összefüggésben

Változások az építész tervezői felelősség területén 2013. július 01-től a CPR-rel összefüggésben

Az Európai Parlament és a Tanács 305/2011/EU rendelete (2011. március 9.) az építési termékek forgalmazására vonatkozó harmonizált feltételek megállapításáról és a 89/106/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló rendelete új időszámítást jelent az építési termékek forgalomba hozatala területén.

Fentieknek való megfelelés első lépéseként a 109/2013.

(IV. 9.) Korm. rendelet az építőipari lánctartozás megakadályozását segítő intézkedésekről Az építési termékek műszaki követelményeinek, megfelelőség igazolásának, valamint forgalomba hozatalának és felhasználásának részletes szabályairól szóló 3/2003. (I. 25.) BM-GKM-KvVM együttes rendelet hatályon kívül helyezéséről rendelkezett.

A CPR (Construction Products Regulation) rendelet kimondja, hogy „A tagállamok jogszabályai szerint az építményeket úgy kell tervezni és kivitelezni, hogy azok ne veszélyeztessék a személyek, a háziállatok és a vagyon biztonságát, és ne károsítsák a környezetet.” De a hogyan – mely rendelet előkészítés alatt van és várhatólag 2013. július 1-től lesz hatályos – a tagállamok általi meghatározásra bízva, biztosítva az építési termékek akadálytalan, szabad áramlását.

Az építési termékek szabad áramlásának könnyítése egyben magával hozza az építésztervezők tervezői felelősségének a növekedését is. Hogyan is?

A korábbi szállítói megfelelőségi nyilatkozási formát felváltja a gyártók által kibocsájtott teljesítmény nyilatkozat, melyben elérendő lesz a termék egyetlen lényeges paraméterére vonatkozó adatot feltüntetnie.

„Az új szabályozás és a jelenlegi építési termék irányelv szabályozása között a leglényegesebb különbség az, hogy a forgalomba kerülő építési termékről sem egy független szervezet, sem a gyártó nem fogja állítani, hogy a termék építési célra alkalmas-e, és megfelel-e a rá vonatkozó követelményeknek.”

A gyártónak csak arról kell nyilatkoznia, hogy az épületekkel szemben támasztott hét alapvető követelményből az adott termékre vonatkozatható követelmények teljesítésével kapcsolatos legfontosabb terméktulajdonságokban milyen a termék teljesítménye (egyszerűbben: pl. mennyi a téglá nyomószilárdsága vagy az adott ablak milyen szélállósgú).

„A tervezőnek kell megállapítania, hogy a tervezett felhasználás szempontjából milyen tulajdonságokkal rendelkező terméket kell beépíteni, és a felhasználónak (építtetőnek, beruházónak) kell döntenie a termék vásárlásakor, hogy a megvásárolandó termék tulajdonságai feleljenek meg a tervezett felhasználás követelményei

szempontjából (a megfelelő terméket alkalmazzák az adott építési célra).” (forrás: CPR Tájékoztató anyag szövege)

Az Építési termék rendelet (CPD) – tekintettel az építési termékek sajátos jellegére –, összhangban az Európai Unió alapvető követelményeivel, meghatározza és részletesen körülírja az építményekre vonatkozó alapvető követelményeket, amelyek a harmonizált szabványok és az európai műszaki engedélyek kidolgozásának alapját képezik, amelyek a következők:

- Mechanikai szilárdság és állékonyosság
- Tűzbiztonság
- Higiénia, egészség és környezetvédelem
- Biztonságos használat és akadálymentesség
- Zajvédelem
- Energiatakarékosság és hővédelem

A természeti erőforrások fenntartható használata Ezek az alap követelmény kategóriák átfedésben vannak az Építési Törvény (1997. évi LXXVIII.) előírásaival is, melyekből most az építésztervezők által nem igazán ismert, de annál lényegesebb pontot emelünk ki, ami a tűzbiztonság.

Az egyes épületekbe beépíthető építési termékek vonatkozásában konkrét előírásokat kizárólag az OTSZ a *Belügyminiszter 28/2011. (IX. 6.) BM rendelete az Országos Tűzvédelmi Szabályzatról* tartalmaz. Ez alapján kell meghatározni a tervezőnek az adott felhasználási területhez, épülethez igazodóan az alkalmazható építési termékek tűzvédelmi osztályát vagy szerkezet tűzállósági teljesítmény jellemzőjét, ami alapvetően függ az alábbiaktól:

- Épület nagysága
- Szintszáma
- Funkciója
- Beépítésének módja, szomszédos épületek távolsága
- Tűztávolság
- Épület tűzállósági fokozata
- Épületet használók (pl. cselekvőképességükben korlátozottak)
- Meglévő épület adottságai

Ha a tervező, tulajdonos, kivitelező nem ismeri ezeket az előírásokat – amelyeket az épületek átalakításának körében, mértékében is alkalmazni kell, függetlenül attól, hogy van-e építési engedélyezési eljárás vagy szakhatósági részvétel –, nem tudja meghatározni, hogy mi az a termék teljesítmény jellemző, ami az adott felhasználási területre vonatkozik!

A minap egy általam jó szakembernek tartott építész kollégával folytattunk szakmai egyeztetést, melynek alkalmával én természetesen kiemelten fontosnak tartottam a tűzvédelmi előírások kielégítését, melynek okán heves vita alakult ki közöttünk. A vita tárgya konkrétan

egy számomra triviális dolog volt, miszerint a vonatkozó előírásait az OTSZ-nek akkor is be kell tartani, ha a tűzoltóság nem szakhatóság. A kolléga álláspontja (amivel egyébként sajnós, nincs egyedül) persze az volt, hogy szerinte meg nem, majd figyelembe veszi a véleményem, ha hozok az OKF-től papírt róla, hogy így van. Indoklásul felhozta, hogy nem olyan régen egy szakmai fórumon feltett kérdésre, miszerint mikor része a tűzvédelmi munkarész a tervnek, az volt a válasz, hogy abban az esetben, amikor a tűzoltóság szakhatóság, tehát amikor nem az, akkor nem is kell tűzvédelmi munkarész – ami ugye, szaktervező által készíthető szaktevékenység – ergo, nem is kell vele foglalkozni.

Építésztervező lévén próbáltam visszaemlékezni arra, hogy hol és mennyi információ állna a rendelkezésemre a tűzvédelemről, ha nem foglalkoznék napi szinten a tűzvédelemmel, és rá kellett jönnöm, hogy gyakorlatilag semennyi, s ha kivitelező lennék vagy végfelhasználó, akkor pedig még rosszabb a helyzet.

Kérdések sokasága merült fel bennem!

- Megfelelően biztonságosan kerülnek e kialakításra, felújításra, átalakításra azok az épületek, amelyeknél nincs tűzvédelmi szakhatósági jelenlét?
- Mi alapján választ anyagot, szerkezetet tervező, megbízó, kivitelező? Megjelenik-e benne a tűzvédelmi előírás betartásának akárcsak a gondolata is?
- A gyártók, a kereskedők elég tájékoztatást nyújtanak-e ahhoz, hogy megfelelő döntést lehessen hozni?
- Ismerik e a tervezők, a kivitelezők, a végfelhasználók olyan mértékben az előírásokat, hogy megfelelő döntést tudjanak hozni?
- Elhanyagolható-e annak a kockázata, ha megfelelő szakismeret nélkül döntenek, választanak ki anyagokat, szerkezeteket, alakítanak át épületeket?
- Megfelelő – konkrét – információval rendelkeznek e arról, hogy ki miért felel?
- Az új CPR rendelet mennyiben segít vagy ront a már kialakult rossz helyzeten?
- Mégis, kinek a felelőssége?

Az Európai épületek biztonságáért síkra szálló szervezet, a Fire Safe Europe honlapján (www.firesafeeurope.eu) a nyitóképen is azt olvashatjuk, hogy amíg 1950-ben a Flashover bekövetkeztéig eltelt idő átlagosan 15 perc volt, ez a mai napra 3 percre csökkent. (Idézve az SRSA – Swedish Rescue Services Agency – intézet kutatásából.) Mire elég a 3 perc? Kizárólag az alkalmazott anyagok és használati tárgyak növekvő éghetőségére vezethető vissza ez a drámai romlás vagy közrejátszik az is, hogy a tervezőknek, kivitelezőknek, végfelhasználóknak nincs meg a megfelelő szakértelmük a használati és a létesítési előírások területén? Véleményem szerint a kettőt együtt vizsgálni!

Kampányra fel!

Ahogy a közúti közlekedést érintő változásokról és bűnságokról mindig kampányszerűen értesülnek az állampolgárok, úgy kellene értesülniük a tűzvédelmi előírások változásáról, fontosságáról is. Sajnos, a többség azt sem tudja, hogy van ilyen, azt sem tudja, milyen kockázatai lehetnek az előírások be nem tartásának, nem csak a létesítésre, de a használatra is vonatkoz-

nak. A növekvő mennyiségű éghető anyaghasználat, mind az építési, mind a használati tárgyak területén, növekvő kockázatot hordoz, melynél jelentős mértékű füstképződéssel is kell számolni, ami a tüzesettől távoli épületrészekben is komoly kockázatot jelenthet. Nem elég csak és kizárólag a jogszabályaink előírásait aktualizálni ahhoz, hogy a kockázatokat csökkentsük, hanem a tervezői, kivitelezői és végfelhasználói oldalt is megfelelő módon tájékoztatni kell.

Ki felel az épületek biztonságos használatért?

Ha egy építész tervnek, műszaki leírásnak formailag nem kell kitérnie az épületbe betervezett anyagok, szerkezetek tűzvédelmi előírásainak való megfeleltetésére, ide értve az alaprajzi kialakítást, menekülés feltételeit is, miként teljesül az épülethasználatra vonatkozó biztonságos kialakítása? Itt nem csak földszintes családi házakról van szó, hanem többszintes közösségi épületeket is érinthet egy felújítás, építési engedélyezési eljáráshoz nem kötött átalakítás kapcsán.

Megvan-e az építész tervezőknek a megfelelő jogszabály (OTSZ + kapcsolódó előírások) ismeretük ahhoz, hogy meghatározzanak – általánosan megengedő módon – anyagokat, szerkezeteket, stb.?

Jelenleg a tűzvédelmi szakmán kívül a jogszabály ismeret nem jellemző, sőt a többség előtt még annak a ténynek az ismerete sem, hogy ismernie kellene, legalább az átalakítás köre-mértéke vonatkozásban, mivel az az általános hozzáállás, hogy ha egy munkához nem kell hozzáértő szakember, aki ismeri, akkor nincs is rá előírás és szabadon azt csinálhat, amit akar, fő az ár és a design. Magam részéről még nem igazán látom, hogy miként kerül majd szabályozásra a fogyasztók, végfelhasználók, üzemeltetők oldaláról nézve az épületek biztonságos használatra való alkalmassága, különösen azokon a területeken, ahol nem kerül tűzvédelmi szakhatóság bevonásra, mindenesetre a tűzvédelmi jogszabályok módosítása során a CPR elveinek megfelelően, az építési termékek szabad és minél egyszerűbb áramlásának a biztosítása mellett a végfelhasználók biztonságos használatához való jogát is megfelelő módon érvényre kellene juttatni.

Tudjuk, hogy a jogszabály nem ismerete nem mentesít a felelősségre vonhatóság alól, és ha a tervező úgy tervezett, hogy nem ismerte az előírásokat, övé a felelősség, de ettől még az épületek nem lesznek biztonságosak. Megfelelő módon tájékoztatni, oktatni, ellenőrizni és nem utolsó sorban szabályozni kell azokat a területeket, ahol emberélet is múlhat a jogszabályi előírások be nem tartásán.

Lestyán Mária
szakmai kapcsolatokért felelős igazgató
Rockwool Hungary Kft.

A MÉK elnökségének határozatai

2013. március 01. – 2013. május 14.

9/2013. (03.01.) sz. MÉK Elnökségi határozat

A MÉK Elnöksége egyhangúan támogatja a Képzőművészeti Egyetem Kortárs építészeti elemzések című kurzusa továbbképzési kérelmének ingyenes elbírálását.

10/2013. (03.01.) sz. MÉK Elnökségi határozat

A MÉK Elnöksége egyhangúan úgy dönt az MVH központi irodaépület tervpályázat kiírásával kapcsolatban, hogy a rendelkezésre álló információk alapján az adott munka becsült építészeti-műszaki szolgáltatási díja jóval meghaladja az uniós közbeszerzési értékhatárt, ezért a tervezett módon egyszerűsített tervpályázati eljárás lefolytatása nem lehetséges. Erre tekintettel az elnökség arra kéri Sándor Gergely kamarai zsűrort, hogy ne írja alá a tervpályázati kiírást.

11/2013. (04.16.) sz. MÉK Elnökségi határozat

A MÉK Elnöksége 7 igen szavazat és 1 tartózkodás mellett elfogadja a MÉK 2012. évi egyszerűsített költségvetési beszámolóját és mérlegét.

12/2013. (04.16.) sz. MÉK Elnökségi határozat

A MÉK Elnöksége egyhangúlag Rudolf Mihály DLA, Dévényi Sándor DLA, König Tamás DLA, Sugár Péter DLA építészeket jelöli a Központi Műemléki Tervtanácsba.

13/2013. (04.16.) sz. MÉK Elnökségi határozat

A MÉK Elnöksége 7 igen, és 2 tartózkodás mellett támogatja az Építésügyi Tájékoztatási Központ Kft-vel történő megállapodás megkötését az Építőipari Költségbecslési segédlet 2013. kiadvánnyal kapcsolatban.

14/2013. (04.16.) sz. MÉK Elnökségi határozat

A MÉK Elnöksége 7 igen szavazat, 2 tartózkodás mellett támogatja a BM OFI-val történő együttműködési megállapodás megkötését.

15/2013. (05.14.) sz. MÉK Elnökségi határozat

A MÉK Elnöksége egyhangúlag elfogadja az éves díjtáblázatot.

16/2013. (05.14.) sz. MÉK Elnökségi határozat

A MÉK Elnöksége 5 nem szavazat, 1 tartózkodás mellett úgy döntött, hogy nem támogatja a Martineum Felnőttképzési Akadémiát továbbképzési elbírálási díj alóli mentességi kérelmét.

17/2013. (05.14.) sz. MÉK Elnökségi határozat

A MÉK Elnöksége 5 nem szavazat és 1 tartózkodás mellett úgy döntött, hogy nem támogatja az ÉTE támogatási kérelmét Alpár Ignác síremlékével kapcsolatban.

18/2013. (05.14.) sz. MÉK Elnökségi határozat

A MÉK Elnöksége egyhangúlag úgy döntött, hogy elfogadja

a Minősítő Bizottság véleményét, és megadja Sz. G.-nak a vezető tervezői címet.

19/2013. (05.14.) sz. MÉK Elnökségi határozat

A MÉK Elnöksége egyhangúlag úgy döntött, hogy elfogadja a Minősítő Bizottság véleményét, és B. Sz. vezető tervezői cím iránti kérelmét elutasítja.

20/2013. (05.14.) sz. MÉK Elnökségi határozat

A MÉK Elnöksége 5 igen és 1 nem szavazattal úgy döntött, hogy elfogadja a Minősítő Bizottság véleményét, és Gy. A. vezető tervezői cím iránti kérelmét elutasítja.

21/2013. (05.14.) sz. MÉK Elnökségi határozat

A MÉK Elnöksége 5 igen és 1 nem szavazattal úgy döntött, hogy elfogadja a Minősítő Bizottság véleményét, és G. A. vezető tervezői cím iránti kérelmét elutasítja.

22/2013. (05.14.) sz. MÉK Elnökségi határozat

A MÉK Elnöksége egyhangúlag elfogadja a szakmagyakorlási kódex szabályozási anyagra vonatkozóan készített MÉK munkabizottsági előterjesztést az ülésen megbeszélte módosításokkal, kiegészítésekkel.

A MÉK küldöttgyűlésének határozatai

2013. április 5.

1/2013. (04.05.) sz. MÉK kgy határozat

A küldöttgyűlés nyílt szavazással meghozott egyhangú döntéssel Markos Anikó és dr. Hajnóczy Péter tagokat kérte fel a jegyzőkönyv hitelesítésére.

2/2013. (04.05.) sz. MÉK kgy határozat

A küldöttgyűlés nyílt szavazással meghozott egyhangú döntéssel Pavlánszky Évát és Molnár Emesét a jegyzőkönyv-vezetésre, Kalo Emese, Báthory Csaba, Tutervai Mátyás, Németh László, Kocsárdi István, Zábránszky Papp Klára és Gráf Ottó tagokat szavazatszámra kérte fel.

4/2013. (04.05.) sz. MÉK kgy határozat

A küldöttgyűlés nyílt szavazással meghozott egyhangú döntéssel O. Ecker Juditot kérte fel levezető elnöknek.

5/2013. (04.05.) sz. MÉK kgy határozat

A küldöttgyűlés nyílt szavazással, 1 nem szavazat mellett a kiegészített napirendet elfogadja.

6/2013. (04.05.) sz. MÉK kgy határozat

A küldöttgyűlés nyílt szavazással – egy tartózkodás és egy ellenszavazattal meghozott döntéssel a tárgynapi tanácskozás időkereteit az alábbiak szerint állapította meg:

- előterjesztő: 5 perc
- hozzászólások: 2-2 perc,
- válasz: 1 perc.

7/2013. (04.05.) sz. MÉK kgy határozat

A MÉK Küldöttgyűlése a MÉK Elnökének az Elnökség 2012. évi munkájáról szóló beszámolóját 78 igen, 11 nem szavazattal, 42 tartózkodás mellett elfogadja.

8/2013. (04.05.) sz. MÉK kgy határozat

A MÉK Küldöttgyűlése a MÉK 2012. évi költségvetéséről szóló beszámolót 71 igen, 19 nem szavazattal, 41 tartózkodás mellett elfogadja.

9/2013. (04.05.) sz. MÉK kgy határozat

A MÉK Küldöttgyűlése a MÉK Nonprofit Kft. működéséről és a 2012. évi költségvetéséről szóló beszámolót 78 igen, 9 nem szavazattal, 43 tartózkodás mellett elfogadja

10/2013. (04.05.) sz. MÉK kgy határozat

A MÉK Küldöttgyűlése a MÉK Etikai–fegyelmi bizottság 2012. évi beszámolóját 129 igen, 1 nem szavazattal, 2 tartózkodás mellett elfogadja.

11/2013. (04.05.) sz. MÉK kgy határozat

A MÉK Küldöttgyűlése a MÉK Felügyelő Bizottságának 2012. évi beszámolóját 114 igen, 2 nem szavazattal, 18 tartózkodás mellett elfogadja.

12/2013. (04.05.) sz. MÉK kgy határozat

A MÉK Küldöttgyűlése a MÉK 2013. évi költségvetés-tervezetét és 2013. évi programját 76 igen, 9 nem szavazattal, 26 tartózkodás mellett elfogadja.

12/2013. (04.05.) sz. MÉK kgy határozat

A MÉK Küldöttgyűlése 109 igen, 0 nem szavazattal, 3 tartózkodás mellett a MÉK Alapszabályának 3.3.4/b. pontjára vonatkozó módosítási javaslatot „A fenti felsorolás ae, ag, ai, valamint aj pontjairól a Küldöttgyűlés csak az illetékes Felügyelő bizottság véleményének ismeretében dönthet.” elfogadja.

13/2013. (04.05.) sz. MÉK kgy határozat

A MÉK Küldöttgyűlése 103 igen, 0 nem szavazattal, 8 tartózkodás mellett a MÉK Alapszabályának 3.4.1.e. pontjára vonatkozó módosítási javaslatot „Az Elnökség a Küldöttgyűlés által elfogadott költségvetés alapján dolgozik és szervezi annak végrehajtását. Az éves költségvetés jóváhagyásáig az előző évi költségvetés előirányzatainak időarányos részéig kötelezettséget vállalhat. A kiadás fő előirányzatain belül indokolt esetben átcsoportosíthat, melyről a költségvetési beszámolóban indokolást készít. Az átcsoportosítás részletes szabályairól a MÉK Pénzügyi és Gazdálkodási Szabályzata rendelkezik. Az Elnök előterjesztése alapján az elnökség jóváhagyja a mérleget és eredmény kimutatást.” elfogadja.

14/2013. (04.05.) sz. MÉK kgy határozat

A MÉK Küldöttgyűlése 31 igen, 55 nem szavazattal, 24 tartózkodás mellett a MÉK Alapszabályának 4.1.2.a) pontjára vonatkozó módosítási javaslatot „A költségvetési tervet a MÉK Elnöke vezetésével az Elnökség dolgozza ki és azt legkésőbb a tárgyév március 15-ig a küldöttgyűlés elé terjeszti.” nem fogadja el.

15/2013. (04.05.) sz. MÉK kgy határozat

A MÉK Küldöttgyűlése 96 igen, 1 nem szavazattal, 8 tartózkodás mellett a MÉK Pénzügyi Szabályzatának 4.5.3. pont (3) bekezdésére vonatkozó módosítási javaslatot „Mentesül

a tárgyévi névjegyzéki nyilvántartási díj megfizetése alól: a.) a névjegyzéki eljárásban az Étv. 58. § (3) a.) pontja szerinti igazgatási–szolgáltatási díjat fizető személy, b.) a tárgyévben önkéntes szolgáltatási díjat fizető személy.” elfogadja.

16/2013. (04.05.) sz. MÉK kgy határozat

A MÉK Küldöttgyűlése 54 igen, 20 nem szavazattal, 26 tartózkodás mellett a MÉK Pénzügyi Szabályzatának 4.6. pont – az (1) bekezdésére vonatkozó módosítási javaslatot „(1) Névjegyzéki nyilvántartási díjat kötelesek fizetni:

■ a tagsági jogviszonnal nem rendelkező személyek, valamint azon kamarai tagok, akik bármely okból felfüggesztett tagsági jogviszonyuk mellett, kamarai tagsághoz nem kötött névjegyzéki bejegyzéssel rendelkeznek.

■ a szolgáltatási tevékenységet bejelentés alapján végző személyek” nem fogadja el.

17/2013. (04.05.) sz. MÉK kgy határozat

A MÉK Küldöttgyűlése 44 igen, 25 nem szavazattal, 37 tartózkodás mellett a MÉK Pénzügyi Szabályzatának 4.6. pont – az (1) bekezdésére vonatkozó módosítási javaslatot „a 4.6. pont (1) bekezdésének számozása (2)-re változik, s az új (2) bekezdés a vastagon szedett szövegrésszel egészül ki: A névjegyzéki nyilvántartási díjfizetési kötelezettség a tagsági jogviszony felfüggesztését követő év január 01. napjával, tagsági jogviszonnal nem rendelkező személy esetén a névjegyzéki bejegyzésére vonatkozó határozat, illetve a szolgáltatás bejelentése tudomásulvételének jogerőre emelkedésével kezdődik, s mindaddig fennáll, amíg a névjegyzéki bejegyzés jogerősen meg nem szűnik, illetve a tagsági jogviszony helyreállításra nem kerül. A tagsági viszony évközben történt helyreállítása esetén a már befizetett névjegyzéki nyilvántartási díj nem jár vissza.” nem fogadja el.

18/2013. (04.05.) sz. MÉK kgy határozat

A MÉK Küldöttgyűlése 95 igen, 0 nem szavazattal, 9 tartózkodás mellett a MÉK Pénzügyi Szabályzatának 4.6. pont – (5) bekezdésére vonatkozó módosítási javaslatot „A névjegyzéki nyilvántartási díj megfizetésének elmaradása esetére a jogszabályban meghatározott jogkövetkezményeket kell alkalmazni, továbbá a meg nem fizetett nyilvántartási díj 50 %-ának megfelelő mértékű, éves késedelmi díjat kell felszámítani, mely területi kamara bevételét képezi.” elfogadja.

19/2013. (04.05.) sz. MÉK kgy határozat

A MÉK Küldöttgyűlése 51 igen, 26 nem szavazattal, 28 tartózkodás mellett a MÉK Pénzügyi Szabályzat 5.3. pont (1) bekezdésére vonatkozó módosítási javaslatot „A részesedés megfizetésének módja (1) A tagdíjrészesedést az alábbiak szerint kell a MÉK részére átutalni:

I. részlet: az 5.2 szerinti éves tagdíjrészesedés 25 %-a, határidő március 20.

II. részlet: az 5.2 szerinti éves tagdíjrészesedés 25 %-a, határidő június 20.

III. részlet: az 5.2 szerinti éves tagdíjrészesedés 25 %-a, határidő szeptember 20.

IV. részlet: az éves tagdíjrészesedés fennmaradó része, melyet a tárgyi év november 30. napján nyilvántartott aktív taglétszám figyelembevételével kell meghatározni az 5.2 szerinti részesedési arány képlettel. Határidő december 10.” nem fogadja el.

Összeállította: Dér Andrea

Jogszabályfigyelő

Jog, kötelesség, szabály, figyelem

Az építmények tervezésével és kivitelezésével kapcsolatos egyes viták rendezésében közreműködő szervezetéről, és egyes törvényeknek az építésügyi lánctartozások megakadályozásával, valamint a késedelmes fizetésekkel összefüggő módosításáról szóló 2013. évi XXXIV. törvény

■ A Teljesítésigazolási Szakértői Szerv az építészeti-műszaki tervezési, építési, kivitelezési szerződés (a továbbiakban együtt: szerződés) teljesítéséből eredő, e törvényben meghatározott kérdésekben a megrendelő, a tervező, a kivitelező vagy az alvállalkozó (a továbbiakban együtt: fél) megbízására, szakértői véleményt ad, ha a teljesítésigazolás kiadása nem történt meg, a kiadása vitás, vagy a teljesítésigazolás kiadásra került, de a kifizetés nem történt meg. E törvény alkalmazásában építési beruházás alatt az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 2. § 30. pontjában foglalt tevékenységek összessége értendő.

■ A Teljesítésigazolási Szakértői Szerv független szervezetként a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működik.

■ Semmis az a szerződési kikötés, amely a Teljesítésigazolási Szakértői Szerv eljárását kizárja, korlátozza, vagy a Teljesítésigazolási Szakértői Szerv eljárásának kezdeményezéséhez negatív jogkövetkezményt fűz.

■ Kiegészül az e törvényben foglaltak érvényesítésére a Ptk. szerződések-ről szóló része a rendőrségről szóló törvény néhány részlete az Ipari és Kereskedelmi kamaráról szóló tv., az Étv. a Kbt. is. Pl. Étv. (Felhatalmazást kap a Kormány arra, hogy) „32. az építészeti-műszaki tervezés során a tervezési díjfizetési kötelezettség nem teljesítése tárgyában hozott, az építészeti-műszaki tervezőt marasztaló jogerős bírósági ítéletről szóló értesítést vagy a nemfizetési jelzést követően lefolyta-

tandó vizsgálat és az ennek alapján megállapítható jogkövetkezmények részletes szabályait kormányrendeletben állapítsa meg.”

A Lechner Lajos Tudásközpont alapításával összefüggő egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 107/2013. (IV. 5.) Kormányrendelet

Módosulnak (az elnevezés változása és a jogutódlás miatt 16 Kr. köztük):

■ Az örökségvédelmi bírságról szóló 191/2001. (X. 18.) Korm. rendelet A földhivatalokról, a Földmérési és Távérzékelési Intézettről, a Földrajzinév Bizottságról és az ingatlan-nyilvántartási eljárás részletes szabályairól szóló 338/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet

■ A területfejlesztéssel és a területrendezéssel kapcsolatos információs rendszerről és a kötelező adatközlés szabályairól szóló 31/2007. (II. 28.) Korm. rendelet

■ A villamosenergia-ipari építésügyi hatósági engedélyezési eljárásokról szóló 382/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet

■ A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet

■ A területfejlesztéssel és a területrendezéssel összefüggésben megőrzendő dokumentumok gyűjtéséről, megőrzéséről, nyilvántartásáról és hasznosításáról szóló 16/2010. (II. 5.) Korm. rendelet

■ A fővárosi és megyei kormányhivatalok mezőgazdasági szakigazgatási szerveinek kijelöléséről szóló 328/2010. (XII. 27.) Korm. rendelet

■ Az Építésügyi Dokumentációs és Információs Központtról, valamint az Országos Építésügyi Nyilvántartásról szóló 313/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet

A régészeti örökség és a műemléki érték védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 393/2012. (XII. 20.) Korm. rendelet

A várostárségi integrált programok tervezési térségeinek lehatárolásával kapcsolatos irányelvekről szóló 1181/2013. (IV. 5.) Kormányhatározat

A 2014–2020 közötti európai uniós fejlesztési források magyar gazdaságban történő hasznosulása szempontjából kiemelt jelentőséget tulajdonít az integrált városfejlesztés kérdésének, és ennek érdekében a 2014–2020-as időszakban a következő várostárségi fejlesztési irányelveket határozza meg a továbbtervezés alapjául:

a) a területfejlesztési és településfejlesztési tervek összhangjának biztosítása és az ehhez szükséges térségi és helyi egyeztető és partnerségi mechanizmusok kialakítása,
b) a térség kapcsolatrendszerének fejlesztése és együttműködésének erősítése érdekében az integrált várostárségi fejlesztések előtérbe helyezése,
c) a fejlesztések hatékonysága érdekében a közös várostárségi tervezést, az együttműködést és a közös fejlesztéseket megfelelő támogatással szükséges ösztönözése,
d) mind a várostárségi fejlesztési dokumentumok készítése, mind az abban foglalt beruházások későbbi tervezése és végrehajtása során a széleskörű partnerség, valamilyeni, a településen érdekelt gazdasági, társadalmi szervezet, közigazgatási szerv részvételének biztosítása
Településtervezők figyelmébe.

Az építőipari lánctartozás megakadályozását segítő intézkedésekről szóló 109/2013. (IV. 9.) Kormányrendelet

Módosulnak:
■ Az építési termékek műszaki követelményeinek, megfelelőség igazolásának, valamint forgalomba hozatalának és felhasználásának részletes szabályairól szóló 3/2003. (I. 25.) BM–GKM–KvVM együttes rendelet hatályon kívül helyezése
■ Az építőipari kivitelezési tevékenységről szóló 191/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet

A tulajdonosnak – ha nem ő a megrendelő – az építési naplóban kell beírnia a beleegyezését. *(Miért kell eddig elengedni?)* Elektronikus napló és elektronikus teljesítésigazolás, és műszaki átadás-átvétel Építési munkaterület átadása, használatbavételi engedély vagy tudomásulvétel megkérése

A bírósági értesítéssel és a nemfizetési jelzéssel kapcsolatos eljárás

Mellékletek egyre „jog-abbul” lettek.

■ Az építési beruházások közbeszerzésének részletes szabályairól szóló 306/2011. (XII. 23.) Korm. rendelet 5/A. Az ajánlatban alkalmazott minimális rezióradij vizsgálata

■ Az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági eljárásokról és ellenőrzésekről, valamint az építésügyi hatósági szolgáltatásról szóló 312/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet

A használatbavételi eljárás változgat. A tervező nem jön ott elő.

■ Az Építésügyi Dokumentációs és Információs Központról, valamint az Országos Építésügyi Nyilvántartásról szóló 313/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet

■ Az építésüggyel összefüggő egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 322/2012. (XI. 16.) Korm. rendelet *Néhány része csak október 1-én, némely rész soha sem lép hatályba.*

Az épületek energiahatékonyságának követelményeiről és az épületek energiahatékonyságáról szóló 2010. május 19-i 2010/31/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv szerinti költségoptimalizált követelményszint eléréséről szóló 124/6/2013. (IV. 30.) Kormányhatározat

A kormány felhívja a belügyminisztert, hogy készítsen előterjesztést az épületek energetikai jellemzőinek meghatározásáról szóló 7/2006 (V. 24.) TNM rendelet (a továbbiakban: R.) olyan tartalmú módosításáról, amely meghatározza és középületek esetében 2015. január 1-jétől, minden más épület esetében 2018. január 1-jétől alkalmazni rendeli az R. hatálya alá tartozó épületek esetében az 1. mellékletben meghatározott költségoptimalizált energetikai követelményértékeket. (Mellékletekben az előírás és a számítási mód.)

A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Építésszak Kamarája közigazgatási feladatainak ellátására eljáró szerv kijelöléséről szóló 13/2013. (V. 2.) BM rendelet

Bekerültünk a közlönybe, de kissé sajátosan. „Az e rendelet hatálybalépését követő 8 napon belül a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Építésszak Kamarájának titkára a Bács-Kiskun Megyei Építésszak Kamara titkárnak jegyzőkönyvben rögzítve átadja az e rendelet hatálybalépésekor folyamatban lévő, ügyek iratait, az iratok kezelésére vonatkozó jogszabályoknak megfelelő bontásban.”

A belügyminiszter által alapított és adományozott elismerésekről szóló 37/2012. (VIII. 2.) BM rendelet módosításáról szóló 17/2013. (V. 9.) BM rendelet

Az átszervezés miatt a Műemlék-védelemért – Forster Gyula-díj és a Régészeti Örökségért – Schönvisner István-díj és az azonos nevű emlékérmek BM-hez kerülnek, a műemlék-védelmi világnap alkalmából.

Nemzeti Örökség Intézete létrehozásáról szóló 14/4/2013. (V. 14.) Kormányrendelet

„A Kormány – felismerve a múlt példáinak, a magyarság szellemi örökségének a jelen és az eljövendő nemzedékek számára történő megőrzése és átadása, a nemzeti emlékezet és emlékezés magyarság identitásának megőrzésében, a nemzeti összetartozás érzésének növelésében és az egységes nemzet, a nemzeti egység megeremtésében betöltő kiemelt jelentőségét, az ezzel kapcsolatos egyes állami feladatok ellátására – létrehozta a Nemzeti Örökség Intézetét.”

Ellátja a nemzeti és történelmi emlékhelyekkel kapcsolatos adminisztratív feladatokat, kutatási feladatokat szervez, kultúrát terjeszt, határon túli magyar kulturális emlékeket is feltárja, ismertté teszi.

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Helyi Vidékfejlesztési Stratégiák LEADER fejezetének végrehajtásához 2013-ban nyújtandó támogatások részletes feltételeiről szóló 35/2013. (V. 22.) VM rendelet

Mindenkinek figyelmébe ajánlom, mert a LEADER az az alap, amelyből sokat fordítanak a tagjaink által tervezhető dolgokra. (Éz az a pályázat, amely terveit előbb adják be a pályázatra, azután a tervtanácsnak, amelyik hiába kér módosítást, mert annak végrehajtása „pénzvesztő” hatályú. Szomorú!)

A fővárosi es megyei kormányhivatalokról szóló 288/2010. (XII. 21.) Korm. rendeletnek a fővárosi es megyei kormányhivatalok kormányablakai-ban intézhető ügykörökkel kapcsolatos módosításáról szóló 152/2013. (V. 24.) Kormányrendelet
Benne az építésügy által kiadható engedélyezésekkel.

Összeállította:
Körmendy János

További részletek: www.mek.hu

A Zala Megyei Építésszak Kamara 2013. május 22-én közgyűlést tartott. A beszámoló elfogadása után megtörtént a tisztújítás, ahol tisztségviselőknek az alábbi személyeket választotta meg:

Elnök: Kocsárdi István
Alelnök: Darabos Géza
Elnökségi tagok: Bubla Zoltán, Trajer Ferenc, Sónicz István

Etikai-fegyelmi bizottság:
elnök: Simon Csaba

Felügyelő Bizottság:
elnök: Barattáné Zámbo Ágnes

Somogy Megyei Építésszak Kamara megválasztott új tisztségviselői:

Elnök: Bánkuti Melitta
Alelnök: Boa Árpád
Elnökségi tagok: Ripszám János, Molnár Árpád, Sziklai Judit, Ifj. Lőrincz Ferenc, Virányi István
Elnökségi pótagok: Balázs Gábor, Paksai András, Horváth Gábor

Etikai-fegyelmi bizottság:
elnök: Dr. Fazekas Sándorné
tagok: Hideg Gyöngyi, Balázs Gábor, Huszár László, Kétnyári Aranka, Palásti Béla, Szakonyi Gábor, Varga Ákos, V. Magyar Gabriella

Felügyelő bizottság:
elnök: Ertlné Angster Eszter
tagok: Kampis Miklós, Hernesz János, Nagy László, Horváth Gábor

Életképek a közelmúltból

A Hajdú-Bihar megyei Építész Kamara tudósítása

A Hajdú Bihar megyei Építész Kamara 2012-es esztendeje a már korábban is hírül adott HURO pályázat (*Cross-border cooperation between architectural design organisations Építész Szervezetek közötti Határon Átnyúló Együttműködés HURO/1001/329/2.1.2.*) megvalósításának jegyében telt. (Lásd: *Építész Közlöny Műhely 2012. júliusi szám.*) A 2012 március elején indult pályázat keretén belül több esemény is történt, melyek – reményeink szerint – a korábbi elnökség által már 2006-ban elindított együttműködést a Bihar-megyei Építész Kamarával még magasabb színvonalúvá, a határ menti építészek közötti kapcsolat pedig szellemi és fizikai értelemben is szorosabbá fonják.

Előjáróban elmondható, hogy a két kamara felépítése eltér, míg a hazai modell az alulról építkezés elve szerint működik, addig a határ túloldalán erősen központosított és erősen politikafüggő. Hasonlóan paradox az ottani tervtanácsok működése, ahol az ítések között kevesebb a praktizáló építész, mint a politikus. Pozitívum, hogy az ottani kamarában jelentős szerepet tölt be a pályakezdő, illetve pályájuk elején tartó építészeket tömörítő ifjúsági tagozat, melynek részéről erőteljes igény jelentkezett az itteni hasonló korú építészekkel való párbeszéd elindítására is.

Az alábbiakban az elmúlt pályázati évfontosabb állomásait, eseményeit mutatjuk be.

2012. JÚNIUS 28. NAGYVÁRAD, KONFERENCIA

Jogalkotás, városi revitalizáció és rehabilitáció a Nagyvárad-Debrecen határ menti térségben

Ezen a napon a következő előadások hangzattal el: *A speciális jogszabályok – előnyök és korlátozások a városfejlesztés tekintetében témában*

- Az építész-mérnök Romániában az aktuális jogszabályok tükrében
- A temesvári tömbházak termikus rehabilitációja
Mindkét előadás előadója: asist. univ.dr. Clitilina Bocan építész (Temesvári Politechnikai Egyetem, Építész kar)
Városi revitalizáció és rehabilitáció – alkalmazott megoldások és jövőbeli koncepciók témában
- Az építész tudatalattija – településszerkezet védelme, műemlékvédelem, előadó: Rácz Zoltán építész (Rácz Építész Iroda Bt. Debrecen)
- Regenerálás, szerkezet átalakítás, urbanizáció, előadó: Tiberiu Ciolacu építész (S.C. Planwerk S.R.L. Kolozsvár)
- Ingatlan rehabilitáció – Libertorii tér /4 szám – J fotel Diafan Nagyvárad

Európai projekt javaslat – A Sztéfán torony és a Cetatii tér kulturális és történelmi identitásának rehabilitációja és promoválása – Nagyvárad, előadó: Paskucz Stefan Joan építész (S.C. 9.OPTI UNE SR L. Nagyvárad)

- A Várad vár – a projekt valósággá válik, előadó: Pafka Ernest építész (S.C. Pro-Arh S.R.L. Nagyvárad)

A konferencia zárásaként a megjelentek sétát tettek a Várad várban Pafka Ernest építész szakmai idegenvezetésével

2012. JÚLIUS 31. NAGYVÁRAD-DEBRECEN

www.arhitecthuro.ro határon átnyúló honlap működésének indulása

A weboldal célja a projekt keretén belül megvalósuló tevékenységek bemutatása, az ezekkel kapcsolatos információk továbbítása a helyi média, a projekt célcsoportja, illetve a nagyközönség számára.

A projekt általános célkitűzése a gazdasági hatékonyság növelése és az építészeti tervezés területének fejlesztése Nagyváradon és Debrecenben, egy közös városfejlesztési és tervezési stratégia kidolgozásával.

Az építész tervezésre szakosított honlap könnyen hozzáférhető menüre strukturált, jól átlátható, így minden felhasználó könnyen hozzáférhet az általa keresett információhoz. A főmenü a közvetített információkat nevesíti meg. A weboldalra építész-, művész-, design- és belső lakberendezésről szóló közérdekű információk is felkerülnek. A projektben résztvevő szervezetek célja ösztönözni azokat, akik elektronikus úton különböző weboldalakat látogatnak, hogy megismerjék egy város jellegzetes építészeti stílusát, történelmét, fejlesztését, kulturális életét a vizuális művészeteken keresztül, illetve turisztikai potenciálját és befektetés lehetőségeit. (román – magyar – angol nyelven) A weboldal más szervezetek vagy állami intézmények szakmai honlapjaira hivatkozó linkeket is tartalmaz. Mivel minden jelentős szakmai szervezet határon átnyúló kulturális tevékenységet folytat, így a honlap ezeket az információkat is folyamatosan frissítve tartalmazza.

2012. SZEPTEMBER 25. NAGYVÁRAD, KIÁLLÍTÁS

Városi revitalizáció és rehabilitáció a Nagyvárad-Debrecen határ menti térségben

A Romániai Építész Rendje – Bihar Megyei Területi Kamarája által a nagyvárad Vizuális Művészetek Galériá-

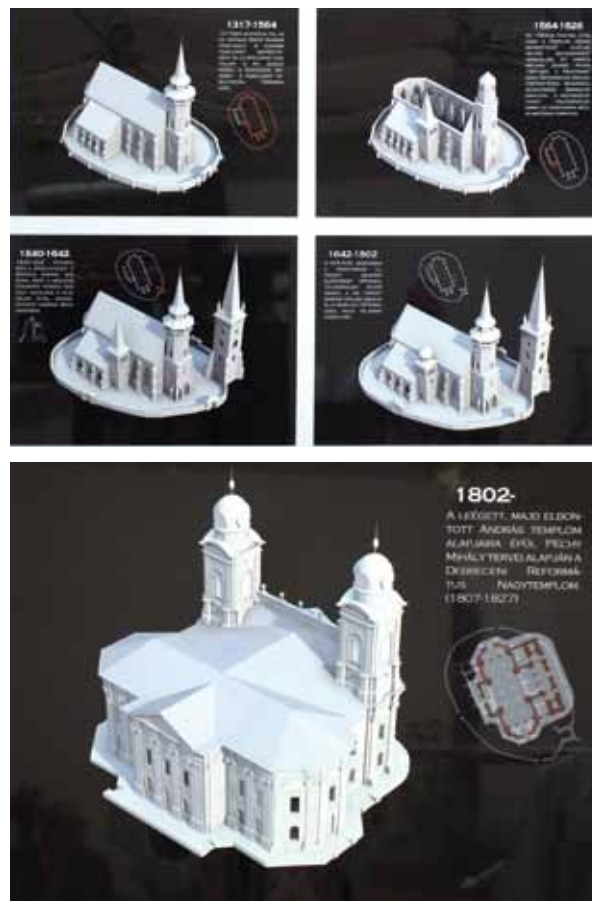

jában megnyitott kiállítás példákat vonultatott fel mindkét határ menti városból, bemutatva a felmerülő problémák megoldásait az említett területről, illetve azt is, hogy mit tesz lehetővé a jelenlegi jogszabályi háttér. Összehasonlító alapot adott arról is, hogy milyen szinten vettek részt a szakmai szervezetek az adott projektek lebonyolításában, illetve, volt-e bármilyen jellegű hozzájárulás, támogatás a helyi önkormányzatok részéről. A kiállítás restauráció és városrehabilitáció témában mutatott fel megoldásokat és jövőbeni koncepciókat.

2012. SZEPTEMBER 27. KONFERENCIA (DEBRECEN, KÖLCSEY KÖZPONT)

Jogalkotás, városi revitalizáció és rehabilitáció a Nagyvárad–Debrecen határmenti térségben

I. Tematikus rész – kapcsolódó jogszabályok

- A területrendezést és az építésügyet érintő, hatályos magyar jogszabályok
előadó: Arató András István okl. építészmérnök, okl. urbanisztikai szakmérnök, címzetes egyetemi docens
- A 2011. első féléves magyar EU elnökség eredményei a városfejlesztés területén
előadó: Jambrik Imre okleveles építészmérnök, városépítési- városgazdasági szakmérnök, mb. állami főépítész

II. Tematikus rész

- Városépítési – városgazdasági szakmérnök (GAFIL BT)
Közösségi terek
előadó: Filippinyi Gábor okleveles építészmérnök,
- Hajdú-Bihar Megye műemlékvédelmének jelene
előadó: Virányi Zsolt építész, tervező- és műemlékvédelmi szakmérnök
- Hajdúböszörmény város rehabilitációs tervei
előadó: Péter Zoltán okleveles építészmérnök, megyei főépítész
- A debreceni EMLÉKKERT – ROMKERT rekonstrukciója 2007–2011, előadó: Kertai László okleveles építészmérnök, Ybl-díjas építész (ARCHICOMP Bt)
- Nagyvárad homlokzatok felújítása köz- és magánfinanszírozásból, előadó: Muth Octavian építész

A konferencia zárásaként a megjelentek sétát tettek Debrecen belvárosában Papp József Kós Károly díjas helytörténeti kutató szakmai idegenvezetésével.

2012. NOVEMBER 8. KIÁLLÍTÁS (DEBRECEN)

Városi revitalizáció és rehabilitáció a Nagyvárad–Debrecen határmenti térségben

A gazdasági szereplők alakítják a magas szintű tervezést a szolgáltatásokon keresztül, így az „beleszól” egy közösség, illetve város életébe, mivel ezen szolgáltatások eredményei lesznek azok, amiket városképként észlelnek. Az említett szolgáltatások minőségét idővel visszatükrözi maga a városfejlesztés.

A kiállítást Sziki Gyula Lechner Lajos-díjas, várostervezési osztályvezető nyitotta meg. A megnyitó keretén belül egy workshopra is sor került. A workshop keretein belül a „tárlatvezetők” Kovács Péter DLA okleveles építészmérnök, valamint Pafka Ernő nagyváradai műemléki építész voltak.

A workshop témái a következők voltak:

- A nagyváradai Orsolya Kolostor felújítása
- A Nagyváradai Színház felújítása
- A székellyhídi Stubenberg Kastély felújítása
- A debreceni Földügyi székház felújítása
- Rickl-kúria építéstörténeti kutatása, rekonstrukció
- Bojti tájház és gazdasági épületeinek helyreállítása

2012. NOVEMBER 22. KONFERENCIA (NAGYVÁRAD)

Az építészet minősége a helyi hatóság és a tervezők szemszögéből” a sikeres és megvalósult tervpályázatok tükrében Hajdú-Bihar-, ill. Bihor-megyében

A találkozón részt vettek:

- Romániai Építész Kamarájának elnöke és alelnökei (Bukarest)
- Bihor Megyei Építész Kamara Elnöksége
- Bihor megye főépítésze, valamint Nagyvárad főépítésze
- Nagyvárad alpolgármestere
- Műemlékvédelem Minisztériumának Bihor megyei Titkársága
- Észak-Nyugat megyei Építész Kamarák elnökei
- kamarai tagok

További meghívottak:

- Hajdú-Bihar megyei Építész Kamara Elnöksége

- Debrecen város főépítésze
- Hajdú-Bihar megye főépítésze
- Észak-alföldi állami főépítész
- határ menti területi építész kamarák (Szabolcs-Szatmár-Bereg, Békés, illetve Csongrád megye építész kamaráinak elnökei, illetve az említett megyék főépítészei)

Előadók, előadások:

- Belügyminisztérium – Területrendezési és Településügyi Főosztály
- Az építészet minősége a tervezők szemszögéből előadó: Șerban Țigănaș építész, Romániai Építész Kamarájának elnöke
- Nyitás a központ irányába – folyamatba lévő jelenség előadó: dr. Vlad Gaivoronschi építész, a Romániai Építész Rendje – Temes Megyei Területi Kamarájának elnöke
- A főépítési rendszer és a főépítész feladatai a településrendezés és az építészet terén előadó: Hajnóczy Péter főosztályvezető, Belügyminisztérium Területrendezési és Településügyi Főosztály
- Az állami főépítész szerepe az építészetben előadó: Jambrik Imre okleveles építészmérnök, városépítési, városgazdasági szakmérnök, mb. állami főépítész
- Az urbanisztikai szakmérnök szerepe az a településrendezésben, előadó: dr. Luncan Traian Andrei építész, okl. urbanisztikai szakmérnök

2012. DECEMBER 13. KONFERENCIA (DEBRECEN, AQUATICUM HOTEL)

Sikeres és megvalósult tervpályázatok Hajdú-Bihar-, valamint Bihor-megyében

Előadók, előadások

- Fejlesztésekhez kapcsolódó (terv) pályázatok Hajdú-Bihar megyében, előadó: Pecsenye Béla építész, a Hajdú-Bihar megyei Építész Kamara elnöke

- Az integrációval létrejött Debreceni Egyetem jelentősebb fejlesztései előadó: Kollár József gazdasági főigazgató–helyettes, fejlesztési igazgató
- Épületlátogatás a Debreceni Egyetem területén előadó: Kovács Péter DLA egyetemi docens, Pro Architektura–díjas építész
- Református bérház építési pályázata előadó: Papp József Kós Károly–díjas helytörténeti kutató
- „Álom és valóság” – megvalósult és folyamatban levő tervek Nagyváradon előadó: Drienyovszky Francisc építész

2013. JANUÁR 10. KIÁLLÍTÁS (DEBRECEN)

„Nem kizárólag az építész, aki megvalósítja az építészetet – mint alkotó ember –, hanem az is, aki formálja, fejleszti, irányítja az építészetet, mint közszolgálati tisztviselő!”

A kiállítás keretében bemutatkoztak „témába vágó” munkáikkal, terveikkel magyar és román építész kollégák is. Közös célunk, hogy tapasztalatainkat megosztva beszéljünk a tervezők kiemelt szerepéről, bevonva a határ menti megyék adminisztratív és területfejlesztési hatóságait is. A remélt végeredmény, hogy ebből a „párbeszédből” kifolyólag jobban észrevennénk a lehetőségeket, megértenénk a nehézségeket, és első sorban ihletet kapjunk ahhoz, amit csinálunk, mely folyamat eredménye egy magasabb szintű minőségi építészeti.

A Sikeres és megvalósult tervpályázatok Hajdú–Bihar-, valamint Bihar–megyében című kiállítás példákat vonultatott fel mindkét határ menti városból a már megvalósított, illetve a megvalósítás küszöbén álló munkákból. Bemutatta az esetlegesen felmerülő további lehetőségeket, illetve azt, hogy mit tesz lehetővé a jelenlegi jogszabályi háttér a tervpályázatok megvalósításakor.

A kiállítás tematikája: tablók sikeres tervpályázatokra vonatkozólag, valamint a jövőbeni további lehetőségek bemutatása.

A 2013. január 10-én kiállítás megnyitó keretén belül egy workshopra is sor került a dAM (Alkotó Műhely Építész Egyesület) képviselőinek előadásában.

A vetítéssel egybekötött előadás témája a dAM – Nyári Alkotó Tábor – Biharugra volt. A debreceni Alkotó Műhely (dAM) közel 3 éve próbál építészeti kulturális színtere lenne, rendezvényekkel, előadásokkal, workshopokkal gazdagítani a helyi építészeti programjait. 2012-ben első ízben szervezték meg az építőtábort, azzal a céllal, hogy a résztvevők az építést, az alkotás örömet ismét felfedezzék, olyan tradíciókat, munkamódszereket kaphassanak, amelyet a hétköznapokban nem lehet elsajátítani, meglátni, megismerni. Tehát nem kifejezetten gyakorló fiatal építésznek szervezik, hanem hallgatónak, érdeklődőnek is, akik nagy számban látogatják rendezvényeiket.

alkotomuhely.blogspot.com
facebook.com/alkotomuhely

2013. JANUÁR 28. KIÁLLÍTÁS (NAGYVÁRAD)

A Romániai Építészeti Rendje – Bihar Megyei Területi Kamarája a kamara nagyváradai kiállító termében megnyitotta a Sikeres és Megvalósult tervpályázatok Hajdú–bihar, valamint Bihar megyében című kiállítását

A kiállítás megtekintése összehasonlítási lehetőséget adott arra, hogy milyen szinten vettek részt a szakmai szervezetek a projektek lebonyolításában, a civilek véleményét alkothattak-e, illetve, volt-e bármilyen jellegű, támogató jellegű hozzájárulás a helyi önkormányzatok részéről. A kiállítás tematikája: tablók sikeres tervpályázatokra vonatkozólag, valamint a jövőbeni további lehetőségek bemutatása.

2013. FEBRUÁR 19–20. A PROJEKT ZÁRÁSA

Sajtótájékoztatók Debrecenben és Nagyváradon

Meggyőződésem, hogy az elmúlt egy esztendőben nagyon is aktuális és érdekes témákat feszegettünk, – néha nem csak – szakmai szempontok alapján.

A projekt keretein belül megrendezett konferenciák és kiállítások rendkívül széles tematikus spektrumot jelöltek ki, olyan kérdéseket tűztünk napirendre, amelyekhez mindenki hozzá tud szólni (akár szakmabeli, akár nem), és amelyek (feltehetőleg) mindenkit érdekeltek. A pályázat időszaka alatt megrendezett szakmai találkozók során kölcsönösen ötletet meríthettünk, illetve megismerhettük a bemutatásra került „munkák” jogszabályi háttérét is. Összességében úgy gondolom, a végső konklúzió az, hogy szükség van az ilyen jellegű szakmai párbeszédre a határ mindkét oldalán.

Ezúton szeretném megköszönni az előadóknak és minden közreműködőnek az értékes munkáját és szakértői hozzájárulását. Köszönettel tartozom a HBM ÉPKAM Elnökségének, amely mindvégig támogatta a munkámat. Köszönet Angela Lupsea Titkár Asszonynak a lehetőségért Köszönet minden résztvevő kamarai tagnak és érdeklődőnek, aki megtisztelte figyelmével rendezvényeinket!

A projekt minden résztvevőjének jó munkát és szakmai sikereket kívánok.

Varga Beatrix
Hajdú–Bihar megyei Építész Kamara titkára,
a projekt felelőse
HURO projektasszisztens

Az ÉTDR-től az Év Háza Komárom-Esztergom Megyében kiállításig

A Komárom-Esztergom Megyei Építész Kamara beszámolója 2013 első félévéről

Mozgalmasan kezdődött a 2013-as év a Komárom-Esztergom Megyei Építész Kamarában.

A szakmagyakorlóknak több alkalommal is lehetősége adódott szakmai továbbképzésre. Február és március folyamán nem csak a jogszabályi változásokról tájékozódhattak, hanem épületlátogatások alkalmával érdekes építészeti megoldásokkal is megismerkedhettek, valamint megtekinthették az „Év Háza Komárom-Esztergom Megyében” kiállítást is.

Jogszabályi változások

Február 15-én az ÉTDR-ről Varga Illés Levente (BM ÉTDR projektfelelőse) közreműködésével tartottunk konzultációs napot. A rendezvényen nem csak építészek, hanem a Mérnöki Kamara tagjai és a hatóságok munkatársai is részt vettek.

Az építésügyi tervezési és kivitelezési jogszabályok változásairól tájékoztató fórumorozatot szerveztünk a szakmagyakorlóknak, összesen három alkalommal, tatabányai és esztergomi helyszíneken. Két alkalommal a KEM Kereskedelmi és Iparkamara is közreműködött. A résztvevők száma meghaladta a 350 főt.

Épületlátogatások és az Év Háza Komárom-Esztergom Megyében kiállítás

Vízivárosi Templom Esztergomban, melynek tornya és tetőszerkezete Besey László építész és statikus tervező elképzelése alapján újul meg

A jogszabályi tájékoztatók mellett az építészet és a kultúra is teret kapott a programokban.

Március 6-án Esztergomba invitálta a Kamara a megye építészeit és mérnökeit. A szakmai program első állomása a Vízivárosi Templom torony- és tetőfelújításának megtekintése volt, melyet Besey László építész és

statikus tervező vezetett. A Mindszenty tér és a templom történetéről, valamint a felújítási munkálatokról szóló tájékoztató után, körülbelül 90 lépcső megmászását követően tekinthették meg az érdeklődők a felújított fa tetőszerkezetet.

Látványtervek az esztergomi Szent Erzsébet Lukács Péter építész által tervezett föld alatti iskolai tornatermék kialakításához

A következő állomás a Szent Erzsébet Iskola föld alatti tornaterme építésének tervbemutatása és az építési munkálatok megtekintése volt. A rendkívül érdekes építészeti megoldásokat tartalmazó terveket Lukács Péter építész tervező mutatta be, az építési munkálatokról pedig Varga Ernő statikus tervező beszélt.

Kép: A 2012 évi Év Háza Komárom-Esztergom Megyében kiállítás az esztergomi Polgármesteri Hivatalban (1db)

A Szent Erzsébet Iskolából a résztvevők egy rövid séta után érkeztek meg a rendezvény következő állomására, a Polgármesteri Hivatalba. A KEM Építész Kamara 2009-ben indította útjára az „Év Háza Komárom-Esztergom Megyében” pályázatot. A korábbi évek győztes pályaműveit és a 2012. évi pályázat pályamunkáit bemutató kiállítást Tétényi Éva, Esztergom polgármestere, Markos Anikó, a KEM Építész Kamara elnöke, Horváth Szeder Gábor, az Esztergomi Járási Hivatal vezetője nyitották meg. A kiállításnak örömmel adott helyet a polgármesteri hivatal, hiszen a 2012. évi nyertesek között ismét szerepeltek esztergomi építészek és esztergomi épület is.

A Fiskál Lőrinc építész tervei szerint megújult Vértés Agórája, Tatabánya

A Fiskál Lőrinc építész tervei szerint megújult Vértés Agórája, Tatabánya

Az épületlátogatások sora március 13-án folytatódott Tatabányán, ahol a megújult „Vértés Agóráját” tekinthették meg a KEM Építész Kamara és a KEM Mérnöki Kamara tagjai. A közel 100 főt Fiskál Lőrinc építész vezette körbe az épületkomplexumban.

Az épületbejárást követően a Hotel Árpádban folytatódott a program, ahol a KEMÉK Klaszterrel közösen szervezett szakmai előadásokon az építésügyi igazgatás átszervezéséről, a vállalkozásfejlesztési pályázati lehetőségekről, az építőipari vállalkozások adózásával kapcsolatos változásokról és az elektronikus építési naplóról is tájékozódhattak a szakmagyakorlók.

Vinitorné Sipőcz Ágnes

A 2012. évi Év Háza Komárom-Esztergom Megyében pályázat díjazottjai:

Családi ház kategória:

Csőre Imre: Családi ház, Tatabánya, Otthon utca

Középület kategória:

Dankó Kristóf: Iroda és kétlakásos ház, Esztergom

Műemlék, helyi védelem alatt álló épület kategória:

Besey László-Nagy Henriette:
Dorogi római katolikus templom felújítása

Dicséretben részesültek:

Családi ház kategória:

Markos Anikó: Családi ház, Tata

Ipari Épület kategória:

Dankó Kristóf: Öko pékség, Lábatlan

Zeniten a hőszigetelés

Az energiatudatosság növekedése visszahat az építőanyag gyártókra is. Új, innovatív termékek jelennek meg a piacon, melyek hatékonyabbak, és nem ritkán még az áruk is kedvező. Ilyen az Austrotherm Kft. ZENIT® márkanevű terméke is.

Lapostetők hőszigetelésére kétféle módszer ismert: az egyenes és a fordított rétegrend. Előbbinél a vízszigeteléssel védjük meg a hőszigetelést a nedvesség káros hatásától, és a csapadékvíz elleni szigetelés van legfelül. A másik esetben a nedvességálló hőszigetelés alatt, védetten helyezkedik el a vízszigetelés. Ennek a rétegrendnek az az előnye, hogy a

- vízszigetelés védett a mechanikai hatásoktól mind a kivitelezés, mind a használat fázisában. Megvédi továbbá a vízszigetelést az ultrabolya sugárzástól, ami gyorsítja a vékony lemezek öregedését.
- Kisebb lesz a vízszigetelés napi és éves hőingadozása, amivel kitolódik annak élettartama,
- A szerkezet páratechnikailag nyitott, a vízszigetelés egyben a meleg oldali párazárásról is gondoskodik.

A fordított rétegrend számos előnyét csak szigorú feltételek mellett lehet élvezni. A beépített hőszigetelésnek nedves környezetben is tartósan meg kell őriznie jó tulajdonságait. Eddig erre csak az extrudált polisztirolhab lemezek (XPS) voltak alkalmasak. Az Austrotherm formahabosított expandált polisztirolhab hőszigetelő anyaga, a ZENIT® ezen a területen jelent új, gazdaságos megoldást.

A termék engedélyezését hosszas vizsgálatok előzték meg. A laboratóriumi vizsgálatok során a diffúziós vízfelvétel és a ciklikus fagyaszta-kiolvasztással szembeni ellenállóképesség volt a legfontosabb jellemző. A termék nyomószilárdsága a 300 ciklusos vizsgálat után is megfelelő volt. A ZENIT®-et először 2008 őszén építették be fordított rétegrendű lapostetőbe. Az egy évvel később kivett minták újabb ellenőrzésnek lettek alávetve. A hővezetési tényezője továbbra is megfelelt a közölt értéknek, víztartalma pedig

a megengedett 1 % helyett csak, 0,003% volt. Ezek alapján adta ki az ÉMI Kht. az A 220/2008 szám alatti ÉME engedélyt, mely szerint a ZENIT® formahabosított expandált polisztirolhab alkalmas egyhájú, fordított rétegrendű melegtetők (nem járható tetők, járható tetők, zöldtetők) hőszigetelésére, illetve meglévő tetők utólagos hőszigetelésére (plusztető). Fontos megemlíteni, hogy miként az extrudált polisztirolhab hőszigetelő anyagok, úgy a ZENIT® is csak egy rétegben építhető be fordított rétegrendű tetőkbe.

A ZENIT® termékre, mint sok más építőanyagra is az ÉMI utóellenőrzési vizsgálatot írt elő. Ennek során ismét az eredeti beépítésből, immár négy év elteltével vettek mintát. A vizsgálat ezúttal az anyag nyomószilárdságát, nedvességtartalmát és a hővezetési tényezőjét érintette. Mindhárom érték meghaladta a követelményszintet, így például a termék nedvességtartalma a korábbi mérési eredménnyel megegyezően alacsony volt. A minden vastagságban egyforma (0,035 W/mK) hővezetési tényező, a 40 cm-es maximális gyártási vastagság révén lehetővé vált a passzívházak fordított tetővel való tervezése is, és alkalmazásával a 2020-tól várhatóan érvényes követelmények is elérhetők.

Jelentős előnye ennek a megoldásnak az is, hogy meglévő tetők felújítására is alkalmazható. Gyakran állunk szembe azzal a helyzettel, hogy a lapostető hőszigetelése nem megfelelő, de a rajta levő vízszigetelés ép, sőt, nem ritkán frissen lett felújítva. Ebben az esetben a lakóközösség nem szívesen vállalja a vízszigetelés felbontását, egyrészt a költségek miatt, másrészt attól tartva, hogy az új vízszigetelés korántsem lesz olyan jó, mint a régi. Mégis, mind

◀◀ Társasház lapostető hőszigetelése, Paks

◀ Önkormányzati épület felújítása, Tab

energiatakarékossági szempontból, mind pedig a pályázati lehetőségek miatt célszerű fokozni a tető szigetelő képességét. Az Austrotherm ZENIT® segítségével egyszerű a feladat. A meglévő vízszigetelésre szorosan illesztve kell tenni a hőszigetelést, majd geotextília és kavicsréteg segítségével a rögzítést is meg lehet oldani. A kivitelezésnél ügyelni kell arra, hogy a sérülékeny vízszigetelés ép maradjon. Az új hőszigetelő réteg nem csak az energiafogyasztást csökkenti, hanem védi a vízszigetelést a környezet káros hatásától, így az élettartama megnő, a tető karbantartási igénye csökken. Ezek hosszú távon további költségcsökkenést jelentenek a tulajdonosoknak.

Austrotherm Kft.
www.austrotherm.hu
austrotherm@austrotherm.hu

Statikus tervezőknek és
Építész tervezőknek!

Ki beszél a legjobban „Lindabul”?

Három kategóriában hirdet tervezői pályázatot a Lindab a BME szakmai támogatásával

A Lindab Kft. a BME professzoraival a könnyűszerkezetes építészet végtelen bemutatása céljából egy igazán különleges szakmai pályázatot indít 2013. március 1-jétől statikus és építésztervezők részére. A pályázat három kategóriája mindazon épület típusokat magába foglalja, melyeknél a tervező szakemberek a Lindab acél termékekkel a megrendelőik elképzeléseit megvalósíthatják a családi háztól a komplett csarnokokig. A pályamű anyaga lehet már megvalósult épület tervei vagy még megvalósítás előtt álló kész tervanyag is.

3 PÁLYÁZATI KATEGÓRIA:

- **Az év Lindab háza 2013** címre már megvalósult lakóházakkal (családi ház, több lakásos lakóépület, társasház), középületekkel (közösségi célokat szolgáló épületek, templomok), illetve azok terveivel lehet pályázni.
- **Az év Lindab csarnoka 2013** kategóriában Lindab csarnoképületekkel lehet pályázni, akár komplett Lindab csarnokként, akár részben, valamely épületszerkezeti megoldásában Lindab gyártmányokkal, termékekkel (főtartók, másodlagos teherhordó szerkezetek és burkolatok, csatornák, kiegészítők).
- **Az év Lindab felújítása 2013** díjat a legjobb tető-, tetőszerkezet-rekonstrukció (átfedés, átépítés, bővítés, ráépítés), vagy homlokzat-felújítás (csere, műszaki fejlesztés), illetve acél könnyűszerkezetes emeletlámpa-tervezője kaphatja.

A december első napjáig beadandó anyagokban a hazai és nemzetközi szakértőkből álló zsűri elsősorban a Lindab termékek, rendszerek és a rendszerelemek különleges vagy egyedi alkalmazását keresi. Vizsgálja az épületnek az épített és a természeti környezethez való illeszkedését, a projekt szakmai színvonalát, illetve – statikus pályázók esetén – a speciális tartószerkezeti konstrukciókat. Különös figyelmet fordítanak az épületek energiahatékonyságára.

A különböző **kategóriák nyertesei pályadíjként ötszázezer forintot tartalmazó Raiffeisen bankkártyát** továbbá hazai és külföldi orgánumban publikációs és bemutatkozási lehetőségeket kapnak.

A Lindab Kft. a könnyűszerkezetes építési technológiák hazai alkalmazásának úttörőjeként jelent meg több mint 20 éve a piacon. A rendszereikben és kiegészítő szolgáltatásaikban megtestesülő hozzáadott érték nyomán mára egyértelművé vált, hogy az acél szerkezetekből megvalósított épületek a gazdasági, a közösségi és a magán célú felhasználásban is egyre elterjedtebbek. Növekvő népszerűségüket az országban egyre több mezőgazdasági, ipari vagy éppen sportcsarnok, önkormányzati épület, gyár, iroda, garázs és hobby-műhely is igazolja. Az előrelépést és a vezető szerepet azonban csak a folyamatos rendszerfejlesztés és az célulvú innovációk biztosítják. És mi adhatna jobb és hatékonyabb inspirációt a Lindab mérnökeinek, mint a statikusok és az építészek munkája? „Mint a borsó meg a héja” – mondaná erre Forest Gump –, olyan szoros, egymást kölcsönösen feltételező viszony van a Lindab termékei és az azokból építkező szakemberek között is. A svéd világégő könnyűszerkezetes épületelemei ugyanis – elméletileg – a variációk végtelen sorát rejtik, miközben a folyamatosan

tökéletesített rendszerek a korszerű csarnokok, gazdasági vagy magán épületek megvalósításának a legmodernebb, ugyanakkor szigorú technológiai keretét adják. A Lindab úgy biztosít a megrendelő számára számtalan egyedi lehetőséget, hogy közben a praktikum, a pontosság, a biztonság és a tartósság standardjait garantálja.

Ahogy a grammatikai szabályok a beszéd számára, úgy jelölik ki a Lindab rendszerei azt a szisztemát, amelynek kontextusában a mérnökök eredetileg alkothatnak. És miként egy jó szónok különleges fordulatai is visszahatnak magára a nyelvre, úgy egyesíti újításai a Lindab az építési gyakorlat leghasznosabb tapasztalatait, megoldásait.

A pályázat kiíróinak legfontosabb célja tehát, a legjobbnak ítélt konkrét épületek kijelölésével felmutatni a modern gazdaság és építészet számára megkerülhetetlen könnyűszerkezetes technológiában rejlő előnyöket és lehetőségeket, megismertetni a különböző termékalkalmazásokat a leendő megrendelőkkel, illetve a szakmával. A tervezők és statikusok munkáiban megjeleníteni azokat a szakmai eszközöket, amelyekkel a Lindab segíti az alkotókat és a kivitelezőket. Olyan szolgáltatásokat mint pl. az ArchiCAD-be beépített Lindab termékkönyvtárak, egyedi Lindab méretező és tervező szoftverek, szakmai tanácsadás, gyors és pontos műszaki adatszolgáltatás.

A pályázat közreadóinak filozófiája szerint a magyar építőipar számára a lefelé ható örvényt gerjesztő árszennnyel szemben a válságból csak az innovatív, minőségi megoldások elterjedése, a megrendelő igény- és követelményrendszerének átformálása jelenthet kiutat.

Ennek a küldetésnek a megvalósításához várják a kiváló magyar építészek és statikusok munkáit 2013. decemberének első napjáig.

ARDEX/GUTJAHR RENDSZER

Az aljzat alapozása **ARDEX P4**
gyors multifunkciós alapozóval

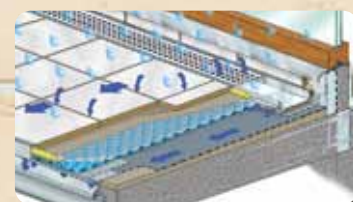
Lejtés és kiegyenlítő réteg készítése
ARDEX A46
állékony kültéri kiegyenlítő anyaggal

Szigetelés **ARDEX A8+9/9L** kenhető
szigetelőanyaggal

Elválasztás, szellőztetés és vízmentesítés
Watec® Drain KP-vel

Járólapok burkolása **ARDEX FB9L**
meghosszabbított kötésejű,
flexibilis folyékonyágyas ragasztóval

RAGASZKODJON HOZZÁ
www.ardex.hu

Kapcsolat:
Pomper Károly
+36/30/202 1928 □ pomper@ardex.hu
Hájos Zoltán
+36/30/548 0691 □ hajos@ardex.hu

Sicher besser.

GUTJAHR